ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

โดย
นายวรรธนะ ปัญบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

โดย
นายวรรธนะ ปัญบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

LANGUAGE AND ATTITUDE AND LANGUAGE CHOICE OF PHU TAI KHAM MUANG ANG SAM CHAI, KALASIN.

By

MR. Wantana PANBOOT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for Master of Arts (Thai)

Department of THAI

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2018

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
โดย	วรรธนะ ปัญบุตร
สาขาวิชา	ภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อรพัช บวรรักษา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(อาจารย์ ดร. สราวุฒิ ไกรเสม)

59202201 : ภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
คำสำคัญ : ทัศนคติต่อภาษา, การเลือกภาษา, ผู้ไท

นาย วรรธนะ ปัญบุตร: ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ และศึกษาการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 120 คน แบ่งตามปัจจัยสังคมอายุและถิ่นที่อยู่อาศัย ปัจจัยอายุแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยแบ่งออกเป็น 2 ถิ่น ได้แก่ อำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย เก็บข้อมูลทัศนคติต่อภาษาจากเทคนิคการพรางเสียงคู่และแบบสอบถามให้เลือกตอบ เก็บข้อมูลการเลือกภาษาจากแบบสอบถามให้เลือกตอบและการสังเกตการณ์

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอ คำม่วงและอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาตามปัจจัยอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุดเหมือนกัน รองลงมาจะแตกต่างกันตามช่วงอายุ คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ ในขณะที่ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 มีลำดับการเลือกใช้ภาษาคล้ายกัน คือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน และเลือกใช้ 3 ภาษาตามลำดับ นอกจากนี้ทั้งสองช่วงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามลำดับ ส่วนภาษาที่ชุมชนทั้งสองเลือกใช้น้อยที่สุดเหมือนกัน คือ ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ

59202201 : Major (Thai)

Keyword : Language attitude, Language choice, Phu Tai

MR. WANTANA PANBOOT : LANGUAGE AND ATTITUDE AND LANGUAGE CHOICE OF PHU TAI KHAM MUANG ANG SAM CHAI, KALASIN. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SUWATTANA LIAMPRAWAT

The objectives of this thesis are 1) to study the attitude toward Phu Tai, Isan, and Thai-Bangkok language and 2) to study the Language Choice of Phu Tai people who lived in Kham Muang and Sam Chai district, Kalasin. The samples were collected from 120 people by divided into 2 factors which are age factor and locality factor. The age factor was divided into 3 ages which consisted of the age between 55 - 65 years old, 35 - 45 years old, and 15 - 25 years old while the locality factor was divided into 2 places which consisted of Kham Muang and Sam Chai district. The researcher collected the language attitude data by matched-guise technique and questionnaires and used questionnaire and observation for the Language Choice.

The result of this study was separated as the followings; 1) The findings of language attitude study by age factor revealed that the sample age between 15 – 25 years old had the highest average attitude toward PhuTai, Isan and Thai-Bangkok language respectively while the sample age between 35 – 45 and 55 – 65 years old also had the highest average attitude toward PhuTai, but the second and the third were Thai-Bangkok and Isan language respectively. In the meantime, considering by locality factor revealed that the samples of Kham Muang and Sam Chai district had the highest average attitude toward PhuTai, Thai-Bangkok and Isan language respectively.

2) The findings of Language Choice study by age factor revealed that all age of the samples chose to use Phu Tai language as the highest, but the next language was different by age. The age between 15 – 25 years old chose to use Thai-Bangkok and Isan language while the age between 35 – 45 and 55 – 65 years old had the same Language Choice since they chose to use mixed Phu Tai and Isan language chose to use 3 languages respectively. In addition, the Language Choice of mixed Isan and Thai-Bangkok language was not found in both of age between 35 – 45 and 55 – 65 years old. When the researcher considered the Language Choice by locality factor, it revealed that the samples of Kham Muang district chose to use Phu Tai language as the highest, the next were Thai-Bangkok and mixed Phu Tai and Isan respectively while the samples of Sam Chai district chose to use Phu Tai as the highest as well, but the next were mixed Phu Tai and Isan and Thai-Bangkok respectively. However, mixed Phu Tai and Thai-Bangkok was the same language that both of Kham Muang and Sam Chai districts chose to use as the least.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาภาษาถิ่นตระกูลไททั้งยังสละเวลามาตรวจทานและแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้อย่างละเอียด นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์และการทำงานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์อรพัช บวรรักษา และอาจารย์ ดร. สราวุฒิ ไกรเสม ที่ให้คำแนะนำแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม ที่ให้คำแนะนำปรับแก้หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์สมพร เจ้าอาวาสวัดป่าท่างาม ที่เมตตาให้ที่พักและให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณแม่ผ่องผู้บันทึกเสียงด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านโพน กำนันตำบลโพน และผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองช้างและบ้านหนองแก่นทราย ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างชาวผู้ไททั้งสองอำเภอที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชาวผู้ไทในอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย

ขอขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง ชมรมพุทธศาสน์และประเพณี มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเฉพาะนายฐิติกร ริจนา และนางสาวบัณฑรวรรณ ลองศรี ที่ช่วยเก็บข้อมูลทั้งยังคอยให้กำลังใจกันเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และพี่ ๆ ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเฉพาะนางสาวทิพวัลย์ เหมรา ที่ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณนางสาวทิฆัมพร สังข์ประเสริฐ ที่ช่วยแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษและให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ นางวันเพ็ญ แสนป้อง มารดาผู้คอยสนับสนุนทั้งกำลังทรัพย์และกำลังใจมาโดยตลอด ขอบคุณตาและพี่ชายที่ให้กำลังใจเสมอมา ขอบคุณบิดาและยายที่เป็นกำลังใจให้กันบนสวรรค์

วรรธนะ ปัญบุตร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ญ

สารบัญแผนภูมิ ..... ฑ

สารบัญรูปภาพ ..... ฒ

บทที่ 1 1

บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5

ขอบเขตของการวิจัย 5

สมมติฐานการวิจัย 5

นิยามศัพท์เฉพาะ 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 7

บทที่ 2 8

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 8

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย 8

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษา 13

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษา 18

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา 22

ความเป็นมาของชาวผู้ไท 27
ภูมิหลังของพื้นที่ที่ศึกษา 29
งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาผู้ไท 49
บทที่ 3 54
วิธีดำเนินการวิจัย 54
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 54
การเลือกชุมชนที่เหมาะแก่การวิจัย 54
การสร้างเครื่องมือ 56
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 60
การเก็บข้อมูล 60
การวิเคราะห์ข้อมูล 61
บทที่ 4 65
ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 65
1. ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยอายุ 65
1.1 ทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยอายุ 65
1.2 ทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยอายุ 75
1.3 ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยอายุ 83
1.4 สรุป ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยอายุ 91
2. ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 94
2.1 ทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 95
2.2 ทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 103
2.3 ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 110
2.4 สรุป ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 117
3. สรุป ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 119

บทที่ 5 130
การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 130
1. การเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยอายุ 131
1.1 การเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี 131
1.2 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี 133
1.3 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี 134
1.4 การเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 3 ช่วงอายุ 136
2. การเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 142
2.1 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง 143
2.2 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอสามชัย 144
2.3 การเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 2 ถิ่นที่อยู่อาศัย 146
3. สรุป การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 152
บทที่ 6 162
สรุปและอภิปรายผลการศึกษา 162
1. สรุปผลการศึกษา 162
1.1 ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษา 162
1.2 ผลการศึกษาการเลือกภาษา 166
2. อภิปรายผลการศึกษา 168
3. ข้อเสนอแนะ 172
รายการอ้างอิง 173
ภาคผนวก 178
ภาคผนวก ก. 179
ภาคผนวก ข. 186
ประวัติผู้เขียน 187

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2.1 แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาผู้ไท 49
2.2 แสดงหน่วยเสียงสระในภาษาผู้ไท 50
2.3 แสดงหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท 50
3.1 แสดงข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาผู้ไท 57
3.2 แสดงข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาอีสาน 58
3.3 แสดงข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาไทย 58
3.4 แสดงจำนวนประชากรแบ่งตามปัจจัยทางสังคม 60
3.5 แสดงวิธีการแปลงคำตอบให้เห็นคะแนนเพื่อพิจารณาทัศนคติทางบวก/ลบ 62
3.6 แสดงสูตรการคำนวณค่าสถิติ One-Way ANOVA 63
4.1 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ควบคุมปัจจัยอายุ (MGT.) 67
4.2 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยอายุ (MGT.) 68
4.3 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.) 70
4.4 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.) 71
4.5 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.) 73
4.6 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.) 74
4.7 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ควบคุมปัจจัยอายุ (MGT.) 76
4.8 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยอายุ (MGT.) 77
4.9 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.) 79
4.10 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.) 80
4.11 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.) 81
4.12 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.) 83
4.13 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ควบคุมปัจจัยอายุ (MGT.) 84
4.14 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยอายุ (MGT.) 86
4.15 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.) 87
4.16 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.) 89
4.17 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.) 90
4.18 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.) 91
4.19 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.) 96

ตารางที่ **หน้า**

4.20 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.) 97
4.21 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 99
4.22 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 100
4.23 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 101
4.24 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 102
4.25 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.) 104
4.26 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.) 105
4.27 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 106
4.28 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 108
4.29 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 109
4.30 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 110
4.31 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.) 111
4.32 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.) 112
4.33 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงบวก
ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 113
4.34 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงบวก
ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 115
4.35 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ
ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 116
4.36 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 117
4.37 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อทั้งสามภาษา (MGT.) 121
4.38 แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทัศนคติต่อภาษา (MGT.) 122
4.39 แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทัศนคติต่อภาษา (Q.) 124
4.40 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท 126
4.41 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน 126
4.42 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ 127
4.43 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลทั้งสองแบบ ตามปัจจัยอายุ 127
4.44 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลทั้งสองแบบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 128
5.1 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี 132

ตารางที่ **หน้า**

5.2 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี..... 132
5.3 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี..... 133
5.4 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี..... 134
5.5 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี..... 135
5.6 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี..... 135
5.7 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่บ้าน ตามปัจจัยอายุ..... 136
5.8 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยอายุ 137
5.9 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่วัดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยอายุ 138
5.10 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน ตามปัจจัยอายุ..... 139
5.11แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ ตามปัจจัยอายุ 140
5.12 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ที่ว่าการอำเภอ ตามปัจจัยอายุ 141
5.13 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ธนาคาร ตามปัจจัยอายุ..... 141
5.14 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่สถานีตำรวจ ตามปัจจัยอายุ..... 142
5.15 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน อำเภอคำม่วง 143
5.16 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน อำเภอคำม่วง 144
5.17 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน อำเภอสามชัย..... 145
5.18 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน อำเภอสามชัย..... 145
5.19 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย..... 146
5.20 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย..... 147
5.21 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่วัดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย..... 148
5.22 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่โรงเรียน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย..... 149
5.23 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 149
5.24 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่โรงพยาบาล ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 150
5.25 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ที่ว่าการอำเภอ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย..... 150
5.26 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ธนาคาร ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 151
5.27 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่สถานีตำรวจ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย..... 151
5.28 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน..... 153
5.29 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาระหว่างคู่สนทนาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน .. 154
5.30 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน..... 156

ตารางที่ **หน้า**

5.31 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาระหว่างคู่สนทนาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน 157
5.32 แสดงภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สูงสุดภายในชุมชนตามปัจจัยสังคม 158
5.33 แสดงภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สูงสุดภายนอกชุมชนตามปัจจัยสังคม 158
5.34 แสดงค่าสำคัญทางสถิติ (P-value) การเลือกภาษา ตามปัจจัยอายุ..... 160
5.35 แสดงค่าสำคัญทางสถิติ (P-value) การเลือกภาษา ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 161

มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ **หน้า**

4.1 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา ตามปัจจัยอายุ (MGT.) 92
4.2 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.) 93
4.3 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.) 94
4.4 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.) 118
4.5 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 118
4.6 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.) 119
4.7 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่าง (Q.) ... 123
5.1 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี 131
5.2 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี 133
5.3 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 - 65 ปี 134
5.4 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง 143
5.5 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย 144
5.6 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 152
5.7 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน 153
5.8 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน 155

มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่จังหวัดกาฬสินธุ์	31
2	แผนที่อำเภอคำม่วง	35
3	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ฉายพระรูปกับราษฎรชาวผู้ไทบ้านโพน	39
4	ชาวผู้ไทบ้านโพนเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ วังไกลกังวล	40
5	ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมผู้ไทยผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์	40
6	ภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมผู้ไทยผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์	41
7	ร้านขายผ้าไหมในหมู่บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์	42
8	บ้านโพน อ.คำม่วง จ.กาฬสินธุ์ ในรายการ พช.เที่ยวพอดี วันที่ 4 ธันวาคม 2559	42
9	แผนที่อำเภอสามชัย	44
10	สภาพแวดล้อมของชุมชนชาวผู้ไทอำเภอสามชัย	48
11	อุปกรณ์ทอผ้าของชาวผู้ไทอำเภอสามชัย	48
12	ตัวอย่างแบบสอบถามการเลือกภาษา	130

มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางภาษาและชาติพันธุ์ มีภาษาทั้งหมด 70 กลุ่มภาษา จัดอยู่ในตระกูลภาษา 5 ตระกูล ได้แก่ ตระกูลภาษาไท ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ตระกูลภาษาจีน - ทิเบต ตระกูลภาษาม้ง - เมี่ยน และตระกูลภาษาออสโตรเนเชียน ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาที่มีผู้ใช้พูดมากที่สุดถึงร้อยละ 92 ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2549) ด้วยความหลากหลายทางภาษาและชาติพันธุ์ดังกล่าว ทำให้ สมอลเลย์ (Smalley 1994 อ้างถึงใน สุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ, 2547: 63) จัดกลุ่มภาษาที่พูดในประเทศไทยในลักษณะลำดับชั้น (hierarchy) โดยมีภาษาไทยมาตรฐานอยู่ลำดับชั้นสูงสุดเป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการ ทั้งยังเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน รองลงมาคือภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ คำเมือง ลาวอีสาน ปักษ์ใต้ และไทยกลาง ชั้นสุดท้ายคือภาษาพื้นบ้านหรือภาษากลุ่มชาติพันธุ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ภาษาพลัดถิ่น (Displaced Languages) หมายถึง ภาษาตระกูลไทที่ผู้พูดอพยพมาจากดินแดนนอกประเทศไทย หรืออพยพไปในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ภาษาผู้ไท ภาษาไทลื้อ ภาษาลาวโซ่ง ฯลฯ 2) ภาษาในเมือง/ตลาด (Town Languages) หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดในเขตเมือง ไม่พบในเขตชนบท ได้แก่ ภาษาจีนซึ่งผู้พูดภาษาเหล่านี้มีอำนาจทางเศรษฐกิจในสังคมไทย 3) ภาษาชายแดน (Marginal Languages) หมายถึง ภาษาที่ผู้พูดคาบเกี่ยวกับประเทศอื่นด้วย แต่ไม่มีความสำคัญระดับภูมิภาค เช่น ภาษากูย ภาษาม้ง ฯลฯ และ 4) ภาษาในวงล้อม (Enclave Languages) หมายถึง ภาษาที่อยู่ในดินแดนที่แวดล้อมด้วยภาษาอื่น ๆ ที่มีผู้พูดมากกว่า เช่น ภาษาอุรักลาโวย ภาษาญัฮกูร์ ภาษาละว้า ฯลฯ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545: 24)

จากการจัดกลุ่มภาษาที่พูดในประเทศไทยในลักษณะลำดับชั้นดังกล่าวทำให้ภาษาผู้ไท จัดอยู่ในภาษาพลัดถิ่น (Displaced Languages) เนื่องจากเป็นหนึ่งในภาษาตระกูลไทที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่นอกประเทศไทย คือ บริเวณลาวตอนเหนือ บางส่วนของเวียดนามตอนเหนือ และทางใต้ของจีน หลังจากนั้นชาวผู้ไทได้อพยพมาอยู่ในประเทศไทย ประชากรที่พูดภาษาผู้ไทในประเทศไทยมีประมาณ 470,000 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดสกลนคร กาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ ยโสธร อุดรธานี ร้อยเอ็ดและหนองคาย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2547 :60) โดยเฉพาะในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดที่มีชาวผู้ไทกระจายตัวเป็นกลุ่มอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะใน 2 อำเภอ ที่มีพื้นที่ติดกัน ได้แก่ อำเภอคำม่วง และอำเภอ

สามชัย อำเภอคำม่วง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีชาวผู้ไทอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 6 ตำบล 71 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลทุ่งคลอง ตำบลโพน ตำบลดินจี่ ตำบลนาบอน ตำบลนาทัน และตำบลเนินยาง ตำบลโพนเป็นตำบลที่มีชื่อเสียงด้านผ้าไหมแพรวา ทั้งยังมีศูนย์วัฒนธรรมผู้ไทบ้านโพน (ศูนย์วิจิตรแพรวาบ้านโพน) เป็นศูนย์จัดแสดงวิถีชีวิต สิ่งของ เครื่องใช้ของชาวผู้ไทโบราณ นอกจากนี้บ้านโพน ยังเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจส่งออกผ้าไหมแพรวาที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ (สำนักงานเทศบาลตำบลโพน, 2561) จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน นายประวิทย์ วงศ์เจริญ กำนันตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ทราบว่าประชากรในตำบลโพนมีประมาณ 6373 คน และประชากรกว่าร้อยละ 95 ของตำบลโพนเป็นชาวผู้ไท โดยเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1 - 5 บ้านโพน

อำเภอสามชัย เดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอคำม่วง ทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอสามชัย และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอสามชัย แบ่งการปกครองออกเป็น 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลสำราญ ตำบลสำราญใต้ ตำบลคำสร้างเที่ยง และตำบลหนองช้าง จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ประชากรชาวผู้ไทส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลหนองช้าง โดยเฉพาะหมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย (เดิมขึ้นอยู่กับบ้านหนองช้าง) ชุมชนดังกล่าวเป็นหมู่บ้านชนบทขนาดกลาง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ส่วนอาชีพเสริมที่ทำคือการทอผ้าไหมแพรวา จักสาน และเลี้ยงสัตว์ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้าง, 2561)

จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยสังเกตว่า สภาพแวดล้อมของชุมชนทั้งสองมีทั้งความเหมือนและต่างกัน กล่าวคือ ทั้งสองชุมชนเป็นชุมชนที่มีชาวผู้ไทอาศัยอยู่กว่าร้อยละ 95 เหมือนกัน คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภาวะหลายภาษา[1] คือสามารถพูดภาษาผู้ไทที่เป็นภาษาแม่ พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานได้เป็นภาษาที่สองและสาม อาชีพหลักส่วนใหญ่ คือ เกษตรกร อาชีพรอง คือ การทอผ้าและการจักสาน ความแตกต่างของชุมชนทั้งสอง คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกหรือเครือข่ายทางสังคมของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทที่มักได้รับการกล่าวถึงในสื่อต่าง ๆ เช่น รายการทั่วถิ่นแดนไทย : สืบสาน อนุรักษ์ ราชินีผ้าไหมแพรวา บ้านโพน จ.กาฬสินธุ์ รายการ พช.เที่ยวพอดี : บ้านโพน"

[1] อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2545: 13) อธิบายความหมายของ ภาวะหลายภาษา (multilingualism) ว่าหมายถึง ภาวะที่คนใดคนหนึ่งมีความรู้หรือสามารถพูดได้มากกว่า 1 ภาษา และภาวะที่คนใดคนหนึ่งพูดได้ทั้งภาษาไทยกรุงเทพและภาษาไทยถิ่น อาจเรียกว่าเป็นภาวะสองภาษาย่อย หรือภาวะหลายภาษา

จังหวัดกาฬสินธุ์ ฯลฯ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมของชุมชนยังเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจที่ค้าขายผ้าไหม แพรวา มีร้านขายผ้าไหมติดกันกว่า 10 ร้านให้เลือกอย่างหลากหลาย และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์อยู่เป็นประจำ ทำให้มีการติดต่อกับคนต่างถิ่นอยู่เสมอในขณะที่อำเภอสามชัย เป็นหมู่บ้านชนบทขนาดกลาง การคมนาคมยังไม่ค่อยสะดวก อีกทั้งในหมู่บ้านก็ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวหรือร้านขายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและเครื่องจักสาน แต่จะเป็นผู้ผลิตและนำไปส่งขายในบ้านโพนและในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มพ่อค้าเข้าไปติดต่อ ลักษณะความแตกต่างของทั้งสองชุมชนดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษา ระหว่างคนสองชุมชนว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เนื่องจากการศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาเป็นการศึกษาที่จะช่วยอธิบายปรากฏการต่าง ๆ ทางภาษาหรือตัวผู้ใช้ภาษาได้

ราชบัณฑิตยสถาน (2553: 236) อธิบายความหมายคำว่า Language attitude ทัศนคติต่อภาษาหรือเจตคติต่อภาษาว่าหมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่ผู้ใช้ภาษามีต่อภาษาใดภาษาหนึ่ง มีทั้งแง่บวกและแง่ลบซึ่งมีผลต่อการเรียนและการใช้ภาษา ทัศนคติหรือเจตคติต่อภาษายังมีผลกับความเข้าใจชนชาติที่ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย การวัดทัศนคติหรือเจตคติต่อภาษาสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน การวางแผนพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง และการวางนโยบายภาษา ฟาโซลด์ (Fasold 1983 อ้างถึงใน สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554: 42 - 43) กล่าวถึงวิธีการวัดทัศนคติว่ามีทั้งทางตรงและทางอ้อม การวัดทางตรงก็คือ ให้ผู้ตอบตอบคำถามหรือการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อภาษาใดภาษาหนึ่ง การวัดทางอ้อมต้องไม่ให้ผู้ตอบรู้ตัวว่ากำลังมีการประเมินทัศนคติของตนเองอยู่ ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน ดังนั้นการเก็บข้อมูลทัศนคติต่อภาษาในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากทั้งวิธีทางตรงและทางอ้อม วิธีทางตรงคือผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามคำถามปลายปิดให้เลือกตอบแสดงระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ส่วนวิธีทางอ้อมนั้นผู้วิจัยเก็บด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ (matched guise technique) เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากทั้ง 2 วิธีเนื่องจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่เป็นวิธีที่ทำให้ทราบเพียงทัศนคติต่อภาษาในเชิงกายภาพ หรือบุคลิกลักษณะต่อผู้พูดภาษานั้น ๆ เพียงอย่างเดียว ในขณะที่ทัศนคติที่เก็บจากแบบสอบถามคำถามปลายปิดจะเป็นข้อมูลคำถามที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพิ่มเติมที่ไม่สามารถหาคำตอบได้จากเทคนิคการพรางเสียงคู่ ผู้วิจัยจึงนำวิธีการเก็บข้อมูลทั้งสองรูปแบบมาใช้ร่วมกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2553: 278 – 279) ได้อธิบายความหมายคำว่า Matched guise technique เทคนิคพรางเสียงคู่ว่าหมายถึง เป็นวิธีวัดทัศนคติของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อภาษาหรือผู้พูดโดยทางอ้อม วิธีวัดประกอบด้วยการให้ผู้ฟังซึ่งหมายถึงผู้แสดงทัศนคติฟังเสียงพูด 2 เสียง

จากแถบบันทึกเสียงซึ่งเป็นตัวอย่างเสียงพูดในภาษาหรือภาษาย่อยที่แตกต่างกันแต่พูดโดยคนคนเดียวกัน และให้ผู้ฟังประเมินว่าเจ้าของเสียงนั้น ๆ น่าจะมีบุคลิกลักษณะต่าง ๆ เช่น รูปร่างหน้าตา สติปัญญา ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ตลอดทั้งมีระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร โดยให้ผู้ฟังประเมินบุคลิกลักษณะดังกล่าวด้วยมาตรการประเมิน (rating scale) ซึ่งอาจมี 5, 7 หรือ 9 ช่วงคะแนน ทั้งนี้ผู้ประเมินจะไม่ทราบว่าเสียงพูดใน 2 ภาษาที่ได้ยินเป็นเสียงพูดของคนคนเดียวกัน วิธีวัดทัศนคติของบุคคลที่มีต่อภาษาโดยการประเมินบุคลิกลักษณะของเจ้าของเสียงพูดดังกล่าวนี้อิงหลักการที่ว่า ทัศนคติที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมสรุปรวมถึงทัศนคติต่อภาษาพูดของบุคคลนั้นด้วย ผู้ริเริ่มใช้เทคนิคพรางเสียงคู่เพื่อศึกษาทัศนคติต่อภาษาคือ วอลเลซ แลมเบิร์ต และคณะ (Lambert et al 1960 อ้างถึงใน ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 278 - 279) ได้ใช้เทคนิคนี้ในการศึกษาทัศนคติของชาวแคนาดาที่มีต่อภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532: 24) ให้ความหมายของคำว่า การเลือกภาษา (Language choice) ว่าหมายถึง การเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการสื่อสาร ในบางกรณีผู้พูดอาจไม่เลือกใช้ภาษาแยกกันไปโดยเด็ดขาดตามโอกาสหรือสถานการณ์แต่กลับใช้สองภาษาสลับกันไปมา เรียกว่า การสลับภาษา (Code switching) หรืออาจใช้ปนกันไปในประโยคเดียวกัน เรียกว่า การปนภาษา (code mixing)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาพบว่า ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษามีหลายปัจจัย เช่น อายุ เพศ ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ การศึกษา เป็นต้น งานวิจัยเรื่องนี้เลือกใช้ปัจจัยทางสังคม 2 ปัจจัย ได้แก่ ถิ่นที่อยู่อาศัย และอายุ เนื่องจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยเพศไม่มีความแตกต่างกันทำให้ไม่เห็นความต่างของทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ส่วนปัจจัยอาชีพและการศึกษาก็ไม่แตกต่างกันเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่มีอาชีพเกษตรกร และจบการศึกษาภาคบังคับหรือต่ำกว่า ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกปัจจัยทางสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย ระหว่าง ชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงที่มีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ กับชาวผู้ไทอำเภอสามชัย ที่เป็นหมู่บ้านชาวผู้ไทในชนบททั่ว ๆ ไป ไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือหมู่บ้านเศรษฐกิจดังเช่นอำเภอคำม่วง ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าถิ่นที่อยู่อาศัยดังกล่าวน่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำปัจจัยอายุมาใช้เป็นปัจจัยทางสังคมอีกปัจจัยหนึ่ง ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556: 27) ได้กล่าวว่า “คนที่มีวัยต่างกันย่อมมีพฤติกรรมทางสังคมต่างกัน พฤติกรรมทางภาษาก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ย่อมเปลี่ยนไปตามวัยของผู้พูดด้วย”เหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นประกอบกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยจึงเกิดข้อสงสัยในกรณีของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง และชาวผู้ไทอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ที่อาศัยในพื้นที่นี้ จะมีการเลือกภาษาในแต่ละสถานการณ์หรือแวดวงอย่างไร และชาวผู้ไทในพื้นที่ดังกล่าวมีทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสาน และภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในทิศทางใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสาน และภาษาผู้ไท ของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้จะศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามปัจจัยอายุและถิ่นที่อยู่อาศัย ปัจจัยอายุประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุที่ 1 อายุระหว่าง 55 – 65 ปี ช่วงอายุที่ 2 อายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15 – 25 ปี ปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยประกอบด้วย 2 ถิ่น ได้แก่ 1. หมู่ 3 บ้านโพน และหมู่ 4 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง 2. หมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ และค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ๆ
2. ปัจจัยสังคมด้านถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย จะมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเลือกภาษา (Language choice) หมายถึง การตัดสินใจใช้ภาษาหนึ่งหรือวิธภาษาหนึ่งในการสื่อสาร เช่น คนที่พูดได้ 2 ภาษาจะต้องตัดสินใจว่าเมื่อใดจะใช้ภาษาหนึ่ง และเมื่อใดจะใช้อีกภาษาหนึ่ง การเลือกภาษาส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละภาษาหรือวิธภาษา และแวดวงการใช้ภาษา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 238) ในงานวิจัยเรื่องนี้แบ่งการเลือกภาษาตามสถานที่และคู่สนทนา ภาษาที่มีให้เลือกในแบบสอบถามประกอบด้วย ภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน ภาษาไทยกรุงเทพฯ และอื่น ๆ ในแต่ละสถานการณ์กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา

ทัศนคติต่อภาษา (language attitude) หมายถึง ค่านิยมหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานะความถูกต้องและความบริสุทธิ์ของภาษาใดภาษาหนึ่ง (อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์, 2532: 50 - 51) ทัศนคติต่อภาษาในงานวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสาน และภาษาผู้ไทของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ วัดทัศนคติจากการฟังเสียงด้วยเทคนิคพรางเสียงคู่ (Matched guise technique) และแบบสอบถามให้เลือกตอบ

ภาวะหลายภาษา (multilingualism) หมายถึง ภาวะที่คนใดคนหนึ่งมีความรู้หรือสามารถพูดได้มากกว่า 1 ภาษา คนที่มีภาวะหลายภาษา เรียกว่า คนหลายภาษา หรือ ผู้รู้หลายภาษา (multilingual) ส่วนภาวะที่คนใดคนหนึ่งพูดได้ทั้งภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยถิ่นเหนือ อาจเรียกว่า ภาวะสองภาษาหรือภาวะหลายภาษา เพราะรวมมโนทัศน์ภาวะสองภาษาไว้ในภาวะหลายภาษา (อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์, 2545: 13)

ชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างชาวผู้ไท 3 ช่วงอายุ ที่อาศัยอยู่ในหมู่ 3 บ้านโพน และหมู่ 4 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

ชาวผู้ไทอำเภอสามชัย หมายถึง กลุ่มตัวอย่างชาวผู้ไท 3 ช่วงอายุ ที่อาศัยอยู่ในหมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

คนรู้จัก หมายถึง ญาติพี่น้องหรือเพื่อนที่เคยพบและเคยสนทนากันมาก่อน

คนแปลกหน้า หมายถึง บุคคลที่ไม่เคยสนทนาด้วยมาก่อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสาน และภาษาผู้ไท ของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ทำให้ทราบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

3. เป็นประโยชน์ในการจัดทำนโยบายและแผนการธำรงภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย

บทที่ 2
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งออกเป็น 7 ประเด็น ได้แก่ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษา งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษา งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา ความเป็นมาของชาวผู้ไท ภูมิหลังของพื้นที่ที่ศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาผู้ไท มีรายละเอียดดังนี้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. ทัศนคติต่อภาษา

อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2532: 50 - 51) อธิบายความหมายของคำว่า ทัศนคติต่อภาษา (language attitude) สรุปได้ว่า ทัศนคติต่อภาษา หมายถึง ค่านิยมหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานะความถูกต้องและความบริสุทธิ์ของภาษาใดภาษาหนึ่ง เช่น เห็นว่าภาษาหนึ่งต่ำต้อยกว่าอีกภาษาหนึ่ง ทัศนคติต่อภาษาเป็นเรื่องทางสังคม เพราะตามความเป็นจริง ถ้าพิจารณาจากโครงสร้างหรือลักษณะทางภาษาแล้ว เราไม่อาจกล่าวได้ว่าภาษาหนึ่งสูง หรือไพเราะกว่าอีกภาษาหนึ่ง ทั้งนี้เพราะทุกภาษาต่างก็มีโครงสร้างและคุณสมบัติที่สมบูรณ์ในตัวของมันเอง การที่คนคิดว่าภาษาใดสูงหรือต่ำก็เพราะนำภาษาไปผูกกับตัวผู้พูด โดยทั่วไปคำว่า ทัศนคติต่อภาษา จะมีความหมายจำกัดเฉพาะที่เกี่ยวกับภาษาโดยตรง เช่น ทัศนคติที่ว่าภาษานี้เพราะ ภาษานั้นไม่เพราะ ภาษานี้ป่าเถื่อน ภาษานั้นสมบูรณ์แบบ เป็นต้น แต่ในบางครั้งทัศนคติต่อภาษายังรวมทัศนคติต่อผู้พูดภาษานั้น ๆ ไว้ด้วย

ราชบัณฑิตยสถาน (2553: 236) อธิบายความหมายของคำว่า Language attitude ทัศนคติต่อภาษา, เจตคติต่อภาษาว่าหมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่ผู้ใช้ภาษามีต่อภาษาใดภาษาหนึ่ง มีทั้งแง่บวกและแง่ลบซึ่งมีผลต่อการเรียนและการใช้ภาษา ถ้าผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อภาษาก็จะศึกษาได้เร็ว รู้สึกว่าภาษาไม่ยากและเห็นคุณค่าของภาษา เช่น เข้าใจว่าภาษาสามารถช่วยยกสถานภาพทางสังคมได้ ทัศนคติหรือเจตคติต่อภาษายังมีผลกับความเข้าใจชนชาติที่ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย การวัดทัศนคติหรือเจตคติต่อภาษาสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน การวางแผนพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง และการวางนโยบายภาษา

วอร์เกอร์ (Walker 1982, pp. 15 – 19 อ้างถึงใน สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554: 42 - 43) กล่าวถึงวิธีต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลทัศนคติต่อภาษาที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางคือ แบบสอบถามเชิงสำรวจที่มีคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกออกมา ปัญหาของคำตอบปลายเปิดก็คือความยากในการให้คะแนนและการบิดเบือนอาจจะเกิดได้ง่าย ส่วนคำตอบปลายปิดจะมีมิติหลักอยู่ 3 มิติ คือ จุดประสงค์ มิติของการให้คะแนน และชุดของการให้คะแนน การสัมภาษณ์ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ประเมินอารมณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์และสามารถนำไปสู่จุดหลักที่ต้องการทราบได้ง่าย อีกวิธีหนึ่งเรียกว่าการประเมินพันธกรณี ซึ่งเป็นวิธีทดสอบความเต็มใจของผู้ถูกทดสอบในการที่จะดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยไม่ต้องลงมือทำจริง ๆ อีกวิธีหนึ่งก็คือ กลวิธีพรางเสียงคู่ ซึ่งนิยมใช้ในการตรวจสอบนัยสำคัญทางสังคมของความหลากหลายของภาษา วิธีสุดท้ายคือ การสังเกตทางอ้อม ผู้ที่ถูกสังเกตอาจเป็นคนที่รู้หนังสือหรือไม่รู้หนังสือก็ได้ แต่ผู้วิจัยต้องไม่ใช้วิธีการตรงในการที่จะได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวโดยใช้วิธีการตรง

ในปีคริสตศักราช 1960 วอลเลส แลมเบิร์ต (Wallace Lambert 1960 อ้างถึงใน นันทกา วชิรพินพง, 2530: 13 – 14) นักจิตวิทยาสังคมและเพื่อนร่วมงานได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยแมคกิลล์ (McGill) ประเทศแคนาดา เก็บข้อมูลจากนักศึกษา 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษาที่มีเชื้อสายอังกฤษ และกลุ่มนักศึกษาที่มีเชื้อสายฝรั่งเศส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าบุคคลทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติต่อกันและต่อภาษาที่พูดอย่างไร โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “Matched – guise technique” มาใช้ในการศึกษาทัศนคติเป็นครั้งแรก ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่และกลุ่มที่พูดภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาแม่ฟังเสียงพูดนั้น ๆ จากแถบบันทึกเสียง เสียงที่ได้ยินจะเป็นเสียงของคนที่พูดในเรื่องเดียวกัน 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างประชากรจะไม่ทราบว่าเสียงทั้งสองภาษามาจากผู้พูดคนเดียวกัน จะทราบเพียงว่าจะได้ฟังเสียงคนพูด และในขณะที่ฟังขอให้จินตนาการตามเสียงที่ได้ยินว่าผู้พูดน่าจะมีบุคลิกลักษณะ อุปนิสัยใจคอ และฐานะทางสังคมอย่างไร เป็นต้น

เมื่อฟังเสียงจบ กลุ่มตัวอย่างจะต้องประเมินค่าเสียงที่ได้โดยให้คะแนนมากหรือน้อยในแต่ละเรื่อง เช่น เรื่อง “รูปร่างหน้าตา” ผู้ตอบจะเลือกแสดงความเห็นในช่วงใดช่วงหนึ่งตามช่วงความคิดเห็น (ช่วงความคิดเห็นอาจจะมี 5 หรือ 7 ช่วง คำว่า “รูปร่างหน้าตาดี” จะอยู่ทางซ้ายมือสุด และคำว่า “รูปร่างหน้าตาไม่ดี” จะอยู่ด้านขวามือสุด) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ตอบที่มีเชื้อสายอังกฤษประเมินผู้พูดภาษาอังกฤษสูงกว่าเมื่อพูดภาษาฝรั่งเศสในเกือบทุกเรื่อง ส่วนผู้ตอบที่มีเชื้อสายฝรั่งเศสไม่เพียงแต่ประเมินเสียงพูดภาษาอังกฤษสูงกว่าเสียงพูดภาษาฝรั่งเศสเท่านั้น แต่ยังประเมินเสียงพูดภาษาฝรั่งเศสต่ำกว่าการประเมินภาษาฝรั่งเศสที่ประเมินโดยผู้ประเมินเชื้อสายอังกฤษซึ่งสรุปได้ว่า

กลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าจะได้รับการประเมินสูงกว่ากลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยกว่า

2. การเลือกภาษา

การเลือกภาษา (Language choice) หมายถึง การเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการสื่อสาร เช่น คนที่พูดได้สองภาษาจะต้องเลือกว่าเมื่อใดจะพูดภาษาหนึ่ง และเมื่อใดจะพูดอีกภาษาหนึ่ง ส่วนใหญ่แล้วการเลือกขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละภาษา หรือสถานการณ์ว่าเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ในบางกรณีผู้พูดอาจไม่เลือกใช้ภาษาแยกกันไปโดยเด็ดขาดตามโอกาสหรือสถานการณ์แต่กลับใช้สองภาษาสลับกันไปมา ซึ่งเรียกว่า การสลับภาษา (Code switching) หรืออาจใช้ปนกันไปในประโยคเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า การปนภาษา (code mixing) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532: 24) นอกจากนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2553: 238) ยังได้ให้ความหมายของคำว่า “การเลือกภาษา” ในลักษณะที่สอดคล้องกันคือ หมายถึง การตัดสินใจใช้ภาษาหนึ่งหรือวิธภาษาหนึ่งในการสื่อสาร เช่น คนที่พูดได้ 2 ภาษาจะต้องตัดสินใจว่าเมื่อใดจะใช้ภาษาหนึ่ง และเมื่อใดจะใช้อีกภาษาหนึ่ง การเลือกภาษาส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละภาษาหรือวิธภาษาและแวดวงการใช้ภาษา (domain of language use)[2] ตัวอย่างการเลือกภาษา เช่น คนสิงคโปร์ซึ่งส่วนใหญ่พูดได้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน มักใช้ภาษาอังกฤษในแวดวงการศึกษาและการทำงาน แต่จะใช้ภาษาจีนที่บ้าน เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน คนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยที่พูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีนมักใช้ภาษาไทยในแวดวงการศึกษาและการทำงาน แต่ใช้ภาษาจีนที่บ้าน การเลือกภาษาจึงเป็นลักษณะของบุคคลที่มีภาวะหลายภาษาจะต้องตัดสินใจเลือกว่าในการสนทนาแต่ละครั้งตนจะใช้ภาษาใด โดยอาจจะเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งจากภาษาที่ตนรู้ หรืออาจเลือกใช้มากกว่าหนึ่งภาษาสลับกัน

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2549: 115 - 130) กล่าวถึง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์” ว่ามี 2 ประการ ได้แก่

---

[2]ราชบัณฑิตยสถาน (2553: 140) อธิบายความหมายของคำว่า แวดวงการใช้ภาษา (domain of language use) ว่าหมายถึง สถานการณ์ประเภทต่าง ๆ ที่รวมกันเป็น 1 ชุดและมีการใช้ภาษา 1 ภาษาหรือ 1 วิธภาษาซึ่งแตกต่างจากสถานการณ์ชุดอื่น ๆ แวดวงการใช้ภาษาประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ รวมกัน เช่น สถานที่ เรื่องที่พูด และผู้ร่วมสนทนา ตัวอย่างแวดวงการใช้ภาษา เช่น โรงเรียน ครอบครัว ที่ทำงาน วัด สนามเด็กเล่น ตลาด ศาล รัฐบาล ค่ายทหาร สื่อมวลชน

1) แวดวงการใช้ภาษา (domain of language use) หมายถึง สถานการณ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งรวมกันเป็น 1 ชุด โดยมีการใช้ 1 ภาษา หรือ 1 วิธภาษา (variety of language) ซึ่งแตกต่างจากชุดสถานการณ์อื่น ๆ และสมาชิกในชุมชนสามารถตัดสินได้ว่า การใช้ภาษานี้เท่านั้นเหมาะสมกับแวดวงนั้น ๆ ไม่ใช่ภาษาหรือวิธภาษาอื่น แวดวงภาษามักประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ รวมกัน เช่น สถานที่ เรื่องที่จะพูด ผู้ร่วมสนทนา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532: 41) ตัวอย่างแวดวงภาษาที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มีดังนี้

1.1) ผู้ร่วมสนทนา หมายถึง ผู้ที่จะพูดด้วย มีบทบาทแรกคือเป็นผู้ฟัง ปัจจัยด้านกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ วัย การศึกษาและความสามารถด้านการใช้ภาษา มีส่วนกำหนดการเลือกภาษา กลุ่มชาติพันธุ์มักเลือกใช้ภาษาแม่ของตนสื่อสารกับผู้ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน หากเป็นคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์มักจะใช้ภาษากลางหรือภาษาประจำภูมิภาค

1.2) ผู้สนทนา หมายถึง ผู้พูดมีบทบาทแรกเป็นผู้เริ่มสนทนา ปัจจัยด้านกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ วัย การศึกษาและความสามารถด้านการใช้ภาษามีส่วนกำหนดการเลือกภาษา

1.3) สถานการณ์ ความสนิทสนมและหัวข้อการสนทนา สถานการณ์ เช่น เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ การพูดหรือการเขียน ความสนิทสนม แบ่งเป็น สนิทและไม่สนิท ตลอดจนหัวข้อสนทนาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์

1.4) สถานที่ เป็นปัจจัยร่วมอย่างหนึ่งของแวดวงภาษา

2) ทัศนคติทางภาษา (language attitude) หมายถึง การที่บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกหรือปฏิกิริยาตอบสนองต่อภาษาใดภาษาหนึ่ง การที่กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาวะหลายภาษาจะมีทัศนคติต่อแต่ละภาษาอย่างไม่เท่าเทียมนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการหล่อหลอมความคิดและนโยบายการสร้างรัฐชาติ (nation state) เพราะรัฐชาติต้องมีการกำหนดเขตแดนประเทศที่แน่นอน มีประชากรเป็นพลเมืองของประเทศเดียวกัน ซึ่งอาจต่างกลุ่มชาติพันธุ์ แต่มีศูนย์รวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางเพื่อความเป็นพวกพ้องเดียวกัน ดังที่ เบเนดิกท์ แอนเดอร์สัน (Anderson 1983 อ้างในสมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ 2538: 175) เรียกว่า ชุมชนจินตนาการ (imagined communities) การสร้างชุมชนจินตนาการให้เป็นปึกแผ่นได้ต้องสร้างลัทธิชาตินิยม (Nationalism) คือ คนที่ถูกกำหนดให้เป็นชาติเดียวกันนั้นต้องมีวัฒนธรรม ภาษาและเอกลักษณ์เดียวกัน การมีความคิดและนโยบายการสร้างรัฐชาติดังกล่าวทำให้คนในชาติมีทัศนคติว่าภาษาประจำชาติมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าภาษาแม่หรือภาษาท้องถิ่น จึงนิยมใช้สื่อสารในสถานที่ราชการ ในโรงเรียน สถานการณ์ที่เป็นทางการ ตลอดจนการ

สนทนาข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนภาษาแม่ถูกจำกัดหน้าที่และบทบาททางสังคมคือใช้เฉพาะในครอบครัว สถานการณ์ที่เป็นกันเองและการสนทนาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน นอกจากแนวคิดและนโยบายการสร้างรัฐชาติแล้ว ทัศนคติทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ยังสัมพันธ์กับภูมิหลัง อาชีพ อายุและระดับการศึกษา

ม.ล.จรัลวิไล จรูญโรจน์ (2557: 86 - 95) กล่าวถึงการเลือกภาษาว่าอาจหมายถึงการเลือกภาษาคนละภาษาที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง หรือหมายถึงการเลือกภาษาระหว่างภาษาถิ่นย่อยของภาษาเดียวกัน รวมทั้งการเลือกภาษายังครอบคลุมไปถึงการเลือกภาษาระหว่างทำเนียบภาษา วิธภาษา หรือวัจนลีลาที่ต่างกันในภาษาเดียวกัน ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกภาษา การปนภาษา และการสลับภาษามีอยู่มากมาย ดังนี้

1) คลังความรู้ทางภาษา (linguistic repertoire)[3] หมายถึง ภาษา ภาษาย่อย และวัจนลีลาต่าง ๆ ทั้งหมดของคนคนหนึ่ง คลังความรู้ทางภาษามีผลต่อการเลือกภาษาและสลับภาษาอย่างมากเพราะหากเราไม่มีความรู้ภาษาใดเลย หรือมีน้อยมาก เราจะใช้ภาษาด้วยความยากลำบากและมักจะไม่เลือกใช้ภาษาดังกล่าวหากไม่จำเป็น คลังความรู้ทางภาษาของคู่สนทนาก็มีผลต่อการเลือกภาษาเช่นเดียวกันเพราะโดยทั่วไปเรามักจะเลือกใช้ภาษาที่ทั้งตัวเราและคู่สนทนาเข้าใจร่วมกันได้อย่างดีที่สุด หากการสนทนาประกอบด้วยคนมากกว่า 2 คน เราจำเป็นต้องคำนึงถึงมารยาททางสังคมด้วย

2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ชนชั้น ภูมิหลังทางการศึกษา อาชีพ ฯลฯ

3) หัวข้อเรื่อง ในการสนทนาแต่ละเรื่องจะมีวงศัพท์ที่ใช้แตกต่างกัน บางหัวข้อเรื่องมีความผูกพันกับภาษาบางภาษามากกว่าอีกภาษาหนึ่ง ทำให้ผู้ใช้ภาษาเลี่ยงไม่ได้หรือรู้สึกว่าสะดวกกว่าที่จะเลือกใช้ภาษาที่ผูกพันกับเรื่องนั้น ๆ หรืออาจจะเลือกที่จะปนภาษามากกว่าปกติ

---

[3]ราชบัณฑิตยสถาน (2553: 266) อธิบายความหมายของ linguistic repertoire; repertoire; speech repertoire; verbal repertoire คลังความรู้ทางภาษา หมายถึง ผลรวมของภาษาและวิธภาษาทั้งหมดในตัวปัจเจกบุคคลหรือในชุมชน เช่น คนหนึ่งอาจพูดได้ถึง 5 ภาษา และรู้ภาษาย่อยอีก 4 ภาษา นอกจากนั้นคนนั้นอาจรู้หลายทำเนียบภาษาและหลายวัจนลีลาอีกด้วย ผลรวมของภาษาทั้งหมด คือ 5 ภาษา + 4 ภาษาย่อย + ทำเนียบภาษาและวัจนลีลาต่าง ๆ ทั้งหมดนี้คือคลังความรู้ทางภาษาของคนนั้น

4) ทัศนคติ มีผลต่อการเลือกใช้ภาษาอย่างมาก หากเราไม่รู้สึกในแง่บวกกับภาษาใด เรามักจะเลี่ยงไม่ใช้ภาษานั้น ๆ หรือใช้น้อย ปัจจุบันปัญหาที่พบได้ทั่วไปในสังคมไทยคือผู้ที่พูดภาษาไทยถิ่นมักจะมีทัศนคติไม่ดีนักต่อภาษาตน ทำให้ไม่ยอมเปิดเผยว่าตนพูดภาษาไทยถิ่นได้ รวมทั้งในการเลี้ยงดูบุตรหลานก็ไม่ใช้ภาษาไทยถิ่น ทำให้คนรุ่นอายุน้อยได้รับทัศนคติเดียวกันนี้ต่อไป และไม่สามารถพูดภาษาถิ่นได้ ทัศนคติในที่นี้รวมถึงทัศนคติต่อคู่สนทนาด้วย หากเราเรามีความรู้สึกไม่ต้องการเป็นกลุ่มเดียวกันกับคู่สนทนา เราก็อาจเลือกใช้ภาษาที่แตกต่างออกไปหรือมีรูปแบบที่ต่างออกไปจากคู่สนทนา

5) เจตนาอื่น ๆ การเลือกภาษาอาจจะมีผลมาจากเจตนาของผู้พูดด้วย ดังตัวอย่างข้างต้นที่ว่าหากเรามีเจตนาแฝงในการสนทนาที่จะไม่เป็นกลุ่มเดียวกันกับคู่สนทนา เราก็จะพยายามใช้ภาษาที่มีลักษณะแตกต่างไป

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2549) และ ม.ล.จรัลวิไล จรูญโรจน์ (2557) ได้ศึกษาไว้มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการแยกหัวข้อทัศนคติต่อภาษาออกเป็นหัวข้อหลักอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าทัศนคติเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่มีผลต่อการเลือกภาษา นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยอื่น ๆ ก็สอดคล้องกัน คือ งานของสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2549) กล่าวถึงแวดวงการใช้ภาษาที่ประกอบไปด้วย ผู้ร่วมสนทนา ผู้สนทนา สถานการณ์ และสถานที่ ส่วนม.ล.จรัลวิไล จรูญโรจน์ (2557) กล่าวถึงคลังความรู้ทางภาษา ปัจจัยทางสังคม หัวข้อเรื่อง และเจตนาอื่น ๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวถือเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ปรากฏในปัจจัยแวดวงการใช้ภาษาในงานของสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2549)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษา

ดียู ศรีนราวัฒน์ (2529) เขียนบทความเรื่อง “ทัศนคติที่บอกได้จากภาษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของคนไทยต่อภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยใช้ Matched – guise technique ซึ่งมีเสียงพูดจากเทปตัวอย่างภาษาไทยกลางและไทยอีสานทั้งหมด 8 เสียง เป็นเสียงผู้ชาย 4 คน พูดเกี่ยวกับเรื่องการใช้สมุนไพรบางชนิดในการแก้โรคท้องผูกและท้องอืดท้องเฟ้อ ประมาณ 45 วินาที ในลักษณะการพูดคุยไม่ใช่การอ่าน ตัวอย่างภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ ภาษาที่พูดในจังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี เลย และสกลนคร เก็บข้อมูลจากการสุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ประจำภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2525 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นตัวแทนผู้พูดภาษาไทยกลาง และกลุ่มที่เป็นตัวแทนผู้พูดภาษาไทยอีสาน ประกอบด้วยนักศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กลุ่มละ 30 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกลุ่มละ 70 คน โดยการประเมินคุณลักษณะเสียงที่ได้ยิน 12 ลักษณะ ได้แก่ รูปร่างหน้าตา สติปัญญา ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความมานะพยายาม ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์สุจริต ฐานะทางการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และฐานะทางสังคม นอกจากนี้ยังใช้แบบสอบถามอีก 2 ชุด เพื่อศึกษาว่าทัศนคติที่ได้จากการใช้ Matched – guise technique กับแบบสอบถามสอดคล้องกันหรือไม่

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันมีความคล้ายกัน คือนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นต่อผู้พูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเกือบทุกลักษณะ คือ ตัวอย่างกลุ่มภาษาไทยกลางประเมินเสียงผู้พูดเมื่อพูดภาษาไทยกลางสูงกว่าเมื่อพูดภาษาอีสาน ยกเว้นเรื่องความขยันหมั่นเพียร ความมีน้ำใจ และความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนตัวอย่างประชากรกลุ่มที่พูดภาษาไทยอีสานประเมินผู้พูดภาษาไทยอีสานสูงกว่าเมื่อพูดภาษาไทยกลาง ยกเว้นเรื่องรูปร่างหน้าตา สติปัญญา ความเป็นผู้นำ ฐานะทางการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และฐานะทางสังคมของผู้พูด จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มภาษาไทยอีสานมีความภาคภูมิใจในกลุ่มและภาษาของตน แม้จะยอมรับความเป็นจริงบางประการที่ว่าชาวอีสานโดยทั่วไปด้อยกว่าในด้านการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้ได้ข้อสรุปที่ว่า กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะมีทัศนคติในทางบวกกับกลุ่มและภาษาของตน และกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าก็จะยอมรับสถานภาพที่สูงกว่า และจากการวัดทัศนคติจากแบบสอบถามอื่น ๆ ก็ให้ผลที่สอดคล้องกับทัศนคติที่วัดจากวิธีการของ Matched – guise technique

นันทกา วชิรพินพง (2530) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาทัศนคติทางภาษาที่มีต่อภาษาจีนและผู้พูดภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติทางภาษาของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีน ที่มีต่อภาษาจีนและผู้พูดภาษาจีน ตลอดทั้งทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยและผู้พูดภาษาไทยในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบของภาษา (Paralinguistic Factors) ในเรื่องความ “ดัง” “ค่อย” “ช้า” และ “เร็ว” ของการพูดว่ามีผลต่อการประเมินผู้พูดแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เก็บข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างแต่ละสถาบันประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่พูดภาษาไทยได้แต่พูดภาษาจีนไม่ได้ และกลุ่มตัวอย่างที่พูดทั้งภาษาจีนและภาษาไทยได้ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ Matched – guise technique ที่เป็นเสียงผู้หญิง 3 คน พูดเรื่องเดียวกันทั้ง 2 ภาษาจะได้เสียงทั้งหมด 6 เสียง และใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาทัศนคติทางภาษาที่มีต่อภาษาจีนและภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติสรุปได้ว่า ตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่มต่างประเมินผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาจีนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในหลายลักษณะบุคลิกภาพ กล่าวคือ ตัวอย่างประชากรกลุ่มภาษาไทยประเมินเสียงพูดภาษาไทยสูงกว่าเสียงพูดภาษาจีน และตัวอย่างกลุ่มภาษาจีนประเมินเสียงพูดภาษาจีนสูงกว่าเสียงพูดภาษาไทย ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจที่มีต่อกลุ่มของตนเอง และเมื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบของภาษาจากการประเมินลักษณะบุคลิกภาพของเสียง 4 แบบ แบ่งเป็น 2ประเภท คือ 1) ประเภทเสียงดัง ประกอบด้วย "ดัง – เร็ว" และ “ดัง – ช้า” 2) ประเภทเสียงค่อย ประกอบด้วย “ค่อย – เร็ว” และ “ค่อย – ช้า” ผลการประเมินพบว่า ผู้ประเมินชอบเสียงค่อยมากกว่าเสียงดัง และชอบเสียงช้ามากกว่าเสียงเร็ว

สุพัตรา จิรนันทนาภรณ์, อรทัย ชินอัครพงศ์ และอัญชลี สิงห์น้อย (2551) เขียนบทความเรื่อง “ทัศนคติทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีต่อภาษาของตนเอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือตอนล่าง เปรียบเทียบสถานการณ์ เหตุผล และแนวโน้มการใช้ภาษา ทัศนคติทางภาษาที่มีต่อภาษาไทถิ่นตนเอง และทัศนคติทางภาษาที่มีต่อภาษาไทยกลาง ของคนไทยที่พูดภาษาไทถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาไทครั่ง ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ภาษาไทพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ภาษาไทโซ่ง ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และภาษาลาวแง้ว ตำบลไผ่สิงห์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ รวมจำนวน 960 คน กลุ่มภาษาละ 240 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มอายุ คือ ระหว่างอายุ 15- 35 ปี และ อายุ 40 ปีขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่ดัดแปลงและปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ กมลวรรณ ชมวงษ์ (2546) ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ความสามารถในการใช้ภาษา การวัดทัศนคติทางภาษา การวัดสถานการณ์และแนวโน้มการใช้ภาษา

ผลการศึกษาด้านทัศนคติทางภาษาที่มีต่อภาษาไทถิ่นตนเอง ของคนไทยที่พูดภาษาไทถิ่นพบว่าโดยภาพรวมคนไทยที่พูดภาษาไทถิ่นทุกกลุ่มทั้งสองอายุมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาถิ่นของตนเองมากกว่าทางลบ ทัศนคติทางภาษาของคนไทยที่พูดภาษาไทถิ่นที่มีต่อภาษาไทยกลางพบว่าผู้พูดภาษาไทถิ่นทั้ง 4 ถิ่นในทั้งสองกลุ่มอายุ มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกลางในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามกลุ่มผู้พูดภาษาไทถิ่นทั้ง 4 กลุ่มพบความแตกต่างกันคือ ผู้พูดภาษาไทครั่งและไทพวนชอบอ่านหนังสือพิมพ์และดูรายการโทรทัศน์เพราะเป็นภาษาไทยกลาง ในอันดับหนึ่ง ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทโซ่งและลาวแง้วคิดว่าจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีเมื่อใช้ภาษาไทยกลางกับเจ้าหน้าที่

สิริกัญญา วรชิน (2552) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสถานภาพทางภาษาของภาษาผู้ไทอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคลังความรู้ ทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและต่อกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ของชาวผู้ไทอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบไลเคิร์ทสเกลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ตามตัวแปรอายุ ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น อายุ 13 – 20 ปี กลุ่มวัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุ 21 – 40 ปี กลุ่มวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย อายุ 41 – 60 ปี และกลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 61 ปีขึ้นไป

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาพบว่า ชาวผู้ไทส่วนใหญ่ทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไท หากพิจารณาคำถามแต่ละข้อจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับของความคิดเห็นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในคำถามแต่ละข้อ เช่น เมื่อพิจารณาคำถามที่เกี่ยวกับการพูดภาษาผู้ไทกับลูก พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวที่เห็นด้วยเป็นอย่างมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ มีความเห็นในระดับเห็นด้วยเท่านั้น คำถามเกี่ยวกับการพูดภาษาผู้ไทช่วยให้พวกเขาได้ทำงานที่ดี กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นกลุ่มเดียวที่ไม่เห็นด้วย คำถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาผู้ไท กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวที่ไม่แน่ใจว่าต้องการให้ใช้ภาษาผู้ไทในการเรียนการสอน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมของทัศนคติต่อภาษาอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอาจเนื่องมาจากความภาคภูมิใจในภาษาของตนเองและความต้องการที่จะแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของตนผ่านทางภาษา

ศิริรัตน์ ชูพันธ์ อรรถพลพิพัฒน์ (2556) เขียนบทความเรื่อง “ทัศนคติของคนกะเหรี่ยงที่มีต่อภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของคนกะเหรี่ยงที่มีต่อภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทย ตามตัวแปรทางสังคม ได้แก่ ถิ่นที่อยู่และอายุ เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ (matched guise technique) ที่บันทึกเสียงทั้ง 2 ภาษาคือ ภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทย เรื่องเกี่ยวกับวัดถ้ำเขาวงหลังจากนั้นนำเสียงไปให้กลุ่มตัวอย่างชาวกะเหรี่ยงจำนวน 125 คน จำแนกตามถิ่นที่อยู่ ได้แก่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และจำแนกตามรุ่นอายุ 3 รุ่น ได้แก่ อายุน้อย (15-25 ปี) อายุกลาง (35-45 ปี) และอายุมาก (55-65 ปี) ประเมินเสียงที่ได้ยินตามคุณลักษณะ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการคำนวณทางสถิติเพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย, t-test และ Anova

ผลการวิเคราะห์พบว่า เมื่อพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุทัยธานีมีทัศนคติที่ดีต่อภาษากะเหรี่ยงมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ในทางกลับกันกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทย

มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุทัยธานี เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า ยิ่งกลุ่มอายุมากขึ้นเท่าใดยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อภาษากะเหรี่ยงมากขึ้นเท่านั้น และกลุ่มตัวอย่างทุกรุ่นอายุมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทย จากการวิเคราะห์ทัศนคติต่อภาษาสะท้อนให้เห็นทัศนคติต่อผู้พูดภาษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดสุพรรณบุรีทั้ง 3 รุ่นอายุ เห็นพ้องกันว่าผู้พูดภาษากะเหรี่ยงเป็นคนมีน้ำใจและขยัน ส่วนผู้พูดภาษาไทยเป็นคนทันสมัยและมีการศึกษา

ม.ล.จรัลวิไล จรูญโรจน์ และ Yang Liahou (2558) เขียนบทความเรื่อง “ทัศนคติต่อผู้พูดภาษาไทยและภาษาจีนของชาวไทยที่เรียนภาษาจีนและชาวจีนที่เรียนภาษาไทย : การศึกษาด้วยกลวิธีพรางเสียงคู่” มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างชาวจีนที่เรียนภาษาไทยกับชาวไทยที่เรียนภาษาจีนที่มีต่อผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดภาษาไทย ทั้งในภาพรวมและในด้านคุณสมบัติย่อย ได้แก่ คุณสมบัติด้านสังคม คุณสมบัติด้านความสามารถ คุณสมบัติด้านอำนาจ คุณสมบัติด้านคุณธรรม คุณสมบัติด้านสถานภาพทางสังคม และคุณสมบัติด้านกายภาพและเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยที่ไม่มีเชื้อสายจีนที่มีต่อผู้พูดภาษาจีนและผู้พูดไทย ทั้งในภาพรวมและในด้านคุณสมบัติย่อยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เก็บข้อมูลจากนักศึกษาชาวจีน 106 คน ในมหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน และนักศึกษาระดับปริญญาตรีชาวไทยที่กำลังศึกษาภาษาจีนเป็นวิชาเอกจำนวน 104 คน จากมหาวิทยาลัย 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และการใช้เทคนิคพรางเสียงคู่ ซึ่งเป็นเสียงนิสิตหญิงชาวจีน ออกเสียงภาษาไทยและภาษาจีน ข้อความที่นำมาจากพระคริสตธรรมคัมภีร์ ขณะเก็บข้อมูลจริงได้นำเสียงภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสจากเสียงของอีก 2 คนมาใช้คั่นกลางระหว่างสำนวนภาษาจีนและไทย

ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยมีทัศนคติที่ดีต่อผู้พูดภาษาจีนมากกว่าผู้พูดภาษาไทยในภาพรวมในด้านความสามารถ ด้านอำนาจ ด้านสถานภาพทางสังคม และด้านกายภาพ แต่มีคุณลักษณะ 2 ด้าน คือ การเข้าสังคมและด้านคุณธรรมที่ชาวไทยประเมินผู้พูดภาษาไทยสูงกว่าผู้พูดภาษาจีน ส่วนชาวจีนมีทัศนคติโดยรวมต่อผู้พูดภาษาไทยและภาษาจีนไม่แตกต่างกัน มีเพียงด้านการเข้าสังคมและด้านคุณธรรมที่ผู้พูดภาษาไทยได้รับการประเมินสูงกว่าผู้พูดภาษาจีน ซึ่งสอดคล้องกับสามัญทัศน์แบบตายตัว (stereotype) ที่ประเทศไทยได้รับสมญานามว่า “สยามเมืองยิ้ม” และการที่ชาวไทยตัดสินผู้พูดภาษาจีนสูงกว่าชาวไทยในด้านสถานภาพทางสังคม พิจารณาได้จากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเงินทุนสำรองมากเพียงพอที่จะให้ต่างชาติกู้เพื่อลงทุนเป็นจำนวนมาก และชาวไทยเชื้อสายจีนจำนวนมากก็มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาพบว่า งานดังกล่าวมีความเหมือนและต่างในเรื่องวิธีการเก็บข้อมูล กล่าวคือ มีงานวิจัยที่เก็บข้อมูลทัศนคติต่อภาษาด้วยการเก็บข้อมูลทางตรง คือ เก็บจากแบบสอบถามที่ใช้คำถามปลายปิด 2 เรื่อง ได้แก่ งานของสุพัตรา จิรนันทนาภรณ์ และคณะ (2551) และสิริกัญญา วรชิน (2552) เก็บข้อมูลทางอ้อมด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ (matched guise technique) 3 เรื่อง ได้แก่ งานของ วอลเลสแลมเบิร์ต (1960) ศิริรัตน์ ชูพันธ์อรรถพลพิพัฒน์ (2556) และจรัลวิไล จรูญโรจน์ และ Yang Liahou (2558) นอกจากนี้ยังพบการเก็บข้อมูลทั้งทางตรงจากแบบสอบถามและทางอ้อมด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ 2 เรื่อง ได้แก่ งานของดียู ศรีนราวัฒน์ (2529) และนันทกา วชิรพินพง (2530) เมื่อพิจารณาปัจจัยทางสังคมที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในแต่ละงานพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้ปัจจัยสังคม เพศ อายุ กลุ่มชาติพันธุ์ สถาบันการศึกษา และถิ่นที่อยู่อาศัย เมื่อสังเคราะห์ผลการศึกษาโดยภาพรวมจะพบว่าผู้ใช้ภาษาทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีทัศนคติที่ดีต่อทั้งภาษาไทยและภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตน ดังนั้นในงานวิจัยเรื่องนี้จึงเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งทางตรงจากแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามจากงานวิจัยแต่ละเรื่องมาปรับใช้ และเก็บข้อมูลทางอ้อมด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษา

ประพนธ์ จุนทวิเทศ (2532) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาวะหลายภาษาในบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาและการเลือกภาษาของประชากรในชุมชนดังกล่าว ตามตัวแปรกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ และอายุ เก็บข้อมูลจากกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ลาว และส่วย เพศชายและหญิง แบ่งเป็น 4 กลุ่มอายุ คือ วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา รวมทั้งสิ้น 333 คน โดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน คือ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา 2. ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษา และ 3. ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาต่าง ๆ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาพบว่า ภาษาที่ใช้ในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิมมีทั้งหมด 9 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาส่วย ภาษาลาว ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นใต้ภาษาไทยถิ่นโคราช ภาษาจีน (แต้จิ๋ว) และภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งนี้ภาษาเขมรเป็นภาษาที่มีประชากรพูดเป็นภาษาแม่มากที่สุด รองลงมาคือภาษาลาว และภาษาส่วย โดยทั่วไปคนในชุมชนจะเลือกใช้ภาษาแรกของตนเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน หากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างกันกลุ่มชาติพันธุ์ส่วยจะเลือกใช้ภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของคู่สนทนา กลุ่มชาติพันธุ์เขมรมักจะคำนึงถึงความสามารถทางภาษาของคู่สนทนาเป็นหลัก และกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมักจะไม่เปลี่ยนภาษาใน

การสนทนา กล่าวคือ จะสนทนาด้วยภาษาลาวกับทุก ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้การเลือกใช้ภาษายังขึ้นอยู่กับฐานะทางสังคมของผู้ฟังด้วย เช่น การเลือกภาษาเพื่อใช้กับคนทั่วไปจะต่างกับการเลือกภาษาเพื่อใช้กับครู เจ้าหน้าที่ แพทย์ พยาบาล เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของประชากรกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยมีการใช้ภาษาไทยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างสูงอายุ พิจารณาได้จากคนลาวที่สูงอายุจะมีการใช้ภาษาเขมรและส่วยมากกว่าคนลาวที่อายุน้อย และคนเขมรที่อายุน้อยไม่พบการใช้ภาษาส่วย ลักษณะของชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิมจึงนับได้ว่าเป็นตัวอย่างของชุมชนหลายภาษาที่เด่นชัดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

สิเนหา วังคะฮาด (2542) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านท่าคอยนาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเลือกภาษาของประชากรในชุมชนบ้านท่าคอยนาง โดยขึ้นอยู่กับแวดวงภาษาต่าง ๆ กัน และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเรื่องความสามารถในการใช้ภาษา และการเลือกใช้ภาษาของประชากรตามตัวแปรหลักคือชาติพันธุ์ และตัวแปรรองคือเพศ และอายุเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และสุ่มแบบกระจายอย่างง่าย คือ กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างไว้แล้วจับสลากบ้านเลขที่ที่จะเก็บข้อมูล จะได้ประชากรจาก 3 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ เขมร กูย และลาว แบ่งเป็นเพศชายและหญิง อายุ 10 – 14 ปี (กลุ่มเด็ก) อายุ 45 – 65 ปี (กลุ่มผู้ใหญ่) รวมตัวอย่างประชากรทั้งหมด 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในการสัมภาษณ์มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้บอกภาษา ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้บอกภาษา ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาตามโอกาส สถานการณ์ต่าง ๆ หรือแวดวงการใช้ภาษา

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านท่าคอยนางมีภาษาที่ใช้เป็นภาษาแม่ 6 ภาษา ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาเขมร ภาษากูย ภาษาไทย ภาษาผู้ไท และภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาหลักของชุมชนคือภาษาไทยและภาษาลาว ภาษารองของชุมชนคือภาษากูยและภาษาเขมร ผลการศึกษาด้านการเลือกภาษาพบว่า ชาติพันธุ์ เพศ และอายุ ไม่มีผลต่อการเลือกภาษา แต่พบว่าแวดวงภาษาทั้ง 3 แวดวง คือ แวดวงที่บ้าน แวดวงที่โรงเรียน และแวดวงที่อื่น ๆ มีผลต่อการเลือกภาษาในการสนทนา โดยภาษาลาวเป็นภาษาที่มีความถี่สูงสุดในการใช้ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนภาษาที่เลือกในอันดับรองลงมาจะแตกต่างกัน กล่าวคือ ในแวดวงภาษาที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างใช้ภาษาเขมรประมาณ 1 ใน 4 ของทั้งหมด แวดวงภาษาที่โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างใช้ภาษาไทยรองจากภาษาลาว และแวดวงที่อื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างใช้ภาษากูยและเขมรอย่างละเกือบร้อยละ 20 นอกจากนี้การเลือกภาษาในการสนทนาแต่ละครั้งของกลุ่มตัวอย่างจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ภาษาของคู่สนทนาด้วย

สุชาดา วัฒนะ (2549) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาวะหลายภาษาในบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่ของภาษา และการเลือกใช้ภาษาของประชากรตามตัวแปร ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ เพศและอายุเก็บข้อมูลจากประชากรในพื้นที่แบ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช เขมร และลาว กลุ่มชาติพันธุ์ละ 24 คน แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงอย่างละ 12 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน โดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษา และข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาต่าง ๆ

ผลการศึกษาพบว่า ภาษาที่ใช้ในชุมชนบ้านสวนใหญ่มีจำนวน 6 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นโคราช ภาษาไทยถิ่นอีสานหรือภาษาลาว และภาษาส่วย แต่ภาษาที่ประชากรส่วนใหญ่เลือกใช้มีเพียง 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นโคราช ภาษาเขมร และภาษาไทยถิ่นอีสานหรือภาษาลาว เมื่อพิจารณาความสามารถในการใช้ภาษาของประชากรพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์เขมรสามารถพูดและฟังภาษาต่าง ๆ ได้มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช นอกจากนี้ยังพบว่าเพศชายสามารถพูดและฟังได้หลายภาษามากกว่าเพศหญิง กลุ่มวัยรุ่นมีภาวะหลายภาษาน้อยกว่าวัยชรา โดยการเลือกภาษาจะแปรไปตามกลุ่มอายุของผู้พูด กล่าวคือ ประชากรที่มีอายุน้อยจะมีความสามารถในการเลือกใช้ได้หลายภาษาน้อยกว่ากลุ่มที่มีอายุมาก กลุ่มวัยรุ่นจะเลือกใช้ภาษาที่มีศักดิ์ศรีมากว่าภาษาแรกของตนมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ๆ โดยจะเลือกภาษาไทยโคราชมากที่สุด ตามด้วยภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาลาว และภาษาเขมร

พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล (2554) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเลือกภาษาและการธำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมาก โดยพิจารณาจากแวดวงภาษา อายุของผู้พูด เพศของผู้พูด และเพศของคู่สนทนา เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการธำรงภาษา และเพื่อศึกษาวิธีการในการธำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาทั้งสิ้น 180 คน จากแวดวงภาษา 6 แวดวง (ครอบครัว งานประเพณี ศาสนา ตลาด เพื่อน ที่ทำงาน) แบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ 5 – 25 ปี 26 – 45 ปี 45 – 65 ปี โดยแบ่งจำนวนเพศชาย เพศหญิงกลุ่มอายุละ 5 คน ผู้วิจัยใช้การเข้าไปสังเกตการเลือกใช้ภาษาแต่ละแวดวงเพื่อจดบันทึกโดยไม่ให้ผู้บอกภาษารู้ตัว ความยาวของการสนทนาที่สังเกต คือ การโต้ตอบของผู้บอกภาษา 2 ครั้ง หลังจากบันทึกการเลือกภาษา ผู้วิจัยจะเข้าไปสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวเมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบ 180 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่มีบทบาทในการธำรงภาษาในชุมชน และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ ตีความตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษามอญ และใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละแวดวงภาษาพบว่า แวดวงที่มีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุด คือ แวดวงงานประเพณีและศาสนา รองลงมาคือแวดวงครอบครัว เพื่อน ที่ทำงาน และน้อยที่สุด คือ แวดวงตลาด ส่วนการเลือกภาษาไทยนั้นมีผลผกผันกับการเลือกภาษามอญ อัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุดในแวดวงงานประเพณี รองลงมาคือแวดวงครอบครัว ศาสนา ที่ทำงาน เพื่อน และน้อยที่สุดในแวดวงตลาด โดยกลุ่มที่เลือกใช้ภาษามอญมากที่สุดคือกลุ่มผู้สูงอายุและลดลงตามลำดับ สำหรับเพศของผู้บอกภาษาและเพศของคู่สนทนาไม่ทำให้การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในพื้นที่ที่มีภาวะหลายภาษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปัจจัยทางสังคมที่ผู้วิจัยใช้เหมือนกันทั้ง 4 งาน ได้แก่ ปัจจัยด้านกลุ่มชาติพันธุ์ อายุ และเพศ แต่มีความต่างกันในส่วนของช่วงอายุ คือ งานของประพนธ์ จุนทวิเทศ (2532) แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุ คือ อายุระหว่าง 5 – 15 ปี อายุระหว่าง 25 – 35 ปี อายุระหว่าง 45 – 55 ปี และอายุระหว่าง 55– 75 ปี สิเนหา วังคะฮาด (2542) แบ่งเป็น 2 ช่วงอายุ คือ อายุระหว่าง 10 – 14 ปี และ อายุระหว่าง 45 – 65 ปี สุชาดา วัฒนะ (2549) แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ คือ อายุระหว่าง 15 – 25 ปี อายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ อายุระหว่าง 55 – 65 ปี พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล (2554) แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ 5 – 25 ปี 26 – 45 ปี และ 45 – 65 ปี

ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์และอายุเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้ภาษา โดยกลุ่มชาติพันธุ์กูยหรือส่วยในพื้นที่ดังกล่าวมักเลือกใช้ภาษาตามคู่สนทนา ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวหรือไทยโคราชมักใช้ภาษาลาวหรือไทยโคราชกับคู่สนทนาทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนวัยสูงอายุมักเลือกใช้ภาษาแม่ของตนในการสนทนากับคู่สนทนาแต่วัยเด็กจะนิยมใช้ภาษาลาว ไทยโคราช หรือไทยมาตรฐานในการสนทนา วิธีในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกภาษาในแต่ละงานก็มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ งานของประพนธ์ จุนทวิเทศ (2532) และสุชาดา วัฒนะ (2549) ใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่บังคับสถานการณ์การใช้ภาษาแล้วให้กลุ่มตัวอย่างเลือกว่าตนใช้ภาษาอะไรในสถานการณ์เช่นนี้ ส่วนของ สิเนหา วังคะฮาด (2542) เก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างเล่าเรื่องและเขียนบันทึกและนำมาวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาจากสถานการณ์เหล่านั้น พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล (2554) เก็บข้อมูลโดยการสังเกตการเลือกใช้ภาษาแต่ละแวดวงเพื่อจดบันทึกโดยไม่ให้ผู้บอกภาษารู้ตัว ข้อดีของการเก็บข้อมูลเช่นนี้จะทำให้ได้สถานการณ์การเลือกใช้ภาษาที่สมจริงแต่ไม่ครอบคลุมสถานการณ์ที่เกิดทั้งหมดได้ ต่างกับการให้เลือกตอบตามแบบสอบถามซึ่งอาจเป็นการให้ข้อมูลที่ไม่เป็นธรรมชาติแต่ครอบคลุมสถานการณ์การเลือกใช้ภาษาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้เท่าเทียมกัน ดังนั้นใน

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงจะนำปัจจัยทางสังคมเรื่องอายุและถิ่นที่อยู่อาศัย รวมทั้งวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่กำหนดสถานการณ์การเลือกใช้ภาษามาเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา

Natthida Chakshuraksha (2003) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “LANGUAGE MAINTENANCE AND SHIFT IN A DISPLACED TAI LANGUAGE: A CASE STUDY OF BLACK TAI AT NONGKHE VILLAGE, THAILAND” มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อภาษาและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนเอง เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาในบ้านและชุมชน เพื่อประเมินว่าปัจจัยทางการใช้ภาษาใดมีผลต่อการธำรงภาษาและการเปลี่ยนภาษา และเพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติอันจะนำไปสู่การธำรงภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำต่อไป เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์เทปสนทนาในเหตุการณ์จริง

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนไทดำหมู่บ้านหนองเข้ ตำบลหนองปรง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ยังธำรงภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองไว้ได้อย่างเข้มแข็งโดยมีปัจจัยในการธำรงภาษา ได้แก่ การใช้ภาษาอย่างแพร่หลายในชุมชน การส่งต่อภาษาไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน การรักษาลักษณะดั้งเดิมของภาษา การปนภาษาเกิดขึ้นน้อย หน้าที่ของภาษาในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาผีบรรพบุรุษ ประชากรมีทัศนคติที่ดีและซื่อสัตย์ต่อภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ถึงแม้จะมีการธำรงภาษาอย่างเข้มแข็งในชุมชน แต่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นตัวแปรที่อาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางภาษา ได้แก่ การแต่งงานนอกกลุ่มชาติพันธุ์ การได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลชุมชน และสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ที่มีแพร่หลายอยู่ในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาการรู้หนังสือภาษาไทดำซึ่งเป็นภาษาแม่และให้มีการเรียนการสอนภาษาแม่ในโรงเรียนเพื่อให้ธำรงภาษาไทดำไว้ได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

พัชรา อัมพวานนท์ (2551) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การธำรงและการเปลี่ยนแปลงภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายของภาษาในชุมชนบางขันหมาก การเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาและคู่สนทนา ความสามารถในการใช้ภาษา ทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยและภาษามอญตามตัวแปรอายุ และศึกษาเกณฑ์ทางสังคมมานุษยวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการธำรงภาษาของชุมชน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ 1 อายุ 15 – 30 ปี (วัยเด็ก) กลุ่มที่ 2 อายุ 35 – 50 ปี (วัยผู้ใหญ่) กลุ่มที่ 3 อายุ 55 – 70 ปี (วัยสูงอายุ) กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา 2)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกภาษา 3) ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษา และ 4) ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษา

ผลการเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาพบว่า ในแวดวงครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และศาสนา ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 15 - 30 ปี ใช้มากที่สุดคือ ภาษาไทย ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 35 - 50 ปี และ 55 - 70 ปีขึ้นไป ที่ใช้ภาษามอญในแวดวงดังกล่าวมากที่สุด และในแวดวงการศึกษา การค้าขาย การติดต่อราชการ ภาษาไทยเป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มอายุใช้มากที่สุด สำหรับการเลือกภาษาตามคู่สนทนาพบว่า การสนทนากับพ่อค้า/แม่ค้า หมอ/พยาบาล เจ้าหน้าที่ราชการ กลุ่มตัวอย่างประชากรเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด ขณะที่การสนทนากับพระสงฆ์ ผู้ที่อาวุโสกว่า พ่อ/แม่ เพื่อนที่มีอายุเท่ากัน เพื่อนบ้าน พี่-น้อง ภาษาไทยยังคงเป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 15 - 30 ปีใช้มากที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 35 - 50 ปี และ 55 - 70 ปีขึ้นไป ใช้ภาษามอญมากที่สุด ในด้านทัศนคติของประชากรที่มีต่อภาษาไทยและภาษามอญ พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มมีทัศนคติทางบวกต่อทั้งสองภาษา โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 15 - 30 ปี มีระดับความคิดเห็นต่อภาษาไทยสูงที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 55 - 70 ปี มีระดับความคิดเห็นต่อภาษามอญสูงที่สุด

สราวุฒิ ไกรเสม (2552) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การธำรงและการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักละโวยในตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะหลายภาษาในชุมชนเพื่อที่จะหาภาษาหลักและภาษารอง ศึกษาความสามารถทางภาษา การเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษา ทัศนคติต่อภาษาอุรักละโวยและภาษาไทยตามตัวแปรเพศและช่วงอายุ และเพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มีผลต่อการธำรงภาษาภายในชุมชน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยคุมตัวแปร 2 ตัว คือ เพศและอายุ ตัวแปรอายุแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ คือ ช่วงอายุ 15 – 30 ปี (เด็กและวัยรุ่น) ช่วงอายุ 35 – 50 ปี (ผู้ใหญ่และวัยทำงาน) และช่วงอายุ 55 – 70 ปี (วัยชราและคนรุ่นเก่า) รวมทั้งหมด 60 คน โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างและภาวะหลายภาษา ตอนที่ 2 ข้อมูลในการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาและคู่สนทนา ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางด้านภาษา หลังจากนั้นจะใช้ Matched-guise Technique หรือกลวิธีการพรางเสียงคู่ ควบคู่กับ Semantic Differential Scales เพื่อหาทัศนคติต่อภาษาของกลุ่มตัวอย่าง โดยการบันทึกเสียง 6 เสียงจากคน 3 คน จากการอ่านบทความสั้น ๆ ประกอบไปด้วย คู่เสียงที่ 1 : ภาษาไทย (มาตรฐาน) – ภาษาไทยใต้ คู่เสียงที่ 2 : ภาษาไทย (มาตรฐาน) – ภาษาไทยอีสาน และคู่เสียงที่ 3 : ภาษาไทย – ภาษาอุรักละโวย โดยกลุ่ม

ตัวอย่างจะได้ฟังเสียงละ 1 ครั้ง และจะสอบถามความคิดเห็นต่อเสียงนั้นทันทีเมื่อฟังจบ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้เฉพาะเสียง คู่ที่ 3 : ภาษาไทย – ภาษาอุรักละโวย เท่านั้น

ผลการวิเคราะห์การเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาพบว่า เพศหญิงเลือกใช้ภาษาอุรักละโวยมากกว่าเพศชายในการสื่อสารกับคู่สนทนาต่าง ๆ ในเกือบทุก ๆ แวดวง และยังพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงเลือกใช้ภาษาไทยสื่อสารภายในแวดวงการค้ามากกว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างเพศชาย แต่เมื่อนำมาทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรเพศกับการเลือกภาษาพบว่าเพศกับการเลือกภาษาไม่มีความสัมพันธ์กันแต่อย่างใด สำหรับการทดสอบทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอุรักละโวยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินว่าเจ้าของเสียงประกอบอาชีพอะไร และการประเมินว่าเจ้าของเสียงมีบุคลิก/ลักษณะอย่างไร จากผลการวิเคราะห์ในส่วนแรกพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประเมินว่าเจ้าของเสียงภาษาไทยและภาษาอุรักละโวยที่ได้ยินประกอบอาชีพชาวประมง รองลงมาอับดับที่สองคือครู-อาจารย์ในระดับมัธยมศึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัด และกรรมกรก่อสร้าง แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอุรักละโวยไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยและภาษาอุรักละโวย

ยูทากะ โทมิโอกะ (2552) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติต่อภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยมาตรฐานของคนไทยอีสาน 3 กลุ่มอายุ วิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาของคนไทยอีสาน ตีความเรื่องการธำรงภาษาและการเปลี่ยนแปลงภาษาจากผลการวิเคราะห์ งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (quantitative) เก็บข้อมูลจากผู้ที่กำลังศึกษาหรือทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวน 1031 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนตัว ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาพบว่า คนไทยอีสานมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยมาตรฐานทั้งสองภาษา เพราะคนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงบวก และไม่เห็นด้วยกับคำบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงลบ เรื่องที่คนไทยอีสานมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าภาษาไทยถิ่นอีสานมี 8 ข้อ ได้แก่ สุภาพ ไพเราะ ใช้สื่อสารได้ตรงประเด็น ทันสมัย มีความสำคัญ มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน มีประโยชน์ในชีวิตประจำวันของ

ท่าน ท่านอยากถ่ายทอดให้กับลูกหลาน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรอายุพบว่า ยิ่งกลุ่มอายุสูงจะมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยถิ่นอีสานมาก ส่วนทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานไม่มีความแตกต่างตามอายุ

ผลการวิเคราะห์การเลือกภาษาพบว่า คนไทยอีสานกลุ่มอายุน้อยนิยมใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากกว่ากลุ่มอายุมาก ดังจะเห็นได้ชัดในแวดวงที่โรงเรียน วัด และที่ทำงาน ที่กลุ่มอายุน้อยเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากกว่า 2 กลุ่มอายุ อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มอายุน้อยสลับภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นอีสานกับภาษาไทยมาตรฐานง่ายกว่าอีก 2 กลุ่มอายุ

สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554) ทำวิจัยเรื่อง “การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษา ทัศนคติต่อภาษา และชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่อาศัยอยู่ใน 7 จังหวัดภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี และเพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์โดยชุมชนแบบยั่งยืน โดยใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม และการเก็บข้อมูลภาคสนาม การเก็บข้อมูลทัศนคติที่มีต่อภาษาแต่ละพื้นที่จะใช้ผู้บอกภาษาจำนวน 3 คน แบ่งตามช่วงอายุ คือ วัยสูงอายุ วัยกลางคน และวัยหนุ่มสาว

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถนำมาคัดเลือกเพื่อค้นหาศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาใน 3 ตระกูลภาษา คือ ตระกูลภาษาไท-กะได ได้แก่ ไทยโซ่ง ไทยพวน ไทยยวน ลาวครั่ง ลาวใต้ และลาวเวียง ตระกูลภาษาทิเบต - พม่า ได้แก่ กะเหรี่ยง และตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ได้แก่ มอญ เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มอายุยังพูดภาษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นภาษาแรกและสามารถพูดภาษาไทยได้แต่มีสัดส่วนร้อยละที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มอายุในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาเขียนพบว่ายังมีผู้สืบทอดการเขียนภาษาชาติพันธุ์ได้ในบางพื้นที่ ในการประเมินตนเองพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาติพันธุ์วัยสูงอายุประเมินตนเองว่าพูดภาษาชาติพันธุ์ได้ดีที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยกลางคนประเมินตนเองว่าพูดได้ดีทั้งภาษาชาติพันธุ์และภาษาไทย และกลุ่มตัวอย่างวัยหนุ่มสาวประเมินตนเองว่าพูดภาษาไทยได้ดีที่สุด การศึกษาการใช้ภาษาในแวดวงต่าง ๆ พบว่าการใช้ภาษาของทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้สูงอายุใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มากที่สุดในแวดวงครอบครัวซึ่งเป็นแวดวงที่มีการใช้ภาษาชาติพันธุ์มากที่สุด ในแวดวงชุมชนพบแนวโน้มการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก และทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีทัศนคติในทางบวกกับภาษาชาติพันธุ์ของตน

นอกจากนี้ ผลจากการสำรวจพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มยังคงมีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไว้ และบางกลุ่มเริ่มมีการปรับและรับวัฒนธรรมกระแสหลักเข้าไปผสมผสานจนทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมสูญหายไป อย่างไรก็ดีทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีทัศนคติเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

นวพล กรรณมณีเลิศ (2559) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาของชาวไทพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อภาษาพวน ภาษาถิ่นอีสานและภาษาไทยมาตรฐานและการเลือกใช้ภาษาของชาวพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 180 คน ตามปัจจัยอายุ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 15 - 25 ปี กลุ่มวัยกลางคนอายุระหว่าง 35 - 45 ปี และกลุ่มวัยสูงอายุ อายุระหว่าง 55 – 65 ปี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่าชาวไทพวนมีทัศนคติทางบวกต่อทั้งสามภาษา และมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาพวนเท่ากับภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาอีสานมีทัศนคติทางบวกน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาตามปัจจัยอายุพบว่าชาวไทพวนอายุน้อยมีทัศนคติทางบวกต่อแต่ละภาษามากที่สุดนอกจากนี้ยังพบว่าชาวไทพวนอาจมีทัศนคติว่าภาษาพวนใกล้ชิดกับลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการใช้ภาษาในสถานการณ์ไม่เป็นทางการและภาษาไทยมาตรฐานใกล้ชิดกับลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ด้านการเลือกใช้ภาษาพบว่า แวดวงการใช้ภาษาในชุมชนกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาไทพวนมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาอีสาน ตามลำดับ ในแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชนพบว่า สถานที่ราชการกลุ่มตัวอย่างจะเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือภาษาพวนและภาษาอีสานตามลำดับ ส่วนแวดวงสถานที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่สถานที่ราชการและจัดอยู่ในแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาพวนมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาอีสาน เมื่อพิจารณาตามปัจจัยอายุพบว่าชาวไทพวนอายุน้อยมีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาพวนเป็นภาษาหลักมากกว่ากลุ่มที่มีอายุมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่นำผลของทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษามาวิเคราะห์สภาพการธำรงภาษาของภาษานั้น ๆ ดังงานของ Natthida Chakshuraksha (2003) พัชรา อัมพวานนท์ (2551) สราวุฒิ ไกรเสม (2552) และยูทากะ โทมิโอกะ (2552) รวมถึงการศึกษาความพร้อมของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ดังงานของ สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้หน่วยงานที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ๆ ได้ทราบลักษณะการใช้ภาษารวมถึงทัศนคติต่อภาษา เพื่อการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ง่าย ดังงานของ นวพล

กรรณมณีเลิศ (2559) งานวิจัยแต่ละเรื่องล้วนใช้ปัจจัยสังคมที่คล้ายกัน คือ ใช้ปัจจัยเพศและอายุ เป็นตัวแปรหลักในการศึกษา และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ความเป็นมาของชาวผู้ไท

ชาวผู้ไท เดิมเป็นกลุ่มชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่แถบสิบสองจุไท คือบริเวณลาวตอนเหนือ บางส่วนของเวียดนามตอนเหนือ และทางตอนใต้ของจีน โดยมีเมืองไลและเมืองแถง[4]เป็นศูนย์กลาง (ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, 2526: 1)[5] พงศาวดารเมืองไลได้กล่าวถึงเผ่าไทในดินแดนนี้ว่ามี 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ผู้ไทขาว เป็นเผ่าผู้ไทที่อาศัยอยู่ในเมืองไล เมืองเจียน เมืองมน และเมืองบาง โดยมีเมืองไลเป็นเมืองใหญ่ ดินแดนในแถบนี้อยู่ใกล้กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อากาศค่อนข้างหนาว คนไทที่อยู่บริเวณนี้จึงมีผิวขาว นอกจากนี้ชาวผู้ไทขาวมักนิยมนุ่งผ้าขาว ห่มผ้าขาว ทำให้เรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ผู้ไทขาว” ตามลักษณะการแต่งกาย

2) ผู้ไทดำ เป็นชนชาวผู้ไทที่อาศัยอยู่บริเวณเมืองคาย (ควาย) เมืองลา เมืองมวย เมืองซาง เมืองโมะ เมืองหวัด รวม 8 เมือง มีเมืองแถนเป็นเมืองที่สำคัญสุด มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาวทางทิศเหนือติดกับตอนใต้ของประเทศจีน คนไทดำมีผิวขาว กิริยาคล้ายชาวลาว แต่มีผิวคล้ำกว่าไทขาว ถือว่าเป็นกลุ่มคนผู้ไทแท้และเป็นคนเผ่าผู้ไทที่อพยพมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน (วัชรวรวงศ์กัณหา, 2558: 60-61)

ในสมัยกรุศรีอยุธยาตอนปลาย แคว้นสิบสองจุไทได้กลายเป็นเมืองสามฝ่ายฟ้าบ้าง สองฝ่ายฟ้าบ้างเพราะอยู่ท่ามกลางศูนย์อำนาจของลาว เวียดนาม และไทยสยาม จึงต้องส่งเครื่องบรรณาการไปผูกไมตรี เพื่อป้องกันการรุกรานและรับความคุ้มครอง เมื่อเกิดศึกสงครามได้มีผลกระทบต่อกลุ่มชนต่าง ๆ ทำให้ชนบางกลุ่มอพยพไปอยู่ที่ใหม่ ผู้ไทดำบางส่วนมาอยู่ที่เมืองวัง และบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอยู่ทางตอนกลางของประเทศลาว (สมใจ ดำรงสกุล, 2546: 6)

สมใจ ดำรงสกุล (2546: 6) กล่าวถึงการอพยพของชาวผู้ไทเข้าสู่ประเทศไทยว่ามี 3 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 สมัยธนบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2321 – 2322 กองทัพไทยนำโดยเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (รัชกาลที่ 1) กับเจ้าพระยาสุรสีห์ (บุญมา) นำทหารสองหมื่นคนเข้าไปตีหัวเมืองลาวตั้งแต่จำปา

[4] ปัจจุบัน คือ เมืองเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม

[5] ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ (2526) ใช้คำว่า “ภูไท” และสมใจ ดำรงสกุล (2546) ใช้คำว่า “ผู้ไทย” แต่ในวิทยานิพนธ์นี้จะใช้คำว่า “ผู้ไท” เพื่อเป็นระบบเดียวกัน

ศักดิ์ถึงเวียงจันทน์ หลังจากเวียงจันทน์แตกในปี พ.ศ. 2322 ฝ่ายไทยได้ให้กองทัพหลวงพระบางไปตีหัวเมืองทางตะวันออกของหลวงพระบาง ได้แก่ เมืองทันต์ และเมืองม่วย สองเมืองนี้เป็นลาวทรงดำหรือผู้ไทดำ ซึ่งอยู่ริมเขตแดนเวียดนาม สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีรับสั่งให้ลาวทรงดำเหล่านี้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่จังหวัดเพชรบุรี ในช่วงของการกวาดต้อนลาวทรงดำเมืองทันต์ (ปัจจุบันอยู่ในเขตเวียดนามเหนือ) และเมืองม่วย (ปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศลาว) ผู้ไทขาวส่วนใหญ่ยังอยู่ที่เมืองแถง ไม่ได้ถูกกวาดต้อนมาด้วย ผู้ไทดำทั้งสองเมืองนี้นับเป็นผู้ไทกลุ่มแรกที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

ครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 ราว พ.ศ. 2335-2338 เมืองแถงและเมืองพวนแข็งข้อต่อเวียงจันทน์ กองทัพเวียงจันทน์ตีเมืองทั้งสองได้กวาดต้อนลาวทรงดำหรือผู้ไทดำและลาวพวนมาเป็นเชลยที่กรุงเทพฯ รัชกาลที่ 1 ทรงมีรับสั่งให้ผู้ไทดำไปอยู่ที่เพชรบุรีเหมือนผู้ไทดำครั้งแรก

ครั้งที่ 3 เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นการอพยพเข้ามาครั้งใหญ่ที่สุดซึ่งมีทั้งชาวผู้ไทและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ บริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเข้ามาไว้ในภาคอีสาน และบางส่วนส่งมาอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย สาเหตุการอพยพเกิดจากรัฐบาลไทยสมัยรัชกาลที่ 3 ขัดแย้งอย่างรุนแรงกับรัฐบาลเวียดนาม เนื่องจากเวียดนามพยายามขยายอำนาจเข้ามาในเขมรและลาว ซึ่งเป็นประเทศราชของไทย ความขัดแย้งครั้งนั้นนำไปสู่สงครามอันยาวนานระหว่างไทยกับญวน โดยรบกันตั้งแต่ พ.ศ. 2376 และไปสิ้นสุดใน พ.ศ. 2390 การรบครั้งนั้นส่งผลต่อราษฎรในฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือ มีการกวาดต้อนเอาราษฎรไปอยู่แต่ละฝ่ายเป็นจำนวนมาก

สุวิทย์ ธีรศาสวัต และณรงค์ อุปัญญ์ (2538:155-156) กล่าวถึงการอพยพครั้งที่ 3 ของชาวผู้ไทว่าเป็นการอพยพครั้งใหญ่ที่สุดเนื่องจากมีกลุ่มผู้ไทที่อพยพมามากถึง 8 กลุ่มด้วยกัน โดย 5 กลุ่มแรกนั้นอพยพมาจากเมืองวัง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อพยพมาจากเมืองวัง มาตั้งเมืองที่อำเภอสหัสขันธุ์ และอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มที่ 2 อพยพมาจากเมืองวัง มาตั้งเมืองกุฉินารายณ์ และเมืองภูแล่นช้าง ปัจจุบันคืออำเภอกุฉินารายณ์ และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มที่ 3 อพยพมาจากเมืองวัง มาตั้งเมืองพรรณานิคม ขึ้นกับเมืองสกลนคร

กลุ่มที่ 4 อพยพมาจากเมืองวัง และมีผู้ไทจากเมืองคำอ้อรวมอยู่ด้วย มาตั้งเมืองหนองสูง ปัจจุบันคืออำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มที่ 5 อพยพมาจากเมืองวัง มาตั้งเมืองเรณูนคร จังหวัดนครพนม

กลุ่มที่ 6 และกลุ่มที่ 7 อพยพมาจากเมืองเซโปน มาตั้งเมืองเสนานิคม และเมืองคำเขื่อนแก้ว จังหวัดอำนาจเจริญ ตามลำดับ

กลุ่มที่ 8 อพยพมาจากเมืองกะปอง มาตั้งเมืองวาริชภูมิ ปัจจุบันคืออำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

สุเทพ ไชยขันธุ์ (2556: 260 - 269) ได้จัดกลุ่มชาวผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการมีประวัติศาสตร์ร่วมกันแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ไทเมืองกุดสิมนารายณ์ คือ ชาวผู้ไทที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ และอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ไทเมืองภูแลนช้าง คือ ชาวผู้ไทที่ตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองภูแลนช้าง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ แต่ชาวผู้ไทในพื้นที่นี้มีกลุ่มลาวเวียงจันทร์ และไทพวนอพยพมาอาศัยภายหลัง จึงเกิดการผสมผสานทางภาษาและวัฒนธรรม

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ไทคำม่วง คือ ชาวผู้ไทเมืองวัง ตั้งถิ่นฐานที่อำเภอสหัสขันธ์ และอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อมาได้กระจายไปตั้งถิ่นฐานที่อำเภอใกล้เคียงได้แก่ อำเภอห้วยเม็ก อำเภอสามชัย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ไทเมืองแชงบาดาล คือ ชาวผู้ไทที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองแชงบาดาล อำเภอสมเด็จ แต่เป็นกลุ่มชาวผู้ไทที่อาศัยอยู่ไม่หนาแน่นนอกจากนี้ยังมีการอาศัยปนกับกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อแสดงตัวตนได้อย่างชัดเจน

โดยสรุปชาวผู้ไทที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัยจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นชาวผู้ไทดำ ที่อพยพมาจากเมืองวัง ปัจจุบันคือแขวงสะวันเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และได้ตั้งถิ่นฐานที่อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์จนถึงปัจจุบัน

ภูมิหลังของพื้นที่ที่ศึกษา

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่การศึกษา 2 พื้นที่ ได้แก่ หมู่บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และหมู่บ้านหนองช้างและหมู่บ้านหนองแก่นทราย ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นการนำเสนอภูมิหลังของพื้นที่ที่ศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย ดังนี้

1. จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ประวัติความเป็นมา

กรมทรัพยากรธรณี (2552, 4-13) ประวัติความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของจังหวัดกาฬสินธุ์ไว้ สรุปได้ดังนี้ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ.1600 จังหวัดกาฬสินธุ์เดิมเป็นถิ่นที่อยู่ของชนชาติละว้า ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2360 ได้มีการอพยพผู้คนจากดินแดนทางฝั่งชายของแม่น้ำโขง ข้ามมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำก่ำ บริเวณบ้านผ้าขาวพันนา หนองหาร ธาตุเชียงชุม เมืองพรรณานิคม ครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดสกลนครในปัจจุบัน เนื่องจากพระเจ้าวงเวียนดา แห่งนครเวียงจันทน์ ได้สิ้นพระชนม์ โอรสเจ้าเพี้ยนแห่งเมืองแสน จึงถือโอกาสเข้ายึดนครเวียงจันทน์ และสถาปนาตนเองขึ้นเป็น "พระเจ้าศิริบุญสาร” เมื่อพระเจ้าศิริบุญสารขึ้นครองราชสมบัติ ทรงกดขี่ข่มเหง เบียดเบียนอาณาประชาราษฎร์ ท้าวโสมพะมิตรและอุปฮาดเมืองแสน ค้อนโปง เมืองแสนหน้าง้ำได้เกิดขัดใจกับพระเจ้าศิริบุญสาร จึงรวบรวมผู้คนเป็นสมัครพรรคพวก อพยพข้ามลำน้ำโขงผ่านเข้ามาทางบริเวณของจังหวัดสกลนครในปัจจุบัน ต่อมาท้าวศิริบุญสารได้ยกกองทัพติดตามมาเพื่อกวาดต้อนผู้คนให้กลับคืนสู่นครเวียงจันทน์ ทำให้ท้าวโสมพะมิตรและพรรคพวกอพยพต่อไปและแบ่งแยกกันออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มแรก ได้อพยพเข้าสู่นครจำปาศักดิ์ และอพยพต่อไปสู่บริเวณเกาะกลางลำแม่น้ำมูล มีชื่อว่า "ดอนมดแดง" ในท้องที่จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน

กลุ่มที่สอง ทาวโสมพะมิตร ได้นำผู้คนข้ามสันเขาภูพานลงมาทางใต้ ในขณะนั้น มีผู้คนติดตามมาประมาณ 5,000 คน จนมาถึงบริเวณลำน้ำปาว จึงพบว่าบริเวณแก่งสำโรง และชายดงสงเปลือยมีดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การสร้างเป็นเมือง จึงได้จัดสร้างเมือง โดยสร้างหลักเมืองขึ้น ณ ที่ตั้งศาลเจ้าพ่อหลักเมืองกาฬสินธุ์ในปัจจุบัน และตั้งตัวเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อใคร

เมื่อปี พ.ศ. 2334 เจ้าเมืองร้อยเอ็ดได้นำท้าวโสมพะมิตรเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โดยนำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์ และได้กราบทูลขอตั้งบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ยกฐานะบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมืองโดยที่ทรงเห็นว่าที่ตั้งของบ้านแก่งสำโรงยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำ เป็นภาษาพื้นเมือง หมายความว่าแม่น้ำดำ จึงพระราชทานนามว่า "เมืองกาฬสินธุ์ " เมื่อปี พ.ศ. 2336 และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็นพระยาชัยสุนทร ครองเมืองกาฬสินธุ์ เป็นคนแรก หลังจากนั้นเมืองกาฬสินธุ์ก็ได้เปลี่ยนแปลงสภาพเมืองไปในรูปแบบการปกครองต่าง ๆ ตามยุคตามสมัยดังนี้

วันที่ 1 สิงหาคม 2456 ได้ยกฐานะเมืองกาฬสินธุ์ให้เป็นจังหวัดกาฬสินธุ์ ขึ้นตรงต่อมณฑลร้อยเอ็ด โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็นอำเภออุทัยกาฬสินธุ์ (อำเภอเมืองปัจจุบัน) อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอกมลาไสย และอำเภอยางตลาด

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2474 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วประเทศทำให้ต้องยุบจังหวัดต่าง ๆ เพื่อลดรายจ่ายของประเทศให้สมดุลกับรายได้ จังหวัดกาฬสินธุ์จึงถูกยุบเป็นอำเภอ ขึ้นตรงกับจังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 9 ตุลาคม 2490 ได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดตามเดิม และโปรดเกล้า ฯ ให้ขุนบริบาลบรรพต เขต มาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และมีฐานะเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์, 2548: 1-2)

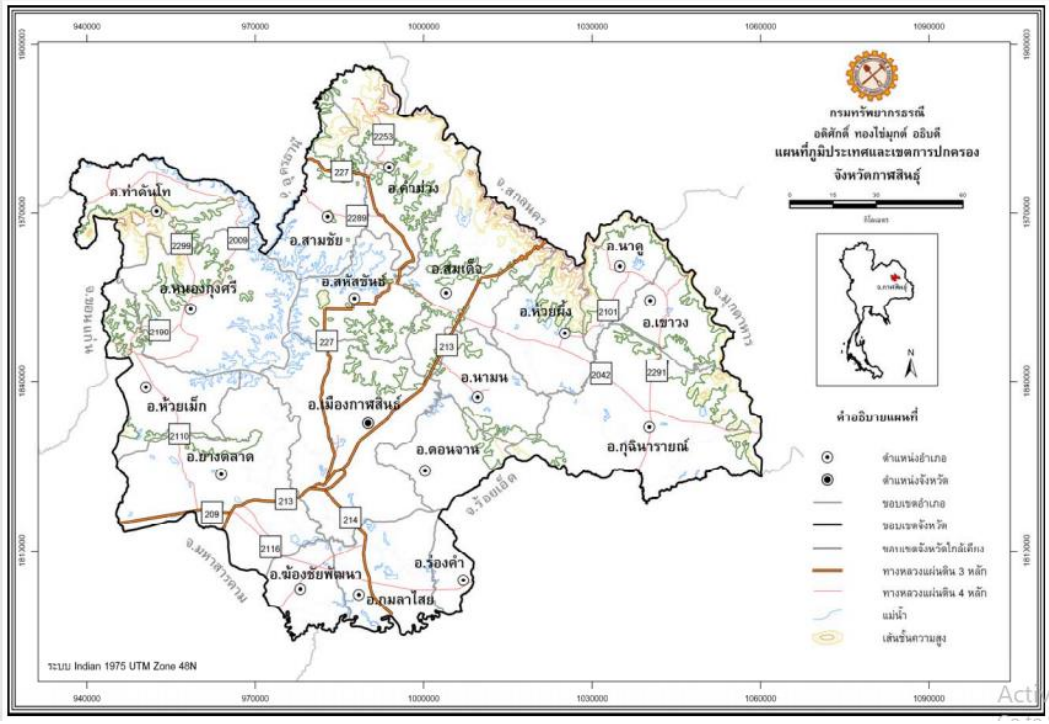

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดกาฬสินธุ์ (กรมทรัพยากรธรณี, 2552)

1.2 ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2490 อันมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2490 จนถึงปัจจุบัน จังหวัดกาฬสินธุ์ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และอยู่ในตอนกลางของภาค อยู่ระหว่าง เส้นรุ้งที่ 16 - 17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 103 - 104 องศาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 519 กิโลเมตร มีพื้นที่ 6,946.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4.4 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.1 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดกับจังหวัดอื่น ๆ ดังนี้

1. **ทิศเหนือ** จรดจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดสกลนคร
2. **ทิศตะวันออก** จรดจังหวัดมุกดาหาร
3. **ทิศใต้** จรดจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม
4. **ทิศตะวันตก** จรดจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดขอนแก่น

จังหวัดกาฬสินธุ์แบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ 135 ตำบล 1,584 หมู่บ้าน ดังนี้

1. อำเภอเมืองกาฬสินธุ์	7. อำเภอยางตลาด	13. อำเภอสมเด็จ
2. อำเภอนามน	8. อำเภอห้วยเม็ก	14. อำเภอห้วยผึ้ง
3. อำเภอกมลาไสย	9. อำเภอสหัสขันธ์	15. อำเภอสามชัย
4. อำเภอร่องคำ	10. อำเภอคำม่วง	16. อำเภอนาคู
5. อำเภอกุฉินารายณ์	11. อำเภอท่าคันโท	17. อำเภอดอนจาน
6. อำเภอเขาวง	12. อำเภอหนองกุงศรี	18. อำเภอฆ้องชัย

จังหวัดกาฬสินธุ์มีอากาศร้อนจัดในฤดูร้อนและหนาวในฤดูหนาว โดยเฉลี่ยแล้วในปีหนึ่ง ๆ มีฝนตกประมาณ 121 วัน ฤดูฝนเริ่มประมาณระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1) พื้นที่ที่เป็นภูเขา ได้แก่ เทือกเขาภูพาน ซึ่งมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 200 – 500 เมตร อยู่ทางทิศตะวันออก และทิศเหนือของจังหวัดในพื้นที่ของอำเภอสมเด็จอำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ และอำเภอห้วยผึ้ง บริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำปาว และลำน้ำพาน

2) สภาพที่เป็นหุบเขา อยู่ในเขตอำเภอเขาวง มีลักษณะเป็นที่ราบระหว่างหุบเขาสภาพเป็นลูกคลื่น สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 175 – 250 เมตร
3) สภาพเป็นลูกคลื่น สูงจากระดับน้ำปานกลาง 175 – 250 เมตร มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนตื้น อยู่ในเขตอำเภอท่าคันโท อำเภอสหัสขันธ์ บริเวณทิศเหนือของอำเภอยางตลาด ทิศใต้ของอำเภอสมเด็จ และบางส่วนของอำเภอห้วยผึ้ง
4) สภาพค่อนข้างราบ สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 150 – 170 เมตร อยู่ในบริเวณอำเภอเมือง อำเภอยางตลาด บางส่วนของทิศใต้ของอำเภอสหัสขันธ์ ทางทิศตะวันออกของอำเภอสมเด็จ และอำเภอห้วยผึ้ง
5) สภาพพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งน้ำ เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำชี ลำน้ำปาว ลำน้ำพาน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 140– 150 เมตร อยู่ในอำเภอกมลาไสย บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอยางตลาด

จังหวัดกาฬสินธุ์มีประชากร 986,005 คน มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ อำเภอที่มี ประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอยางตลาด อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และอำเภอกุฉินารายณ์ ตามลำดับ การคมนาคมส่วนจะใช้ระบบการขนส่งทางถนนเป็นหลัก และไม่มีการขนส่งระบบรางในจังหวัด ทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 213 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 227 ด้านการค้า มีผู้ประกอบการทั้งหมด จำนวน 1,476 ราย บริษัทจำกัด 98 แห่ง ห้างหุ้นส่วน จำกัด 825 แห่งจดทะเบียนพาณิชย์ 553 แห่ง ผลิตภัณฑ์ OTOP ที่สำคัญได้ แก่ ผ้าไหมแพรวา ดอกไม้ประดิษฐ์ ข้าวกล้องหอม มะลิ ข้าวสารจ้าวหอมมะลิ ไส้กรอกปลา

คำขวัญประจำจังหวัดกาฬสินธุ์คือ “หลวงพ่อองค์ดำลือเลื่อง เมืองฟ้าแดดสงยาง โปงลางเลิศล้ำ วัฒนธรรมผู้ไท ผ้าไหมแพรวา ผาเสวยภูพาน มหาธารลำปาว ไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี”

2. อำเภอคำม่วง

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ หมู่ 3 บ้านโพน และหมู่ 4 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นตัวแทนชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรชาวผู้ไทอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ผู้วิจัยจึงจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของชุมชน ดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมา

คณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (2532) (อ้างถึงใน ทิพย์สุรางค์ วะชุม, 2554: 38-40) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา ข้อมูลทั่วไป ของอำเภอคำม่วงและบ้านโพนไว้สรุปได้ดังนี้ "คำม่วง" มีความหมายแยกเป็น 2 คำ คือคำว่า "คำ" เป็นการเรียกลักษณะของน้ำที่มีการไหลซึมออกมาตลอดเวลาและคำว่า "ม่วง " เป็นชื่อของต้นไม้ (ต้นมะม่วง) ฉะนั้น คำว่า "คำม่วง" จึงเป็นการเรียกชื่อของต้นไม้ขนาดใหญ่ที่ขึ้นอยู่กลางลำธารซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้วคล้ายมีน้ำไหลจากโคนต้นตลอดเวลาราษฎรจึงได้ตั้งชื่อลำธารนั้นว่า " ลำห้วยคำม่วง" และทางราชการได้นำมาตั้งชื่ออำเภอจนถึงปัจจุบันสำหรับคนกลุ่มแรกที่มาจัดตั้งหมู่บ้านนี้เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากบ้านกุดสิม (ปัจจุบันบ้านกุดสิมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์) เมื่อรวมกันได้จึงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเก่าเดื่อ (ปัจจุบัน คือ หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งคลอง) ต่อมาได้เกิดโรคฝีดาษระบาดและได้ขยายอาณาเขตไปตั้งหมู่บ้านต่าง ๆ อีกมากมายซึ่งขณะนี้มีจำนวน 71 หมู่บ้าน

2.2 ข้อมูลทั่วไป

อำเภอคำม่วงเดิมขึ้นอยู่กับการปกครองของอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อมาทางราชการเห็นว่าอำเภอสหัสขันธ์ มีอาณาเขตกว้างใหญ่เกินไปที่จะปกครองดูแลอย่างทั่งถึง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอคำม่วงขึ้น เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2515 มีพื้นที่การปกครองในขณะนั้น 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งคลองตำบลโพนและตำบลสำราญต่อมาเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2519 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกิ่งอำเภอคำม่วงเป็น"อำเภอคำม่วง" อำเภอคำม่วงตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

1. **ทิศเหนือ** จรดอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี และอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร
2. **ทิศใต้** จรดอำเภอสมเด็จและอำเภอสหัสขันธ์
3. **ทิศตะวันออก** จรดอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร และอำเภอสมเด็จ
4. **ทิศตะวันตก** จรดอำเภอสามชัย

อำเภอคำม่วงแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 6 ตำบล 71 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ทุ่งคลอง (Thung Khlong) 12 หมู่บ้าน
2. โพน (Phon) 10 หมู่บ้าน
3. ดินจี่ (Din Chi) 11 หมู่บ้าน
4. นาบอน (Na Bon) 11 หมู่บ้าน
5. นาทัน (Na Than) 16 หมู่บ้าน
6. เนินยาง (Noen Yang) 10 หมู่บ้าน

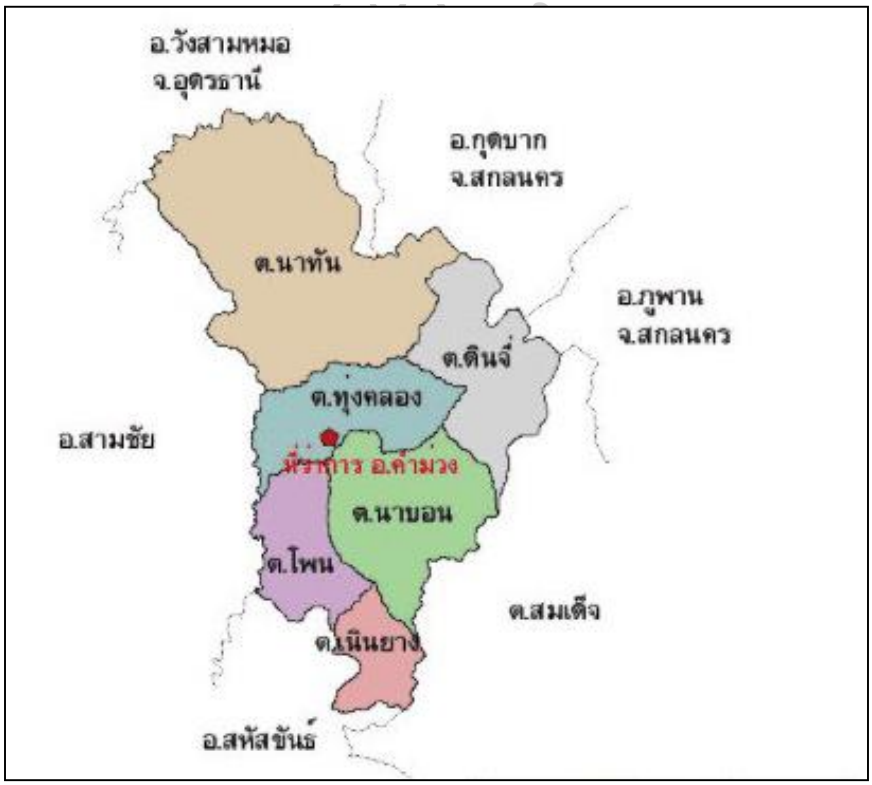

ภาพที่ 2 แผนที่อำเภอคำม่วง (ภาพจาก ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดกาฬสินธุ์)

คำขวัญประจำอำเภอคำม่วงคือ “พระบรมธาตุเจดีย์คู่บ้าน ถิ่นฐานวัฒนธรรมผู้ไท ผ้าไหมแพรวา พุทราหวาน หลักฐานทางโบราณคดี เขียวขจีเทือกเขาภูพาน อลังการซากดึกดำบรรพ์”

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่าประชากรชาวผู้ไทในอำเภอคำม่วงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลโพน ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างชาวผู้ไทหมู่ที่ 3 บ้านโพน และหมู่

4 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติความเป็นมาและข้อมูลทั่วไปของบ้านโพน ดังนี้

2.3 ประวัติความเป็นมา

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2400 บรรพบุรุษของชาวบ้านโพนมีถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมบริเวณอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร และได้อพยพมาการอพยพมาโดยมีผู้นำ 3 กลุ่ม คือกลุ่มเฒ่าพรหมบุตร กลุ่มเฒ่าโพธิ์และกลุ่มเฒ่าขุน ทั้งสามกลุ่มได้มาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่บริเวณบ้านหนองจอกอยู่ห่างจากบ้านโพนปัจจุบันไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 2 กิโลเมตรและได้สาบานต่อกันว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างซื่อสัตย์ จนกระทั่งประมาณสิบปีต่อมาสถานที่ตั้งบ้านเรือนนั้นคับแคบลงพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและการทำไร่นา เนื่องจากมีประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้มีคนบางกลุ่มขยับขยายมาสร้างบ้านเรือนในแหล่งใหม่โดยมาสร้างบ้านเรือนอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านหนองจอกในปัจจุบัน และเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์กว่าที่อยู่เดิมจึงเรียกพื้นที่แหล่งใหม่นี้ว่า บ้านโพนไท ตามสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นเนินกว้าง อยู่ใกล้กับหนองน้ำขนาดใหญ่

ระยะแรกชาวบ้านตั้งขุนเฒ่าบริหารเป็นผู้ใหญ่บ้านพร้อมกันนั้นชาวบ้านได้ร่วมกันจัดสร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมในพุทธศาสนาและเป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียนของลูกหลานในช่วงอุปสมบท หรือเข้าพรรษา ต่อมาขุนเฒ่าบริหารถึงแก่กรรมหมู่บ้านโพนไทขยายใหญ่มากขึ้น ตามจำนวนประชากร จึงแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน ให้หมื่นปัญญาเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านที่ 1 และให้ผู้ใหญ่สอเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านที่ 2 และยกบ้านโพนไทขึ้นเป็นอำเภอโพนไทจนกระทั่งปี พ.ศ. 2454 ได้มีการอพยพประชากรส่วนหนึ่งมาจากอำเภอแซงบาดาล มาที่อำเภอโพนไท แต่พิจารณาเห็นว่าที่ตั้งของอำเภอโพนไท ไม่อยู่ในส่วนที่เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านจึงย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่ตำบลโนนศิลาและเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอสหัสขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2462ส่วนอำเภอโพนไทให้ยุบเป็นตำบล เรียกว่าตำบลโพน

2.4 ข้อมูลทั่วไป

บ้านโพนตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอคำม่วง ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 6 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด ตามเส้นทางหมายเลข 227 ไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง 78 กิโลเมตร มีพื้นที่ 7.66 ตารางกิโลเมตร สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ทำนาประมาณ 2,922 ไร่ พื้นที่ทำไร่ ประมาณ 6,156 ไร่ ที่อยู่อาศัย 432 ไร่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์และที่ตั้งหน่วยราชการ 376 ไร่ พื้นที่เป็นที่ราบสลับเนินเขา

มีลำห้วยไหลผ่าน 3 สายคือ ห้วยสมอทบ ห้วยยาง และห้วยกุดโค้ง ทำให้พื้นที่อุดมสมบูรณ์จัดเป็นที่ราบเหมาะแก่การปลูกข้าว บริเวณที่เนินเหมาะสำหรับประกอบอาชีพทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ บ้านโพนมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่น ดังนี้

1. **ทิศเหนือ** จรดบ้านคำม่วง ตำบลทุ่งครอง อำเภอคำม่วง
2. **ทิศใต้** จรดบ้านหนองแซงแมว ตำบลโพน อำเภอคำม่วง
3. **ทิศตะวันออก** จรดบ้านใหม่ชัยมงคล ตำบลโพน
4. **ทิศตะวันตก** จรดบ้านหนองช้าง อำเภอสามชัย

บ้านโพนเป็นศูนย์กลางที่สามารถแยกไปตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ มีถนนสายสำคัญ ดังนี้

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 227 สายบ้านโพน – บ้านคำพิมูล – อำเภอวังสามหมอ (28 กิโลเมตร ทางทิศตะวันตก) – อำเภอศรีธาตุ – อุดรธานี หรือวาริชภูมิ – สกลนคร
2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2298 บ้านโพน – อำเภอสามชัย ระยะทาง 30กิโลเมตร
3) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2253 บ้านโพน – ทางแยกปากทางบ้านดงแหลมอำเภอสหัสขันธ์ ระยะทาง 28 กิโลเมตร
4) ทางหลวง ร.พ.ช. บ้านโพน – อำเภอคำม่วง เป็นระยะทาง 6 กิโลเมตร

ลักษณะทางสังคมของชาวผู้ไทบ้านโพนมีลักษณะเป็นสังคมแบบชนบท แต่เดิมชาวผู้ไทบ้านโพนจะไม่นิยมคบค้าสมาคมกับสังคมภายนอกเท่าใดนัก รวมถึงการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไปความเจริญด้านต่าง ๆ ได้เข้ามาสู่ชุมชน ชาวผู้ไทจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ละเลยที่จะรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ สุภาพร คำยุธา[6] (2546: 35-52) ได้จำแนกลักษณะสังคมของชาวผู้ไทบ้านโพนเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1) ลักษณะนิสัยและความสัมพันธ์ในครอบครัวของชาวผู้ไทบ้านโพน มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย กล่าวคือ ในครอบครัวหนึ่งๆ นอกจาก พ่อ แม่ ลูก แล้วอาจมี ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า หลาน ฯลฯ อาศัยอยู่ด้วย ชาวบ้านโพนส่วนใหญ่นิยมแต่งงานกับผู้ที่มีเชื้อสายผู้ไทด้วยกัน แต่ปัจจุบันพบการแต่งงานกับชาวไทย – อีสาน มากขึ้น ในสมัยก่อนชาวผู้ไทแต่ละครอบครัวจะมีลูกมาก เพราะ

[6] สุภาพร คำยุธา (2546) ใช้คำ “ผู้ไทย”

ไม่มีการคุมกำเนิด และแต่ละครอบครัวมักจะปลูกเรือนในพื้นที่ใกล้เคียงกับบ้านของพ่อแม่ตนเอง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการไปมาหาสู่และการช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ

2) ลักษณะที่อยู่อาศัยและวิถีการดำเนินชีวิต ลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวบ้านโพนส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างที่คล้ายกัน คือ เป็นบ้านยกสูง มีใต้ถุนโล่งเพื่อใช้ประกอบกิจกรรม เช่น การทอผ้า หรือเก็บอุปกรณ์ทางการเกษตร หรือบางครอบครัวใช้พื้นที่ใต้ถุนทำคอกสัตว์เลี้ยง เช่น โค กระบือ หมู ฯลฯ ภายในบ้านไม่นิยมกั้นเป็นห้องมากนัก แต่มีการแบ่งเนื้อที่ในการใช้สอยเป็นสัดส่วน และไม่นิยมสร้างห้องน้ำไว้บนตัวบ้าน นอกจากนี้ยังพบการจัดมุมบูชาพระรัตนตรัยและผีบ้านผีเรือนที่ตนนับถือด้วย

3) สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของชาวผู้ไทบ้านโพน ชาวผู้ไทบ้านโพนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คือ การทำไร่เป็นหลัก พืชเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ อ้อย พุทรา และหน่อไม้ฝรั่ง ปัจจุบันนอกเหนือจากรายได้ทางการเกษตรแล้ว ชาวผู้ไทบ้านโพนยังมีรายได้เสริมจากการทอผ้าไหมแพรวา และการจักสานเครื่องมือเครื่องใช้จากไม้ไผ่ จึงทำให้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งผ้าแพรวาถือเป็นสินค้าที่ช่วยสร้างเศรษฐกิจและนำชื่อเสียงมาสู่ชาวผู้ไทบ้านโพนเป็นอย่างมาก

สุชานาถ บุญเที่ยงและภูวดล ศรีธเรศ (2558, 32-39) กล่าวถึงปี พ.ศ. 2520 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกร ณ ที่ว่าการอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ความว่า ครั้งนั้นชาวผู้ไทบ้านโพนได้มีโอกาสเข้าเฝ้ารับเสด็จโดยแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองผู้ไท คือ นุ่งซิ่นไหมมัดหมี่พื้นดำที่ต่อตีนซิ่น สวมเสื้อแขนดำมีสาบเสื้อเป็นผ้าลายขิดสีแดง ติดกระดุมเงินเหรียญและคาดผ้าแพรวาเป็นสไบทับ เมื่อเสสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้นก็ทรงสนพระทัยในความงดงามประณีตและความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าแพรวาเป็นอันมาก จึงมีพระราชดำรัสกับชาวบ้านให้ทำผ้าแพรวาให้

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานเส้นไหมให้แก่ชาวบ้านโพน เพื่อทอผ้าไหมแพรวา ชาวบ้านช่วยกันทออย่างสุดฝีมือ เสร็จแล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ณ พระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อตัดเป็นฉลองพระองค์ ตั้งแต่นั้นมาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงรับการทอผ้าไหมแพรวาของชาวบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เข้าไว้ในโครงการศิลปาชีพพิเศษ และทรงให้การส่งเสริมสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ โดยโปรดเกล้าฯ ให้พัฒนารูปแบบจากการทอผ้ายาว 1 วา กว้างครึ่งวา ขยายออกเป็นผ้าผืนกว้าง ส่วนหนึ่งเป็นลายแพร

วา อีกส่วนหนึ่งเป็นผ้าสีพื้น รวมกันยาวประมาณ 5 เมตร เพื่อตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีได้ 1 ชุด และโปรดเกล้าฯ ให้พัฒนาจากเดิม ซึ่งมีสีเฉพาะสีแดงเข้ม ให้มีสีพื้นหลากหลาย ส่วนลายดอกสลับสอดสีไหมให้กลมกลืน นับตั้งแต่นั้นมาชาวผู้ไทในพื้นที่นี้ก็มีสภาพเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ปัจจุบันชาวผู้ไทยได้ก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมผู้ไทย ผ้าไหมแพรวา บ้านโพน ซึ่งพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบ Package Tour / Home Stay โดยเป็นศูนย์แสดงวิถีชีวิตของชาวผู้ไท และจำหน่ายผ้าไหมแพรวาครบวงจร ภายในศูนย์ประกอบด้วย อาคารพิพิธภัณฑ์ผู้ไท อาคารวิจิตรแพรวา อาคารเรือนผู้ไท 5 หลัง และอาคารจำหน่ายของที่ระลึก รวมทั้งเวทีการแสดง กลางแจ้ง และลานจอดรถเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ฉายพระรูปกับราษฎรชาวผู้ไทบ้านโพน ปี พ.ศ. 2520 (สุชานาถ บุญเที่ยงและภูวดล ศรีธเรศ, 2558: 35)

ภาพที่ 4 ชาวผู้ไทบ้านโพนเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ วังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2521 (สุชานาถ บุญเที่ยงและภูวดล ศรีธเรศ, 2558: 34)

ภาพที่ 5 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมผู้ไทยผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ภาพโดยผู้วิจัย)

ภาพที่ 6 ภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมผู้ไทยผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ภาพโดยผู้วิจัย)

ภาพที่ 7 ร้านขายผ้าไหมในหมู่บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ภาพโดยผู้วิจัย)

ภาพที่ 8 บ้านโพน อ.คำม่วง จ.กาฬสินธุ์ ในรายการ พช.เที่ยวพอดี วันที่ 4 ธันวาคม 2559

3. อำเภอสามชัย

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ หมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นตัวแทนชาวผู้ไทอำเภอสามชัย เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรชาวผู้ไทอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ผู้วิจัยจึงจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของชุมชน ดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมา

สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย (2562) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาและข้อมูลทั่วไปของอำเภอสามชัยไว้ดังนี้ "สามชัย" เป็นชื่อที่กล่าวขานกันมาตั้งแต่อดีต สมัยอำเภอคำม่วงเป็นเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง โดยบริเวณสามแยกไปบ้านหนองกุงน้อย ถนนสายบ้านโพน - อำเภอวังสามหมอ ได้ชื่อว่าเป็นสามแยกอันตราย เพราะมีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มาดักซุ่มโจมตีเจ้าหน้าที่เป็นประจำ มีอยู่ครั้งหนึ่งได้เกิดการปะทะต่อสู้กันอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่อาสาสมัครตำรวจกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ผลการต่อสู้ฝ่ายเจ้าหน้าที่อาสาสมัครตำรวจได้รับชัยชนะ นับตั้งแต่นั้นมาและประกอบกับเพื่อให้เป็นสิริมงคลจึงได้เปลี่ยนคำว่า "สามแยกอันตราย" เป็น "สามแยกสามชัย" และทางราชการได้นำมาตั้งเป็นชื่อกิ่งอำเภอสามชัย ปัจจุบันอำเภอสามชัยแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 4 ตำบล 47 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลสำราญ 12 หมู่บ้าน ตำบลสำราญใต้ 20 หมู่บ้าน ตำบลคำสร้างเที่ยง 7 หมู่บ้าน และตำบลหนองช้าง 8 หมู่บ้าน

3.2 ข้อมูลทั่วไป

อำเภอสามชัยเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอคำม่วง ทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาโดยตั้งเป็น กิ่งอำเภอสามชัย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ปีเดียวกัน และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็น อำเภอสามชัย ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ปีเดียวกัน อำเภอสามชัยตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังนี้

1. **ทิศเหนือ** จรดอำเภอคำม่วง
2. **ทิศใต้** จรดอำเภอสหัสขันธ์และอำเภอหนองกุงศรี
3. **ทิศตะวันออก** จรดอำเภอคำม่วง
4. **ทิศตะวันตก** จรดอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

อำเภอสามชัยแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 4 ตำบล 47 หมู่บ้าน ได้แก่

1. สำราญ (Samran) 12 หมู่บ้าน
2. สำราญใต้ (Samran Tai) 20 หมู่บ้าน
3. คำสร้างเที่ยง (Kham Sang Thiang) 7 หมู่บ้าน
4. หนองช้าง (Nong Chang) 8 หมู่บ้าน

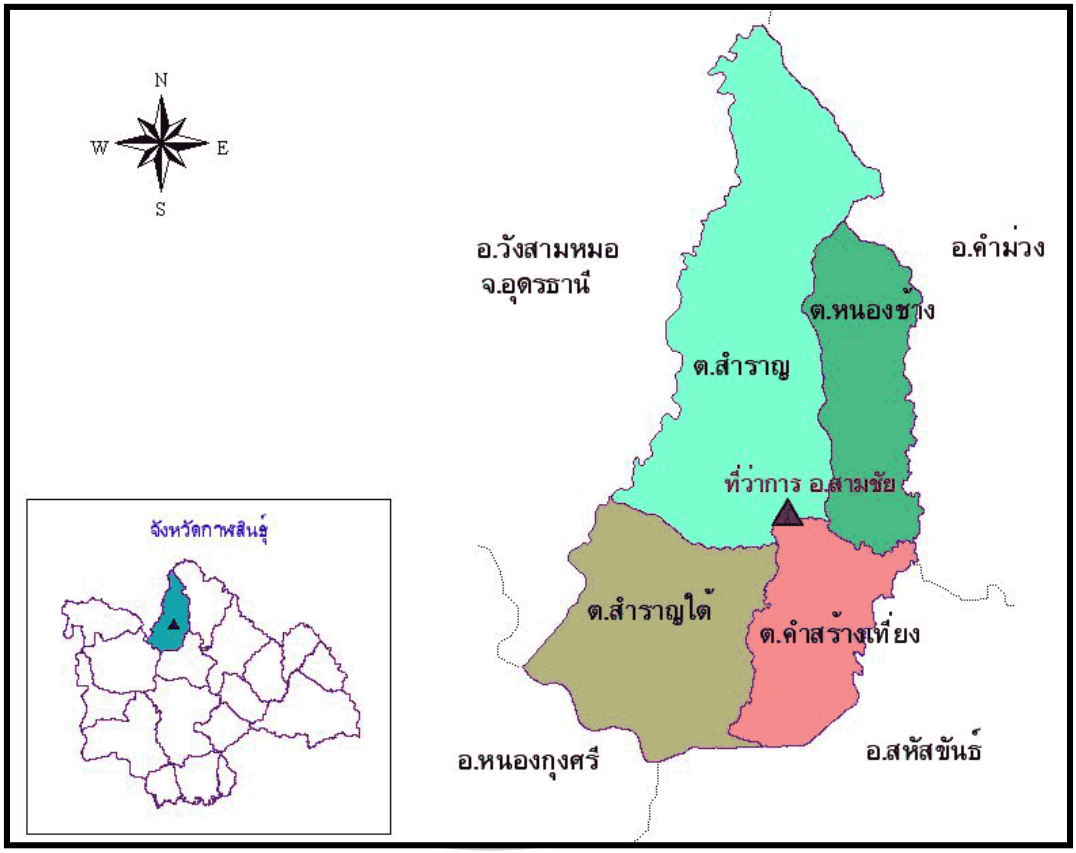

ภาพที่ 9 แผนที่อำเภอสามชัย (สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่าประชากรชาวผู้ไทในอำเภอสามชัยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลหนองช้าง ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างชาวผู้ไทที่หมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย (เดิมขึ้นอยู่กับบ้านหนองช้าง) ตำบลหนองช้าง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอประวัติความเป็นมาและข้อมูลทั่วไปของบ้านหนองช้างดังนี้

3.3 ประวัติความเป็นมา

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ (2554, 47 อ้างถึงใน พระมหาอภิชาติ ธมฺมาภินนฺโท, 2558: 89) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาและข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านหนองช้างไว้ดังนี้ ชุมชนบ้านหนองช้าง ก่อตั้งขึ้นมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากที่กองทัพสยามปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ ได้ในการทำสงคราม ช่วงปี พ.ศ. 2369 - 2371 แล้วพระองค์ทรงรับบัญชาให้มีการจดระเบียบหัวเมือง ภาคอีสาน และเห็นว่ามีประชากรชาวลาวอีกจำนวนมากที่ยังตั้งภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลราชธานี ซึ่งมี ความเสี่ยงที่อาจไปเป็นกำลังเสริมและแหล่งสะสมเสบียงอาหารแก่กองทัพญวน ฉะนั้น เมือ ปี พ.ศ. 2384 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระยามหาอำมาตย์ (ป้อม) และเจ้าอุปราชเมืองเวียงจันทน์ เป็นแม่ทัพพร้อมด้วยเจ้าเมืองท้องถิ่นไปเกลี้ยกล่อมประชากรฝั่งลาวส่วนหนึ่งรวมทั้งชนเผ่าผู้ไทให้มาตั้งภูมิลำเนาในภาคอีสาน ชาวผู้ไทในปัจจุบันก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่ถูกเกลี้ยกล่อมมาครั้งนั้นด้วย และได้มาตั้งภูมิลำเนาบริเวณเทือกเขาภูพาน ท่าขอนยาง เมืองกาฬสินธุ์ จำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเมืองแซงบาดาล กลุ่มเมืองกุฉินารายณ์ กลุ่มเมืองภูแล่นช้าง และกลุ่มเมือง ท่าขอนยาง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์, 2554: 47 อ้างถึงใน พระมหาอภิชาติ ธมฺมาภินนฺโท, 2558: 89)

3.4 ข้อมูลทั่วไป

บ้านหนองช้างตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสามชัยประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ 75 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

1. **ทิศเหนือ** จรดบ้านหนองแก่นทราย อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. **ทิศใต้** จรดบ้านจาน อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
3. **ทิศตะวันออก** จรดเทศบาลตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
4. **ทิศตะวันตก** จรดบ้านค้อ อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

การขนส่งสาธารณะจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดกาฬสินธุ์ไปยังชุมชน บ้านหนองช้าง สามารถใช้บริการรถประจำทาง 3 สาย ได้แก่

1) เส้นทางอำเภอบ้านแพง (จังหวัดนครพนม) – ชุมชนบ้านหนองช้าง – อำเภอคำม่วง (จังหวัดกาฬสินธุ์) - กรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 740 กิโลเมตร

2) เส้นทางอำเภอวังสามหมอ (จังหวัดอุดรธานี) – ชุมชนบ้านหนองช้าง – อำเภอคำม่วง (จังหวัดกาฬสินธุ์) - กรุงเทพมหานคร ระยะทางประมาณ 606 กิโลเมตร
3) เส้นทางอำเภอวังสามหมอ (จังหวัดอุดรธานี) – อำเภอสามชัย – ชุมชนบ้านหนองช้าง – อำเภอคำม่วง (จังหวัดกาฬสินธุ์) ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร

บ้านหนองช้างมีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงพื้นที่ทางการเกษตรบางส่วน ในฤดูทำนา พื้นที่ส่วนมากเหมาะแก่การทำไร่ สภาพดินเป็นดินปนกรวด ไม่อุ้มน้ำและเป็นดินจืด มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทำให้มีน้ำไม่เพียงพอในการทำการเกษตรนอกฤดูกาล เกษตรกรจึงประกอบอาชีพทางการเกษตรได้เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น แต่หลังจากผ่านฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางทางการเกษตร ชาวผู้ไทอำเภอสามชัยมักจะทอผ้า จักสานและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม

พระมหาอภิชาติ ธมฺมาภินนฺโท (งันลาโสม) (2558: 93 - 99) ได้กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของชาวผู้ไทบ้านหนองช้างไว้ สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีลักษณะเป็นแบบเครือญาติ โดยมีตระกูลที่สำคัญในชุมชน 5 ตระกูล เนื่องจากสมัยก่อนชาวบ้านส่วนใหญ่จะนิยมแต่งงานกันเฉพาะเผ่าผู้ไท ไม่นิยมแต่งงานกับชนเผ่าอื่น ทำให้มีส่วนสำคัญในการรักษาความเชื่อและขนบประเพณีที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ทางสังคมให้คงอยู่ได้ดี โดยมีประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีเลี้ยงผีบรรพบุรุษ ซึ่งช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ให้กลมเกลียวมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านยังให้ความเคารพเชื่อฟังผู้เฒ่า ผู้แก่และผู้นำชุมชน มีความรักสามัคคี เอื้ออาทรต่อกัน ชาวผู้ไทมีนิสัยเฉพาะกลุ่มที่โดดเด่น คือ พูดเสียงดัง รักความสงบ อยู่กันอย่างสันติ มีความรักหวงแหนในเผ่าพันธุ์ มีศิลปวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ดนตรี ความเชื่อ และภาษาพูดที่เป็นเอกลักษณ์ คนในชุมชนมักจะปลูกฝังลูกหลานให้มีความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน

นอกจากนี้พื้นที่ในชุมชนบ้านหนองช้างมีการจัดพื้นที่การเรียนรู้ที่สำคัญ คือ ห้องสมุดไตรสิกขา วัดโพธิ์ศรีสว่าง หนองช้าง ที่มีหนังสือหลากหลายพร้อมทั้งมีเครื่องคอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ต ให้บริการ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการปลูกฝังภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับสตรีในชุมชนที่สนใจใน เรื่องของการทอผ้า ไม่ว่าจะเป็นผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมแพรวา โดยจะเริ่มถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าให้แก่สตรีตั้งแต่ยังเป็นเด็กอยู่ อายุประมาณ 7 - 8 ปี ซึ่งดำเนินการในระบบครอบครัวในลักษณะของการถ่ายทอดจากยายถึงแม่ และจากแม่ถึงลูก แม่จะสอนให้ทอผ้าตีนซิ่น ซึ่งเป็นผ้าผืนเล็ก ๆ ก่อน ตามด้วยผ้าสไบ ตลอดจนผ้าที่สามารถตัดเป็นชุดได้ การสอนให้สตรีสามารถทอผ้าได้ นี้ถือเป็นค่านิยมหนึ่งที่สำคัญของสตรีผู้ไทที่ถือว่าก่อนที่จะแต่งงานต้องทอผ้าให้ได้ อันเป็นความภูมิใจในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนประการหนึ่ง ขณะเดียวกันการทอผ้ายังเป็นกิจกรรมหารายได้

และเป็นการกระตุ้นก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ส่วนเด็กผู้ชายที่มีความสนใจเรื่องของงานจักสาน ผู้เป็นพ่อก็มีหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาเรื่องการจักสานให้

จะเห็นได้ว่าพื้นที่ของสองชุมชนมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน กล่าวคือ ความเหมือนของสองชุมชน คือ เป็นชุมชนที่มีชาวผู้ไทอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ การทำเกษตรกรรม ส่วนความแตกต่างของชุมชนทั้งสอง คือ อำเภอคำม่วงเป็นพื้นที่ที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างถิ่นที่เข้ามาท่องเที่ยว รวมถึงได้รับความสนใจจากองค์กรหรือสื่อมวลชนอยู่เสมอ ในขณะที่อำเภอสามชัยเป็นชุมชนที่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างถิ่น และการคมนาคมก็ยังไม่สะดวกเท่าอำเภอคำม่วง ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชุมชนทั้งสอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพที่ 10 สภาพแวดล้อมของชุมชนชาวผู้ไทอำเภอสามชัย (ภาพโดยผู้วิจัย)

ภาพที่ 11 อุปกรณ์ทอผ้าของชาวผู้ไทอำเภอสามชัย (ภาพโดยผู้วิจัย)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาผู้ไท

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวภาษาผู้ไท ผู้วิจัยจะศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบเสียงภาษาผู้ไท และการเปรียบเทียบคำศัพท์ มีรายละเอียดดังนี้

พจณี ศรีธรราษฎร์ (2526) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทใน 3 จังหวัด”[7] โดยกล่าวถึงระบบเสียงพยัญชนะ และสระของภาษาผู้ไท[8] พบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาผู้ไท

ลักษณะของเสียง	คุณสมบัติของเสียง	ฐานกรณ์					
		ริมฝีปากทั้งคู่	ริมฝีปากฟัน	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	คอหอย
กัก หรือระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม	p		t		k	ʔ
	ไม่ก้อง มีลม	p^h		t^h		k^h ~ x[9]	
	ก้อง	b		d			
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง ไม่มีลม				c		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง		f	s ~ t͡s			h
	ก้อง		v ~ (-w)[10]				
นาสิก	ก้อง	m		n	ɲ	ŋ	
ข้างลิ้น	ก้อง			l			
ครึ่งสระ	ก้อง	(-w)			j		

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำมี 2 หน่วยเสียง คือ / kw, k^hw /

หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายมี 9 หน่วยเสียง คือ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j/

หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง คือ /i, i:, e, e:, ɛ, ɛ:, ɯ, ɯ:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:/ ดังตารางที่ 2.2

[7] พจณี ศรีธรราษฎร์ (2526) ใช้คำ “ผู้ไทย”

[8] บ้านกุดบอด ตำบลสงเปลือย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

[9] เสียง /kh/ บางครั้งผู้บอกภาษาออกเสียงเป็น [x] คือ เปลี่ยนประเภทของเสียงจากเสียงกักมีลม เป็นเสียงเสียดแทรก

[10] เสียง /v/ เมื่ออยู่ต้นพยางค์ จะออกเป็น [v] เมื่ออยู่ท้ายพยางค์จะออกเป็น [w]

ตารางที่ 2.2 แสดงหน่วยเสียงสระในภาษาผู้ไท

ระดับลิ้น	ตำแหน่งของลิ้นและลักษณะริมฝีปาก		
	ลิ้นส่วนหน้า	ลิ้นส่วนหลังค่อนกลาง	ลิ้นส่วนหลัง
	ไม่ห่อริมฝีปาก		ห่อริมฝีปาก
สูง	i i:	ɯ ɯ:	u u:
กลาง	e e:	ə ə:	o o:
ต่ำ	ɛ ɛ:	a a:	ɔ ɔ:

ภาษาผู้ไทไม่มีสระประสม กล่าวคือคำที่ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้สระ /ia, ɯa, ua/ ในภาษาผู้ไทจะใช้เป็นสระเดี่ยวเสียงยาว /e:, ɯ:, o:/ ตามลำดับ นอกจากนี้ ตัวเขียนในภาษาไทยที่ใช้รูปเขียนไม้ม้วน “ใ” จะเป็นเสียง /ə:/ ในภาษาผู้ไท เช่น /baj/ ‘ใบ’ เป็น /bə:[1]/ เป็นต้น

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทใน 3 จังหวัดของพจณี ศรีธรราษฎร์ (2526) ใช้พื้นที่บ้านโพนเป็นหนึ่งในตัวแทนของภาษาผู้ไทจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้พบว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาผู้ไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มี 5 หน่วยเสียง ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 แสดงหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท

	A	B	C	DS	DL
1					
2	ว. 1 (23)	ว. 3 (31)	ว. 5 (33)	ว.4 (45)	ว.2 (332)
3					
4	ว. 2 (332)	ว. 4 (44)	ว.1 (23)	ว.5 (33)	ว.4 (44)

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางต่ำ-ขึ้น (23) เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 2 แล้วเลื่อนขึ้นสูงไปถึงระดับเสียงที่ 3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับและพยัญชนะ

ต้นเป็นอักษรสูง อักษรต่ำที่มี ห นำ หรืออักษรกลาง (ช่อง A 1, 2, 3) และเกิดกับพยางค์เป็นซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ (ช่อง c4)

2. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางสูง – ระดับ – ตก – ระดับ (332) เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 รักษาระดับมาแล้วตกลงมาถึงระดับเสียงที่ 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับและพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ (ช่อง A4) และเกิดกับพยางค์ตายเสียงยาวซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง อักษรต่ำที่มี ห นำ หรืออักษรกลาง (ช่อง DL1, 2, 3)

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางสูง – ตก (31) เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วตกลงมาจนถึงระดับเสียงที่ 1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ พยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง อักษรต่ำที่มี ห นำ อักษรกลาง หรืออักษรต่ำ (ช่อง B1, 2, 3)

4. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง ได้แก่

4.1 กลางสูง – ระดับ (44) เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นถึงจุดจบของเสียงประมาณระดับเสียงที่ 4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็นซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ (ช่อง B4) และเกิดกับพยางค์ตายเสียงยาว ซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง อักษรต่ำที่มี ห นำ หรืออักษรกลาง (ช่องDL4)

4.2 กลางสูง – ขึ้นเล็กน้อย (45) เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงประมาณระดับเสียงที่ 4 แล้วขึ้นเล็กน้อย หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์ตายเสียงสั้น ซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง อักษรต่ำที่มี ห นำ หรืออักษรกลาง (ช่อง DS1, 2, 3)

5. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง ได้แก่

5.1 กลาง – ระดับ – มีเสียงคอหอยกักเกิดร่วมด้วย (33) เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นถึงจุดจบของเสียงประมาณระดับเสียงที่ 3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์เป็น ซึ่งการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ พยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง อักษรต่ำที่มี ห นำ หรืออักษรกลาง (ช่อง C1, 2, 3)

5.2 กลาง – ระดับ (33) เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นถึงจุดจบของเสียงประมาณระดับเสียงที่ 3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับพยางค์ตายเสียงสั้น พยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ (ช่อง DS4)

อรพันธ์ อุนากรสวัสดิ์ (2536) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง” มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระบบเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ระหว่างภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง ผลการศึกษาพบว่า ภาษาผู้ไทและภาษาลาวโซ่งมีความแตกต่างกันด้านหน่วยเสียงสระมากที่สุด กล่าวคือ ทั้งสองภาษามีจำนวนเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียงเท่ากัน ภาษาผู้ไทไม่มีหน่วยเสียงสระประสม แต่ภาษาลาวโซ่งมีหน่วยเสียงสระประสม 4 หน่วยเสียง คือ หน่วยเสียงสระประสม /ia, ua, ɯa, aɯ/ ซึ่งจะปฏิภาคกับสระเดี่ยวเสียงยาว / e:, ə:, o:, ɔ: / ในภาษาผู้ไทตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างในด้านจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น กล่าวคือ ภาษาผู้ไทมี 20 หน่วยเสียง แต่ภาษาลาวโซ่งมี 19 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /ph,th,kh/ ในภาษาผู้ไทยจะปฏิภาคกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /p,t,k/ ในภาษาลาวโซ่ง ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาผู้ไทมี 3 หน่วยเสียงคือ /kw,khw,sw/ และภาษาลาวโซ่งมี 3 หน่วยเสียง คือ /kw,khw,ŋw/ จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไทมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาลาวโซ่งมี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ไม่แตกต่างกันมากนัก และมีลักษณะการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง (Two way split) คือ A123-4 เหมือนกัน เมื่อพิจารณาถึงเสียงปฏิภาคของเสียงพยัญชนะต้นสามารถจัดภาษาผู้ไทและภาษาลาวโซ่ง เป็นภาษาคนละกลุ่มย่อย กล่าวคือภาษาผู้ไทจัดอยู่ในกลุ่ม PH หรือกลุ่มไท (Thai group) ส่วนภาษาลาวโซ่งจัดอยู่ในกลุ่ม P หรือกลุ่มไต (Tai group)

ณัฐพร จันทร์เติม และรัตนา จันทร์เทาว์ (2560) เขียนบทความเรื่อง “การสังเคราะห์งานศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานภาพของภาษาและการศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาภาษาผู้ไทที่ผ่านมามีจำนวน 15 ผลงาน โดยพื้นที่ที่มีการศึกษาภาษาผู้ไทมากที่สุด คือ จังหวัดสกลนคร จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม และจังหวัดบึงกาฬ ตามลำดับ ประเด็นการศึกษามี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การศึกษาภาษาผู้ไทเพียงพื้นที่เดียว 2) การศึกษาด้านการเปรียบเทียบ 3) การศึกษาด้านภูมิศาสตร์ทางภาษา 4) การจัดทำพจนานุกรมและการวางแผนอนุรักษ์ภาษา 5) การศึกษาโดยใช้ปัจจัยทางสังคม 6) การศึกษาด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติ 7) การศึกษาด้านภาษาศาสตร์วรรณนาและภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สรุปเพิ่มเติมว่าภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่มีผู้พูดจำนวนมากในประเทศไทย จึงควรมีการศึกษาประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อขยายองค์ความรู้ให้กว้างขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้อย่างลึกซึ้ง

สุทธิดา จันทร์ดวง (2560). เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การแปรการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาผู้ไทกะป๋องประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาและเปรียบเทียบการแปรการใช้ศัพท์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาผู้ไทกะป๋องทั้งสองประเทศ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวผู้ไทกะป๋องประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แบ่งผู้บอกภาษาเป็น 3 ระดับอายุ คือ ระดับอายุที่ 1 อายุระหว่าง 55 – 65 ปี ระดับอายุที่ 2 อายุระหว่าง 35 – 45 ปี และระดับอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15 – 25 ปี เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บอกภาษาทั้งเพศชายและเพศหญิง ระดับอายุละ 10 คน ประเทศไทยจานวน 30 คน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 30 คน หน่วยอรรถที่ใช้ในการศึกษาจานวน 600 หน่วยอรรถ

ผลการศึกษาพบว่า คนสามระดับอายุในภาษาผู้ไทกะป๋องประเทศไทยพบการใช้ศัพท์ 3 ประเภท 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุใช้เหมือนกัน มี 3 รูปแบบ2) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุใช้เหมือนกัน มี 6 รูปแบบ และ 3) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุใช้แตกต่างกัน มี 1 รูปแบบ ขณะที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบการใช้ศัพท์ 2 ประเภท 9 รูปแบบ ได้แก่ 1) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้งสามระดับอายุใช้เหมือนกัน มี 3 รูปแบบ 2) ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุใช้เหมือนกัน มี 6 รูปแบบ การแปรด้านรูปศัพท์ของคนสามระดับอายุทั้งสองประเทศพบการแปรด้านศัพท์ผู้ไทกะป๋องและศัพท์อื่นเช่นเดียวกัน การแปรด้านความหมายของคนสามระดับอายุพบการแปรความหมายกว้างออกและความหมายแคบเข้า เมื่อเปรียบเทียบการสูญศัพท์พบว่ามีการสูญศัพท์ในภาษาผู้ไทกะป๋องในประเทศไทยมากกว่าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ศัพท์ของชาวผู้ไททั้งสองประเทศพบว่า นอกจากระดับอายุของผู้บอกภาษาแล้วยังพบปัจจัยเสริมที่ส่งผลต่อการใช้ศัพท์ทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ 1.การสัมผัสภาษา 2.ทัศนคติต่อภาษา และ 3.แวดวงการเลือกใช้ภาษาของผู้พูด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับภาษาผู้ไทในประเทศไทยจำนวนมาก เนื่องจากมีชาวผู้ไทอาศัยอยู่ในประเทศไทยหลายพื้นที่ ทั้งยังเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด แต่ผู้วิจัยก็ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ผู้วิจัยจึงจะนำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้นมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในบทต่อไป

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเลือกชุมชนที่เหมาะแก่การวิจัย การสร้างเครื่องมือ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อภาษา การเลือกภาษา ความเป็นมาของชาวผู้ไท ภูมิหลังของพื้นที่ที่ศึกษา และลักษณะภาษาผู้ไท ดังปรากฏรายละเอียดในบทที่ 2

การเลือกชุมชนที่เหมาะแก่การวิจัย

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจาก 2 ชุมชน ชุมชนที่ 1 ได้แก่ หมู่ 3 บ้านโพน และหมู่ 4 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ชุมชนที่ 2 ได้แก่ หมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย (เดิมขึ้นอยู่กับบ้านหนองช้าง) ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการชุมชนผู้ไทที่มีการตั้งครัวเรือนอยู่เป็นหลักแหล่งไม่กระจัดกระจาย สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในประเทศไทยจากแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2547) และสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ผู้ไทย (สมใจ ดำรงสกุล, 2546) และจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้งสองชุมชนพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นชาวผู้ไทกว่าร้อยละ 95 และยังใช้ภาษาผู้ไทในชีวิตประจำวัน อีกทั้งสองพื้นที่นี้ยังมีความแตกต่างกันด้านเครือข่ายทางสังคมหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก กล่าวคือ ชุมชนที่ 1 หมู่บ้านโพนมีการติดต่อกับนักท่องเที่ยวและคนที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นชุมชนผู้ไทที่รู้จักผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น รายการทั่วถิ่นแดนไทย : สืบสาน อนุรักษ์ ราชินีผ้าไหมแพรวา บ้านโพน จ.กาฬสินธุ์ รายการ พช.เที่ยวพอดี "บ้านโพน" จังหวัด กาฬสินธุ์ ฯลฯ ส่วนชุมชนที่ 2 หมู่บ้านหนองช้างเป็นชุมชนที่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวหรือหน่วยงานอื่น ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาความแตกต่างของพื้นที่ทั้งสองตามเกณฑ์ของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534: 12 - 14) ที่ตั้งเกณฑ์การแบ่งประเภทของชุมชนตามการบริหารการปกครอง (administration unit) สามารถแบ่งลักษณะของชุมชนได้ 6 ชุมชน โดยพิจารณาจากลักษณะการ

ปกครองของไทยตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 เรียงลำดับจากชุมชนที่เล็กที่สุดไปยังชุมชนที่ใหญ่ที่สุด ดังนี้

1) ชุมชนหมู่บ้าน ประกอบด้วยบ้านหลายบ้านในท้องที่เดียวกัน อยู่ในความปกครองอันเดียวกันเป็นหมู่บ้านหนึ่ง ประชากรประมาณ 200 คน จึงจัดตั้งเป็นหมู่บ้านได้ โดยปกติแล้วชุมชนหมู่บ้านมักจะเป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
2) ชุนชนเขตสุขาภิบาล เนื้อที่ของเขตควรมีประมาณ 1 - 4 ตารางกิโลเมตรมีร้านค้าอย่างน้อย 10 ห้อง และประชาชนอย่างน้อย 1,500 คน สำหรับตำบลหมายถึง หมู่บ้านรวมกัน 20 หมู่บ้าน หรือ มีประชากรประมาณ 2,000 คน ขึ้นไป และอำเภอ หมายถึง ท้องที่หลาย ๆ ตำบลอันสมควรจัดปกครองอันเดียวได้หรือมีพลเมือง 10,000 คนขึ้นไป
3) ชุมชนเขตเทศบาลตำบล ชุมชนเขตสุขาภิบาลที่มีความเจริญและมีความหนาแน่นยกฐานะจากสุขาภิบาลมาเป็นเทศบาล
4) ชุมชนเขตเทศบาลเมือง ชุมชนที่มีราษฎรในท้องที่ตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป ความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร และมักตั้งอยู่ในเขตของตัวจังหวัด
5) ชุมชนเขตเทศบาลนคร ชุมชนจากเขตเทศบาลเมืองสามารถยกฐานะขึ้นมาเป็นเทศบาลนครได้โดยท้องที่นั้นมีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป มีความหนาแน่นของประชากร ไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ และเป็นศูนย์กลางของการบิน พาณิชย์ และอื่น ๆ
6) ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร ชุมชนที่ประชากรอยู่อย่างหนาแน่นมากและเป็นเอกนคร

เมื่อพิจารณาพื้นที่ทั้งสองชุมชนจะพบว่า ชุมชนที่ 1 หมู่ 3 บ้านโพน และหมู่ 4 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดอยู่ในลักษณะชุมชนเขตเทศบาลตำบล เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความเจริญ ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การอุตสาหกรรมการพาณิชย์ และการท่องเที่ยวรวมถึงสหกรณ์ศูนย์ศิลปาชีพทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน กาฬสินธุ์ จำกัด (สำนักงานเทศบาลตำบลโพน, 2561) ในขณะที่ชุมชนที่ 2 หมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดอยู่ในลักษณะชุมชนหมู่บ้าน เนื่องจากประชาชนในเขตตำบลหนองช้างส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์

ประมงและมีอาชีพเสริมคือ การทำหัตถกรรมในครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้าง, 2561)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และออกหนังสืออนุญาตขอเก็บข้อมูลในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามและเครื่องบันทึกเสียงวัดทัศนคติต่อภาษาด้วยเทคนิคพรางเสียงคู่ (Matched guise technique)

1. **แบบสอบถาม** ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ชาติพันธุ์ของบิดา ชาติพันธุ์ของมารดา สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาผู้ไท แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

<u>ส่วนแรก</u> แบบทดสอบการฟังเสียงทั้ง 3 ภาษา ที่ประกอบด้วยบุคลิก/ลักษณะ 10 ข้อ ได้แก่ ซื่อสัตย์ สุภาพ หน้าตาดี ร่ำรวย ฉลาด เป็นมิตร น่าเชื่อถือ เข้มแข็ง ขยัน และทันสมัย คำถามจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติต่อภาษา ได้แก่ ดียู ศรีนราวัฒน์ (2529) สราวุฒิ ไกรเสม (2552) ศิริรัตน์ ชูพันธ์ อรรถพลพิพัฒน์ (2556) และ ม.ล.จรัลวิไล จรูญโรจน์ และ Yang Liahou (2558)

<u>ส่วนที่สอง</u> แบบประเมินทัศนคติต่อภาษาคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ 5 ระดับความคิดเห็น ได้แก่ ‘เห็นด้วยอย่างยิ่ง’ ‘ค่อนข้างเห็นด้วย’ ‘ปานกลาง’ ‘ค่อนข้างไม่เห็นด้วย’ และ ‘ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง’ แบ่งคำถามออกเป็นข้อความบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงบวกและเชิงลบ คำถามภาษาละ 10 ข้อ ข้อความบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงบวก หมายถึง ข้อความที่เป็นคำถามแสดงลักษณะด้านบวกของแต่ละภาษา หากกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จะแสดงถึงทัศนคติทางบวกต่อภาษานั้น ๆ ส่วน ข้อความบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงลบ หมายถึง ข้อความที่เป็นคำถามแสดงลักษณะด้านลบของแต่ละภาษา หากกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จะแสดงถึงทัศนคติทางลบต่อภาษานั้น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับคำถามมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติต่อภาษา

ได้แก่ ยูทากะ โทมิโอกะ (2552) และ สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554) มีรายละเอียดข้อความบอกลักษณะของแต่ละภาษาดังนี้

1) ข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ประกอบด้วยข้อความบอกลักษณะ 10 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ความหมาย ได้แก่ ข้อความบอกลักษณะความหมายเชิงบวก และข้อความบอกลักษณะความหมายเชิงลบ รายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาผู้ไท

	ข้อ	ข้อความบอกลักษณะ
ความหมายเชิงบวก	1.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ
	2.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน
	3.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ
	4.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ
ความหมายเชิงลบ	6.	การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า
	8.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท
	10.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง

2) ข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาอีสาน ประกอบด้วยข้อความบอกลักษณะ 10 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ความหมาย ได้แก่ ข้อความบอกลักษณะความหมายเชิงบวก และข้อความบอกลักษณะความหมายเชิงลบ รายละเอียดดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาอีสาน

	ข้อ	ข้อความบอกลักษณะ
ความหมายเชิงบวก	1.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ
	2.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน
	3.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ
	4.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ
ความหมายเชิงลบ	6.	การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า
	8.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน
	10.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง

3) ข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ประกอบด้วยข้อความบอกลักษณะ 10 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ความหมาย ได้แก่ ข้อความบอกลักษณะความหมายเชิงบวก และข้อความบอกลักษณะความหมายเชิงลบ รายละเอียดดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แสดงข้อความบอกลักษณะทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ

	ข้อ	ข้อความบอกลักษณะ
ความหมายเชิงบวก	1.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ท่านชอบ
	2.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต
	3.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ
	4.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไพเราะ
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ
ความหมายเชิงลบ	6.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน
	7.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน
	8.	การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย
	9.	ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้
	10.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง

<u>ตอนที่สาม</u> แบบสอบถามการเลือกภาษา[11] แบ่งออกเป็น สถานที่และคู่สนทนา สถานที่ได้แก่ บ้าน ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน วัดในหมู่บ้าน โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาลประจำอำเภอ ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ ส่วนคู่สนทนาจะแตกต่างไปแต่ละสถานที่ เช่น สถานที่บ้าน ประกอบด้วยคู่สนทนา ปู่/ย่า ตา/ยาย พ่อ/แม่ พี่/น้อง คู่สมรส และลูก ในแบบสอบถามการเลือกภาษาจะให้กลุ่มตัวอย่างเลือกภาษาที่ใช้ในแต่ละสถานที่และคู่สนทนา กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษาในแต่ละสถานการณ์ คำถามจากแบบสอบถามส่วนที่ 3 ผู้วิจัยปรับมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาการเลือกภาษา ได้แก่ ประพนธ์ จุนทวิเทศ (2532) สุชาดา วัฒนะ (2549) ยูทากะ โทมิโอกะ (2552) และสมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554)

2. เสียงจากเทคนิคพรางเสียงคู่ (Matched guise technique)

เสียงจากเทคนิคพรางเสียงคู่ประกอบด้วยเสียงพูด 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสาน และภาษาผู้ไท เนื้อหาเกี่ยวกับการทำนา[12] ความยาว 6 บรรทัด เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกบทพูดเนื้อหาเกี่ยวกับการทำนาเนื่องจากเป็นเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างคุ้นเคยเป็นอย่างดีจากการประกอบอาชีพเกษตรกร ทำให้ไม่ต้องอธิบายความหมายของเนื้อหา เสียงแต่ละภาษามีความยาวประมาณภาษาละ 1.00 นาที ผู้วิจัยได้บันทึกเสียง 6 เสียง จากคน 3 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างจำเสียงของบุคคลที่ผู้วิจัยต้องการวัดทัศนคติต่อภาษาไม่ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ออกเสียงพูดไว้ คือ เป็นชาวผู้ไทเพศหญิง ช่วงอายุระหว่าง 50 – 60 ปี หากมีสามีต้องเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ใช้ภาษาผู้ไทในชีวิตประจำวัน อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสามชัย สามารถใช้ภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้ดี ผู้วิจัยจะนำคำตอบของเสียงพูด**<u>คนที่ 1</u>** มาพิจารณาเท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยพิจารณาจากเสียงพูดทั้ง 3 คน พบว่า เสียงพูดของคนที่ 1 สามารถออกเสียงแต่ละภาษาได้ชัดเจนที่สุด ลำดับการวางคู่เทียบเสียงประกอบด้วย

คู่ที่ 1	**คู่ที่ 2**	**คู่ที่ 3**
เสียงที่ 1 ภาษาไทยกรุงเทพฯ **<u>คนที่ 1</u>**	เสียงที่ 2 ภาษาอีสาน คนที่ 2	เสียงที่ 3 ภาษาผู้ไท **<u>คนที่ 1</u>**
เสียงที่ 4 ภาษาไทยกรุงเทพฯ คนที่ 3	เสียงที่ 5 ภาษาอีสาน **<u>คนที่ 1</u>**	เสียง 6 ภาษาไทยกรุงเทพฯ คนที่ 2

[11] ดูภาคผนวก

[12] ดูภาคผนวก

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากประชากรเชื้อสายผู้ไททั้งหมด 120 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเจาะจงเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงกับที่ผู้วิจัยต้องการมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยเรื่องนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยทางสังคม 2 ปัจจัยคือ ถิ่นที่อยู่อาศัยและอายุ ถิ่นที่อยู่อาศัยแบ่งออกเป็น 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอคำม่วง (หมู่ที่ 3 บ้านโพน และหมู่ 4 บ้านโพน ตำบลโพน) และอำเภอสามชัย (หมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย ตำบลหนองช้าง) ปัจจัยด้านอายุแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ เว้นแต่ละช่วงอายุ 10 ปี ได้แก่ ช่วงอายุที่ 1 อายุระหว่าง 55 – 65 ปี (อายุมาก) ช่วงอายุที่ 2 อายุระหว่าง 35 – 45 ปี (อายุกลาง) และช่วงอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15 – 25 ปี (อายุน้อย) ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนประชากรแบ่งตามปัจจัยทางสังคม

อายุ / ถิ่นที่อยู่	15 – 25 ปี	35 – 45 ปี	55 – 65 ปี
คำม่วง	20 คน	20 คน	20 คน
สามชัย	20 คน	20 คน	20 คน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันดังนี้

1) มีภูมิลำเนาและสถานที่เกิดในพื้นที่ที่ศึกษา
2) ใช้ภาษาผู้ไทเป็นภาษาแม่
3) คู่สมรสเป็นชาวผู้ไท (ถ้ามี)
4) ไม่เคยอพยพโยกย้ายไปอยู่ถิ่นอื่น
5) มีวุฒิการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
6) เป็นบุคคลที่ใช้ภาษาผู้ไทในชีวิตประจำวัน

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามปัจจัยทางสังคมที่ผู้วิจัยกำหนด ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนเขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

ช่วงที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561

ช่วงที่ 3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 2 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 มีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามการเลือกภาษา กรณีกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ผู้วิจัยจะเป็นผู้ถามและกรอกข้อมูลให้

2) ผู้วิจัยเปิดบทพูด ให้กลุ่มตัวอย่างฟังทีละเสียง เสียงละ 1 ครั้ง เริ่มจากเสียงภาษาไทยกรุงเทพฯ คนที่ 1 แล้วให้กลุ่มตัวอย่างจินตนาการถึงเสียงที่ได้ยินว่ามีบุคลิก/ลักษณะเช่นไร โดยประเมินลงในแบบสอบถามทันทีหลังฟังเสียงจบ รวมถึงการประเมินทัศนคติต่อภาษาจากคำถามปลายปิด หลังจากนั้นจะเปิดเสียงภาษาอีสานคนที่ 2 เสียงภาษาผู้ไท คนที่ 1 เสียงภาษาไทยกรุงเทพฯ คนที่ 3 เสียงภาษาอีสาน คนที่ 1 และเสียงภาษาไทยกรุงเทพฯ คนที่ 2 แล้วให้ประเมินเช่นเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ คนที่ 1 ตามลำดับนอกจากนี้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์และการพูดคุยเพิ่มเติมแต่ละสถานการณ์

3) ประเด็นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผ่านการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับคำถามในแบบสอบถาม เช่น *“ทำไมถึงคิดว่าการเรียนภาษาผู้ไท/ภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา” “อยากให้ลูกหลานเรียนภาษาอะไร” “คิดว่าคนที่พูดภาษาไทย/อีสานมีลักษณะอย่างไร” “ทำไมถึงใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯในสถานที่นั้น ๆ”* ฯลฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่

1. วิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติต่อภาษาจากการฟังเสียงและการเลือกตอบคำถามทัศนคติต่อภาษาดังนี้

1) การวิเคราะห์ทัศนคติต่อภาษาจากการฟังเสียง ผู้วิจัยจะนำค่าเฉลี่ยของการประเมินบุคลิก/ลักษณะทั้ง 10 บุคลิก/ลักษณะ ที่แบ่งมาตรการประเมิน (rating scale) 5 ช่วงคะแนน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ในการจำแนกระดับทัศนคติตามค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีทัศนคติดีมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีทัศนคติดีมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีทัศนคติดีปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีทัศนคติดีน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีทัศนคติดีน้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติต่อภาษาจากการเลือกตอบคำถามปลายปิด ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเช่นเดียวกับงานของยูทากะ โทมิโอกะ (2552) โดยการนับความถี่และหาค่าเฉลี่ยรวมแบบร้อยละเพื่อพิจารณาว่ามีคนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยมากน้อยเพียงใด หลังจากนั้นจะแปลงตัวเลือกเป็นคะแนน 1 ถึง 5 คะแนน ตาม ‘ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง’ ถึง ‘เห็นด้วยอย่างยิ่ง’ แบ่งตามความหมายเชิงบวกหรือตามความหมายเชิงลบของข้อความบอกลักษณะ ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 แสดงวิธีการแปลงคำตอบให้เห็นคะแนนเพื่อพิจารณาทัศนคติทางบวก/ลบ (ปรับจาก ยูทากะ โทมิโอกะ, 2552: 64)

ตัวเลือก		คำบอกลักษะความหมาย			
		เชิงบวก		เชิงลบ	
		คะแนน	ทัศนคติ	คะแนน	ทัศนคติ
1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	ลบ	5	บวก
2	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	2	ลบ	4	บวก
3	ปานกลาง	3	ปานกลาง	3	ปานกลาง
4	ค่อนข้างเห็นด้วย	4	บวก	2	ลบ
5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	บวก	1	ลบ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการเลือกภาษา ผู้วิจัยจะนับความถี่การเลือกภาษาของแต่ละสถานที่และคิดค่าเฉลี่ยรวมแบบร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทีละกลุ่ม และพิจารณาตามปัจจัยทางสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยและอายุ

การคำนวณค่าสถิติในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS 20.0 ในการคำนวณ โดยผู้วิจัยเลือกใช้ค่าสถิติ t test กับตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย และใช้ One-Way ANOVA กับตัวแปรอายุ เพื่อ

พิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ ตามความนิยมที่ใช้กันในงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีรายละเอียดการคำนวณค่าสถิติดังนี้

1) สูตรคำนวณค่าสถิติ t test กรณีกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มเป็นอิสระจากกัน (Independent Samples) คือ

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}} \text{ เมื่อ } df = n_1 + n_2 - 2$$

$\bar{x}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

S หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2) สูตรคำนวณค่าสถิติ One-Way ANOVA สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 แสดงสูตรการคำนวณค่าสถิติ One-Way ANOVA

Source of veariation	SS	df	MS	F
Between groups	SS_B	K - 1	$SS_B / (K - 1)$	MS_B / MS_w
Within groups	SS_W	N - K	$SS_W / (N - K)$	
Total	$SS_B + SS_W$	N - 1		

SS_B หมายถึง ผลรวมระหว่างกลุ่ม (Between – groups sum of squares) ใช้สูตรคำนวณ คือ

$$\sum_{j=1}^{K} n_j (\bar{X}_j - \bar{X})^2$$

SS_W หมายถึง ผลรวมในกลุ่ม (Within – group sum of squares) ใช้สูตรคำนวณ คือ

$$\sum_{j=1}^{K} \sum_{i=1}^{n_j} \left(X_{ij} - \bar{X}_j \right)^2$$

N หมายถึง จำนวนข้อมูลในแต่ละกลุ่ม

K หมายถึง จำนวนกลุ่ม

MS หมายถึง ค่าเฉลี่ยผลรวมของกลุ่มตัวอย่าง (Mean Square)

3.6.3 สรุป และอภิปรายผลการศึกษา

บทที่ 4
ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ (matched guise technique) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับบุคลิก/ลักษณะของเสียงที่ได้ยิน 10 ประการ และใช้แบบสอบถามให้เลือกตอบ 10 ข้อ แบ่งตามคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบอย่างละ 5 ข้อ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาปัจจัยทางสังคม 2 ปัจจัย คือ อายุและถิ่นที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านอายุแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุที่ 1 อายุระหว่าง 55 - 65 ปี (วัยสูงอายุ) ช่วงอายุที่ 2 อายุระหว่าง 35 – 45 ปี (วัยผู้ใหญ่) และช่วงอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15 – 25 ปี (วัยรุ่น) ปัจจัยด้านถิ่นที่อยู่อาศัยแบ่งออกเป็น 2 ชุมชน ได้แก่ อำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย การนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยอายุ 2. ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และ 3. สรุป ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยอายุ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยอายุ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ทัศนคติต่อภาษาผู้ไทตามปัจจัยอายุ 2) ทัศนคติต่อภาษาอีสานตามปัจจัยอายุ 3) ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยอายุ และ 4) สรุป ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยอายุ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยอายุ

1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับบุคลิก/ลักษณะของเสียงที่ได้ยิน 10 ประการ ได้แก่ 1. ซื่อสัตย์ 2. สุภาพ 3. หน้าตาดี 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด 6. เป็นมิตร 7. น่าเชื่อถือ 8. เข้มแข็ง 9. ขยัน และ 10. ทันสมัย ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทเมื่อควบคุมตัวแปรอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุมีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในระดับ “มีทัศนคติดีมาก” กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.28 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.26 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 4.23 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มี

ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทต่ำสุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.05 เมื่อพิจารณารายละเอียดใน แต่ละบุคลิก/ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือ 7. น่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.35 และ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.30 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.75 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.70 รองลงมาคือ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.65 และ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.15 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 5. ฉลาด 8. เข้มแข็ง 10. ทันสมัย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.65 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.70และ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.45 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.65

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.70 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด 8. เข้มแข็ง 10. ทันสมัย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.90 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.95รองลงมาคือ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.75 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.40 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ควบคุมปัจจัยอายุ (MGT.)[13]

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาผู้ไท						
	15 – 25 ปี		35 – 45 ปี		55 – 65 ปี		ค่าเฉลี่ย
	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
1. ซื่อสัตย์	4.30	4.75	4.15	4.70	4.75	4.95	**4.60**
2. สุภาพ	4.10	4.20	3.8	4.25	4.00	4.20	**4.10**
3. หน้าตาดี	4.25	4.35	4.30	4.90	4.70	4.75	**4.55**
4. ร่ำรวย	3.75	3.45	3.9	3.65	3.90	3.40	**3.68**
5. ฉลาด	3.95	4.10	3.65	4.05	3.90	3.95	**3.93**
6. เป็นมิตร	4.55	4.85	4.70	4.85	4.85	4.95	**4.79**
7. น่าเชื่อถือ	4.35	4.25	4.05	4.05	4.20	4.20	**4.19**
8. เข้มแข็ง	4.25	4.15	3.65	3.90	3.90	4.50	**4.06**
9. ขยัน	4.20	4.10	4.65	4.45	4.15	4.25	**4.30**
10. ทันสมัย	3.95	3.8	3.65	3.75	3.90	3.60	**3.78**
ค่าเฉลี่ย	**4.17**	**4.20**	**4.05**	**4.26**	**4.23**	**4.28**	**4.20**

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทตามปัจจัยอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ มีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในระดับ “มีทัศนคติดีมาก” กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 4.18 และช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะทั้ง 10 ประการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร 3. หน้าตาดี และ 1. ซื่อสัตย์ สูงสุด ในขณะเดียวกันก็มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย และ 10. ทันสมัย ต่ำสุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละช่วงอายุ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.70 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.53 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.78 รองลงมาคือ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.60 และ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.55 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.70

[13] อักษรย่อ MGT. ในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ หมายถึง การเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ (matched guise technique)

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.85 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.73 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.65

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่ามีบุคลิก/ลักษณะ 4 ประการ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1. ซื่อสัตย์ 3. หน้าตาดี 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน ซึ่งค่าเฉลี่ยของความแตกต่างดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับวัยสูงอายุแต่ต่างกับกลุ่มวัยผู้ใหญ่ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่กำลังทำงาน ต้องพบกับกลุ่มคนที่หลากหลาย จึงมีความคิดต่อบุคลิก/ลักษณะหลายประการที่ค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นวัยที่ไม่ได้ทำงาน อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยสูงอายุจะมีความใกล้ชิดกันมากเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ปู่ย่าหรือตายายเลี้ยงหลาน ทัศนคติหรือพฤติกรรมต่าง ๆ บางอย่างที่วัยรุ่นและวัยสูงอายุมีจึงคล้ายกันพิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยอายุ (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาผู้ไท			
	15 – 25 ปี	35 – 45 ปี	55 – 65 ปี	Sig.
1. ซื่อสัตย์	4.53	4.43	4.85	.005*
2. สุภาพ	4.15	4.03	4.10	.788
3. หน้าตาดี	4.30	4.60	4.73	.006*
4. ร่ำรวย	3.60	3.78	3.65	.562
5. ฉลาด	4.03	3.85	3.93	.507
6. เป็นมิตร	4.70	4.78	4.90	.107
7. น่าเชื่อถือ	4.30	4.05	4.20	.310
8. เข้มแข็ง	4.20	3.78	4.20	.014*
9. ขยัน	4.15	4.55	4.20	.002*
10. ทันสมัย	3.88	3.70	3.75	.682
ค่าเฉลี่ย	4.18	4.15	4.25	.680

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

2.1) คำถามเชิงบวก

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทเมื่อควบคุมตัวแปรอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.93 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 4.85 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ค่าเฉลี่ย 4.74 และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทต่ำสุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 4.30 เมื่อพิจารณารายละเอียดคำถามเชิงบวกแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ชอบ และ 2. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.90 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ และ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.30

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ชอบ และ 2. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.35 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ และ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.55

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะและ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลานต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.75 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษา

ผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 5.00 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25		35 - 45		55 - 65		ค่าเฉลี่ย
			คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
เชิงบวก	1.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.65	4.80	4.65	4.80	4.85	4.95	**4.78**
	2.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	4.65	4.80	4.65	4.65	4.75	4.90	**4.73**
	3.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	4.05	4.30	4.35	4.70	4.85	5.00	**4.54**
	4.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ	4.25	4.90	4.45	4.55	4.90	4.95	**4.67**
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.90	4.90	4.45	4.55	4.90	4.85	**4.59**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**4.30**	**4.74**	**4.51**	**4.65**	**4.85**	**4.93**	**4.66**

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทตามปัจจัยอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไท แต่แตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.89 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.58 และ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 4.52 ตามลำดับ พิจารณารายละเอียดคำถามเชิงบวกแต่ละข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทพิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ และ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ และ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.73 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.18

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.73 รองลงมาคือ ข้อที่ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ค่าเฉลี่ย 4.65 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ และข้อที่ 5. รู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.50

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ และ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.93 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.83

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาผู้ไทจากคำถามเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาคำถามเชิงบวกในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 3 ข้อ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ข้อ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ และ ข้อ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ที่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน แต่ต่างกับกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกวัย แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทสูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมักจะใช้ภาษาผู้ไทในการสนทนากับบุคคลทุกคนเนื่องจากเป็นภาษาที่ตนใช้ได้ดีที่สุดเพียงภาษาเดียว จึงมีความภาคภูมิใจในภาษาผู้ไทเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อพิจารณาคำถาม ข้อ 3. พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเนื่องจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น การรับสื่อสังคมต่าง ๆ การคบเพื่อน ฯลฯ ทำให้กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นอาจไม่แน่ใจในความสามารถทางภาษาผู้ไทของตนว่าเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25	35 - 45	55 - 65	Sig.
เชิงบวก	1.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.73	4.73	4.9	**.113**
	2.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	4.73	4.65	4.83	**.314**
	3.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	4.18	4.53	4.93	**.000***
	4.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ	4.58	4.5	4.93	**.027***
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	4.40	4.5	4.88	**.013***
	ค่าเฉลี่ยรวม		**4.52**	**4.58**	**4.89**	**.002***

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.2) คำถามเชิงลบ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทจากคำถามเชิงลบเมื่อควบคุมตัวแปรอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.72 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 1.83 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ค่าเฉลี่ย 1.87 และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยเห็นด้วยกับทัศนคติต่อภาษาผู้ไทคำถามเชิงลบมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 2.32 เมื่อพิจารณารายละเอียดคำถามเชิงลบแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท มากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ เมื่อพิจารณาคำถามที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุมีแนวโน้มเห็นด้วยมากที่สุดพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า และ 10. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง ค่าเฉลี่ย 2.45 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า 8. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน และ 10. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง ค่าเฉลี่ย 4.30

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 ปี ทั้งสองอำเภอ มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามช่วงอายุและถิ่นที่อยู่อาศัย คือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 3.35 อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 2.50 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 3.10 อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 2.80 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25		35 - 45		55 - 65		ค่าเฉลี่ย
			คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา	2.25	1.7	3.35	2.50	3.10	2.80	**2.62**
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	2.45	2.15	1.20	1.15	1.20	1.05	**1.53**
	8.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.30	2.15	2.10	2.00	2.20	2.15	**2.15**
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท	2.15	1.20	1.10	1.00	1.00	1.00	**1.24**
	10.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.45	2.15	2.10	1.95	1.90	2.15	**2.12**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.32**	**1.87**	**1.97**	**1.72**	**1.88**	**1.83**	**1.93**

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทจากคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไท แต่แตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 1.85 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 1.87 และ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 2.10 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายละเอียดคำถามเชิงลบแต่ละข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ ข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.68 รองลงมาคือ ข้อที่ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา ค่าเฉลี่ย 1.98 แต่เมื่อพิจารณาคำถามข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า และ 10. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับคำถามดังกล่าว อาจตีความได้ว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นบางคนรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า และคิดว่าภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.05 และ 1.00 ตามลำดับ รองลงมาคือ ข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ค่าเฉลี่ย 1.18 และ 1.13 ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาผู้ไทจากคำถามเชิงลบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 3 ข้อ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา ข้อ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า และข้อ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท ความแตกต่างดังกล่าวโดยเฉพาะคำถามข้อที่ 6. เป็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบดังกล่าว แสดงถึงทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไท ทั้งยังสนับสนุนความคิดว่าการเรียนภาษาผู้ไทไม่เป็นการเสียเวลา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุมีแนวโน้มที่เห็นด้วยว่าการเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่คิดว่าชาวผู้ไทไม่จำเป็นต้องเรียนภาษาผู้ไทก็สามารถพูดภาษาผู้ไทได้เพราะอยู่ในชุมชนที่มีคนใช้ภาษาผู้ไทตลอด นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุส่วนใหญ่อยากให้เด็กได้เรียนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ฯลฯ มากกว่าเรียนภาษาผู้ไทหรือภาษาอีสาน เพราะน่าจะเป็นภาษาที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต และความแตกต่างของคำถามข้อที่ 7. และ 9. เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อดังกล่าวสูงกว่าวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุ สามารถตีความได้ว่ากลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า และคิดว่าอีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25	35 - 45	55 - 65	Sig.
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา	1.98	2.93	2.95	**.000***
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	2.30	1.18	1.13	**.000***
	8.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.23	2.05	2.18	**.610**
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท	1.68	1.05	1.00	**.000***
	10.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.30	2.03	2.03	**.259**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.10**	**1.85**	**1.86**	**.185**

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

1.2 ทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยอายุ

1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานเมื่อควบคุมตัวแปรอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 4.02 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.00 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานต่ำสุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 3.67 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละบุคลิก/ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 3. หน้าตาดี สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.15 และ 6. เป็นมิตร 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.05 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมา คือ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.10 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.05 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 2.55

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.50 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.25 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร และ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.80 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย และ 5. ฉลาด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร 8. เข้มแข็ง และ9. ขยันสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.75 รองลงมาคือ 3. หน้าตาดี และ7. น่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.00 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ และ6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.50 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 3. หน้าตาดี 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ควบคุมปัจจัยอายุ (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาอีสาน						
	15 – 25 ปี		35 – 45 ปี		55 – 65 ปี		ค่าเฉลี่ย
	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
1. ซื่อสัตย์	3.80	4.40	4.00	4.30	3.75	4.50	**4.13**
2. สุภาพ	4.00	3.60	3.45	3.65	3.25	3.25	**3.54**
3. หน้าตาดี	4.25	3.75	3.65	3.90	4.00	3.25	**3.80**
4. ร่ำรวย	3.60	2.55	3.65	3.60	3.70	3.25	**3.39**
5. ฉลาด	3.70	3.35	4.05	3.60	3.50	3.25	**3.58**
6. เป็นมิตร	4.05	4.00	4.50	4.90	4.75	4.50	**4.47**
7. น่าเชื่อถือ	4.00	3.35	3.70	3.90	4.00	3.75	**3.79**
8. เข้มแข็ง	4.05	4.05	4.25	4.80	4.75	4.55	**4.41**
9. ขยัน	4.15	4.10	4.90	4.90	4.75	4.55	**4.56**
10. ทันสมัย	3.85	3.55	3.90	4.20	3.75	3.95	**3.87**
ค่าเฉลี่ย	**3.95**	**3.67**	**4.00**	**4.18**	**4.02**	**3.88**	**3.95**

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานตามปัจจัยอายุจากเทคนิคการพรางเสียงคู่พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ มีทัศนคติต่อภาษาอีสานในระดับ “มีทัศนคติดีมาก” กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 3.95 และช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 3.81 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะทั้ง 10 ประการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน 8. เข้มแข็ง และ 6. เป็นมิตร สูงสุด ในขณะเดียวกันก็มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ และ 5. ฉลาด ต่ำสุด โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.10 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.05 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.08

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.70 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.53 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.55

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 รองลงมาคือ 6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.63 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25 ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า มีบุคลิก/ลักษณะ 6 ประการ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 2. สุภาพ 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด 6. เป็นมิตร 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน ซึ่งความแตกต่างของบุคลิก/ลักษณะดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ที่มีค่าเฉลี่ยในแต่ละบุคลิก/ลักษณะ ค่อนข้างสูง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เป็นวัยทำงาน อีกทั้งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นวัยทำงานจะมีความคิดต่อชาวอีสานว่าเป็นคนที่ขยัน พิจารณาได้จากการรับจ้างทำงานทุกชนิดนอกเหนือฤดูทำการเกษตร และดังที่กล่าวไว้ว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่ต้องทำงานทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับคนที่หลากหลาย ทำให้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานค่อนข้างสูง พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยอายุ (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาอีสาน			
	15 – 25 ปี	35 – 45 ปี	55 – 65 ปี	Sig.
1. ซื่อสัตย์	4.10	4.15	4.13	**.948**
2. สุภาพ	3.80	3.55	3.25	**.000***
3. หน้าตาดี	4.00	3.78	3.63	**.105**
4. ร่ำรวย	3.08	3.63	3.48	**.005***
5. ฉลาด	3.53	3.83	3.38	**.003***
6. เป็นมิตร	4.03	4.70	4.63	**.000***
7. น่าเชื่อถือ	3.68	3.80	3.88	**.371**
8. เข้มแข็ง	4.05	4.53	4.65	**.000***
9. ขยัน	4.13	4.90	4.65	**.000***
10. ทันสมัย	3.70	4.05	3.85	**.052**
ค่าเฉลี่ย	**3.81**	**4.09**	**3.95**	**.036**

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

2.1) คำถามเชิงบวก

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานเมื่อควบคุมตัวแปรอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 4.01 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ค่าเฉลี่ย 3.95 และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานต่ำสุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณารายละเอียดคำถามเชิงบวกแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ชอบ และ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.55 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 2.95

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.40 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ทั้งสองอำเภอ มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุดเหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน คือ อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ย 4.80 และอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ย 4.90 และทั้งสองอำเภอยังมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุดเหมือนกัน คือ อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ย 2.60 และอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ย 1.80 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25		35 - 45		55 - 65		ค่าเฉลี่ย
			คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
เชิงบวก	1.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.25	4.30	4.40	4.15	4.65	4.65	**4.40**
	2.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	4.25	3.65	3.75	3.45	3.55	2.80	**3.58**
	3.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.55	2.95	3.70	3.60	2.60	1.80	**3.03**
	4.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ	3.90	4.50	4.30	4.80	4.80	4.90	**4.53**
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.60	4.65	3.60	4.45	2.70	3.80	**3.80**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**3.91**	**4.01**	**3.95**	**4.09**	**3.66**	**3.59**	**3.87**

ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาอีสานจากแบบสอบถามให้เลือกตอบตามปัจจัยอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก ซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสาน แต่แตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.02 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 3.96 และ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบ คำถามเชิงบวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสานพิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ และ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะโดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.28 รองลงมาคือข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ ค่าเฉลี่ย 4.20 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 และ 4.85 รองลงมาคือข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ ค่าเฉลี่ย 4.28 และ 4.65 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60 และ 3.18 ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาอีสานจากคำถามเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาคำถามเชิงบวกในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 4 ข้อ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ข้อ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ข้อ 4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ และข้อ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ความแตกต่างดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานในคำถามเชิงบวกค่อนข้างต่ำโดยเฉพาะ ข้อ 3. แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุไม่สามารถใช้ภาษาอีสานได้ดี ต่างจากกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาความต่างของคำถามข้อที่ 5. พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามารถตีความได้ว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นค่อนข้างเห็นด้วยว่ารู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเรียน และในโรงเรียนก็มีเพื่อนที่พูดภาษาอีสานค่อนข้างมาก ทำให้เห็นด้วยกับคำถามข้อดังกล่าว พิจารณาได้ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25	35 - 45	55 - 65	Sig.
เชิงบวก	1.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.28	4.28	4.65	**.067**
	2.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	3.95	3.6	3.18	**.000***
	3.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.25	3.65	2.20	**.000***
	4.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ	4.2	4.55	4.85	**.000***
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	4.13	4.03	3.25	**.000***
	ค่าเฉลี่ยรวม		**3.96**	**4.02**	**3.63**	**.004***

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.2) คำถามเชิงลบ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานจากคำถามเชิงลบเมื่อควบคุมตัวแปรอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.70 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 1.73 และกลุ่ม

ตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ค่าเฉลี่ย 1.77 และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยเห็นด้วยกับทัศนคติต่อภาษาอีสานคำถามเชิงลบมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 2.20 เมื่อพิจารณารายละเอียดคำถามเชิงลบแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน มากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ เมื่อพิจารณาคำถามที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุมีแนวโน้มเห็นด้วยมากที่สุดพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ค่าเฉลี่ย 2.50 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 6. การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา ค่าเฉลี่ย 4.45

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 ปี ทั้งสองอำเภอ มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 6. การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามช่วงอายุและถิ่นที่อยู่อาศัย คือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 3.15 อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 2.80 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 2.95 อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 3.60 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25		35 - 45		55 - 65		ค่าเฉลี่ย
			คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา	2.00	2.45	3.15	2.80	2.95	3.60	**2.83**
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	2.50	1.65	1.30	1.20	1.20	1.00	**1.48**
	8.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.30	1.45	2.10	2.15	2.15	1.75	**1.98**
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน	1.95	1.3.	1.00	1.00	1.00	1.00	**1.21**
	10.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.25	2.05	1.30	1.50	1.70	1.15	**1.66**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.20**	**1.78**	**1.77**	**1.73**	**1.80**	**1.70**	**1.83**

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาคำถามเชิงลบโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสาน แต่แตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 1.75 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 1.99 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสาน พิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) โดยเฉพาะคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน ที่กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุไม่เห็นด้วยมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบแต่ละข้อจะพบว่า

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ ข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.63 รองลงมาคือ 8. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน ค่าเฉลี่ย 1.88 และ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ค่าเฉลี่ย 2.08 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ ข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสานมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.00 รองลงมาคือ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ค่าเฉลี่ย 1.25 และ และ 10. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลงหลากหลาย ค่าเฉลี่ย 1.40 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.00 รองลงมาคือ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ค่าเฉลี่ย 1.10 และ 10. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง ค่าเฉลี่ย 1.43 ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาอีสานจากคำถามเชิงลบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 4 ข้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 6. การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา ข้อ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ข้อ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน และ ข้อ 10. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง ความแตกต่างดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุและวัยผู้ใหญ่ที่มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามหลายข้อ โดยเฉพาะคำถามข้อที่ 6. แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุมีความคิดเห็นว่าการเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุคิดว่าภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่ต้องเรียนก็สามารถพูดและใช้สื่อสารได้

หรือหากไม่สามารถพูดภาษาอีสานได้ก็สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้ จึงไม่จำเป็นต้องเรียนภาษาอีสาน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีแนวโน้มไม่เห็นด้วย และอาจตีความได้ว่าการเรียนภาษาอีสานไม่ใช่การเสียเวลา พิจารณารายละเอียดได้ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25	35 - 45	55 - 65	Sig.
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา	2.23	2.98	3.28	**.000***
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	2.08	1.25	1.10	**.000***
	8.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	1.88	2.13	1.95	**.135**
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน	1.63	1.00	1.00	**.000***
	10.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.15	1.4	1.43	**.000***
	เฉลี่ยรวม		**1.99**	**1.75**	**1.75**	**.188**

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

1.3 ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยอายุ

1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ เมื่อควบคุมตัวแปรอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 4.12 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 4.11 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ต่ำสุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละบุคลิก/ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 3. หน้าตาดี สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.30 รองลงมาคือ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.20 และ 7. น่าเชื่อถือ 10. ทันสมัย ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร และ 9. ขยันต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.75 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย

สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 รองลงมา คือ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.50 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.25 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ และ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 4. ร่ำรวย และ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.50 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.55 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 รองลงมาคือ 2. สุภาพ ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด ค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.30

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 10. ทันสมัย ค่าเฉลี่ย 4.80 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.75 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร และ8. เข้มแข็ง ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.30 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 2. สุภาพ และ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 5. ฉลาด ค่าเฉลี่ย 4.55 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ควบคุมปัจจัยอายุ (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาไทยกรุงเทพฯ						
	15 – 25 ปี		35 – 45 ปี		55 – 65 ปี		ค่าเฉลี่ย
	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
1. ซื่อสัตย์	3.85	3.45	3.55	3.65	3.50	3.40	**3.57**
2. สุภาพ	3.85	3.75	4.50	4.75	4.90	4.75	**4.42**
3. หน้าตาดี	4.30	4.25	4.10	4.05	4.75	4.00	**4.24**
4. ร่ำรวย	4.20	4.50	4.50	4.30	4.25	4.75	**4.42**
5. ฉลาด	4.00	4.10	4.30	4.30	4.25	4.55	**4.25**
6. เป็นมิตร	3.75	3.45	4.10	3.30	3.30	3.25	**3.53**
7. น่าเชื่อถือ	4.15	4.10	4.45	4.20	3.55	3.70	**4.03**
8. เข้มแข็ง	3.90	3.65	3.80	3.65	3.30	3.70	**3.67**
9. ขยัน	3.75	3.65	3.95	3.90	4.45	4.20	**3.99**
10. ทันสมัย	4.15	4.65	4.50	4.80	4.80	4.85	**4.63**
ค่าเฉลี่ย	**3.99**	**3.96**	**4.18**	**4.09**	**4.11**	**4.12**	**4.07**

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยอายุจากเทคนิคการพรางเสียงคู่พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ มีทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ในระดับ “มีทัศนคติดีมาก” กลุ่ม

ตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 4.11 และช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 3.97 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะทั้ง 10 ประการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 4. ร่ำรวย และ 10. ทันสมัย สูงสุด ในขณะเดียวกันก็มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ และ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมาคือ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.35 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.28 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60

กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 รองลงมาคือ 2. สุภาพ ค่าเฉลี่ย 4.63 และ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ และ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.83 รองลงมาคือ 5. ฉลาด ค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.28

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า มีบุคลิก/ลักษณะ 5 ประการ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 2. สุภาพ 6. เป็นมิตร 7. น่าเชื่อถือ 9. ขยัน และ 10. ทันสมัย ซึ่งความแตกต่างของบุคลิก/ลักษณะดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ที่มีค่าเฉลี่ยในแต่ละบุคลิก/ลักษณะ ค่อนข้างสูง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะบุคลิก/ลักษณะที่ 7. น่าเชื่อถือ จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มองว่ากลุ่มคนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มักทำงานในหน่วยงานราชการจึงมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะ ดังกล่าวค่อนข้างสูง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 9. ขยัน และ 10. ทันสมัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะดังกล่าวสูงสุด จากการสัมภาษณ์พบว่าเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุพิจารณาว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน ใช้ในการติดต่อราชการ รวมถึงใช้ในสื่อต่าง ๆ จึงพิจารณาว่าผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ จะต้องสุภาพ นอกจากนี้ผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยอยู่ในเมืองจึงขยันค้าขายทำให้มีฐานะดี ทำให้มีทัศนคติต่อบุคลิกลักษณะดังกล่าวค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยอายุ (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาไทยกรุงเทพฯ			
	15 – 25 ปี	35 – 45 ปี	55 – 65 ปี	Sig.
1. ซื่อสัตย์	3.65	3.60	3.45	.356
2. สุภาพ	3.80	4.63	4.83	.000*
3. หน้าตาดี	4.28	4.08	4.38	.206
4. ร่ำรวย	4.35	4.40	4.50	.597
5. ฉลาด	4.05	4.30	4.40	.111
6. เป็นมิตร	3.60	3.70	3.28	.024*
7. น่าเชื่อถือ	4.13	4.33	3.63	.000*
8. เข้มแข็ง	3.78	3.73	3.50	.187
9. ขยัน	3.70	3.93	4.33	.002*
10. ทันสมัย	4.40	4.65	4.83	.004*
ค่าเฉลี่ย	3.97	4.13	4.11	.364

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

2.1) คำถามเชิงบวก

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ เมื่อควบคุมตัวแปรอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอ คำม่วงช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.29 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.16 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ค่าเฉลี่ย 4.14 และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ต่ำสุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 3.64 เมื่อพิจารณารายละเอียดคำถามเชิงบวกแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญและจำเป็นต่อการใช้ชีวิต สูงสุดเหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามช่วงอายุ คือ ช่วงอายุระหว่าง

15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 4.40 และอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 4.75 ในขณะที่ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ของทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ย 5.00 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุยังมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุดเหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามช่วงอายุ คือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 3.35 และอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 3.00 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 3.20 และอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 2.65 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 2.85 และอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 1.80 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25		35 - 45		55 - 65		ค่าเฉลี่ย
			คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
เชิงบวก	1.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.30	4.20	4.90	4.75	4.80	4.60	**4.59**
	2.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต	4.40	4.75	5.00	5.00	5.00	5.00	**4.86**
	3.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.40	3.70	3.45	3.40	3.35	2.30	**3.27**
	4.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไพเราะ	4.05	3.60	4.90	5.00	4.70	4.50	**4.46**
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.35	3.00	3.20	2.65	2.85	1.80	**2.81**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**3.90**	**3.85**	**4.29**	**4.16**	**4.14**	**3.64**	**4.00**

ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ จากแบบสอบถามให้เลือกตอบตามปัจจัยอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ แต่แตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.23 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 3.89 และช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงบวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก โดยเฉพาะข้อที่ 2. เป็นภาษาที่สำคัญและจำเป็นต่อการใช้ชีวิต กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุเห็นด้วยและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 4.58 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 5.00 ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามข้อดังกล่าวสูงสุดเนื่องจากภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาประจำชาติ เป็นภาษาราชการ รวมถึงเป็นภาษาที่ใช้ตามสื่อต่าง ๆ ภาษาไทยกรุงเทพฯ จึงเป็นภาษาที่สำคัญและจำเป็นต่อการใช้ชีวิตของชาว ผู้ไทที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ กลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้มไม่เห็นด้วยกับคำถามข้อนี้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกไม่สนิทสนมกับคนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ในชีวิตจริงที่ไม่ค่อยมีสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือเพื่อนในโรงเรียน พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ กับตน อีกทั้งคนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว พ่อค้า ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตามหน่วยงานราชการ ฯลฯ

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ จากคำถามเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแตกต่างกันทุกข้อ ความแตกต่างส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ที่มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามเชิงบวกที่สูงเกือบทุกข้อ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามเชิงบวกไม่ต่างกันนัก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า คำถามข้อที่ 2. กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างวัยอื่น ๆ จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นพิจารณาว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาไม่ได้สำคัญและจำเป็นต่อการใช้ชีวิตมากที่สุด แต่ยังมีภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ฯลฯ ที่มีความสำคัญและจำเป็นกว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณารายละเอียดได้ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25	35 - 45	55 - 65	Sig.
เชิงบวก	1.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.25	4.83	4.70	.000*
	2.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต	4.58	5.00	5.00	.000*
	3.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.55	3.43	2.83	.000*
	4.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไพเราะ	3.83	4.95	4.6	.000*
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.18	2.93	2.33	.000*
	ค่าเฉลี่ยรวม		3.88	4.23	3.89	.002*

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.2) คำถามเชิงลบ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ จากคำถามเชิงลบเมื่อควบคุมตัวแปรอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.74 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 1.75 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ค่าเฉลี่ย 1.87 และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยเห็นด้วยกับทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 2.95 เมื่อพิจารณารายละเอียดคำถามเชิงลบแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุพบว่า

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน มากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ เมื่อพิจารณาคำถามที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุมีแนวโน้มเห็นด้วยมากที่สุดพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 8. การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย ค่าเฉลี่ย 3.55 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 6. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน ค่าเฉลี่ย 3.00

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 ปี ทั้งสองอำเภอ มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 8. การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตาม

ช่วงอายุและถิ่นที่อยู่อาศัย คือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 2.65 อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 2.60และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 4.00 อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 3.10 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25		35 - 45		55 - 65		ค่าเฉลี่ย
			คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	
เชิงลบ	6.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน	3.25	3.00	1.35	1.10	2.00	2.65	**2.23**
	7.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.55	1.15	1.00	1.00	1.00	1.00	**1.28**
	8.	การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย	3.55	2.00	2.65	2.60	4.00	3.10	**2.98**
	9.	ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้	2.85	2.00	2.65	2.60	2.20	1.50	**2.30**
	10.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.55	1.40	1.05	1.45	1.20	1.10	**1.46**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.95**	**1.91**	**1.74**	**1.75**	**2.08**	**1.87**	**2.05**

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ แต่แตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 1.75 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 1.97 และช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 2.42 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ โดยเฉพาะคำถามเชิงลบข้อที่ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผนซึ่งกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุไม่เห็นด้วยมากที่สุด ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เนื่องจากภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุได้ศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล หรือประถม ในรายวิชาภาษาไทย อีกทั้งยังมักใช้ในบริบทที่เป็นทางการและแสดงถึงความสุภาพ จึงเป็นภาษาที่มีแบบแผน ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบในแต่ละข้อจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 8. การเรียนภาษาไทยเป็นสิ่งที่ล้าสมัย สามารถตีความได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่า การเรียนภาษาไทยเป็นสิ่งที่เชย และไม่ทันสมัย

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ Anova กับปัจจัยอายุ และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ จากคำถามเชิงลบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแตกต่างกันทุกข้อ โดยเฉพาะคำถามเชิงลบข้อที่ 6. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน ที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีแนวโน้มเห็นด้วยมากที่สุดว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่กลับมีแนวโน้มไม่เห็นด้วยมากที่สุดซึ่งหมายถึงภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน และเมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบข้อ 9. พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีแนวโน้มไม่เห็นด้วยว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่มีความคิดว่า ถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้ พิจารณารายละเอียดได้ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	15 – 25	35 - 45	55 - 65	Sig.
เชิงลบ	6.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน	3.13	1.23	2.33	.000*
	7.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	1.85	1.00	1.00	.000*
	8.	การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย	2.78	2.63	3.55	.002*
	9.	ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้	2.43	2.63	1.85	.007*
	10.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	1.98	1.25	1.15	.000*
	ค่าเฉลี่ยรวม		2.43	1.75	1.98	.000*

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

1.4 สรุป ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยอายุ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยอายุโดยเก็บข้อมูลจากเทคนิคการพรางเสียงคู่ค่าเฉลี่ยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.97 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.81 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 4.15 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 4.10 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.10 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.95 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาพบว่า ภาษาผู้ไทกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ตามลำดับ ภาษาอีสาน กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงสุด รองลงมาคือ วัยสูงอายุ และวัยรุ่น ตามลำดับ และภาษาไทยกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด รองลงมาคือ วัยสูงอายุ และวัยรุ่น ตามลำดับ พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมได้ดังแผนภูมิที่ 4.1

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา ตามปัจจัยอายุ (MGT.)

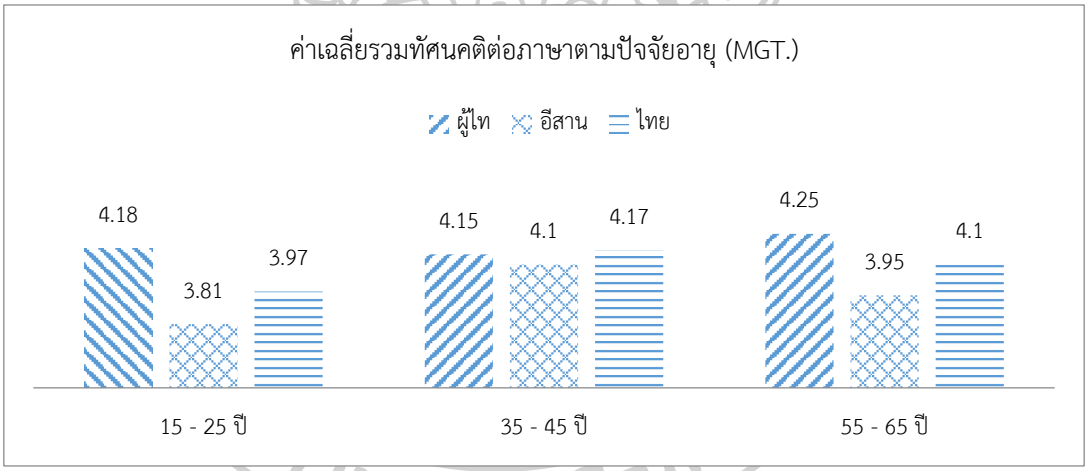

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงบวกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.00) โดยเฉพาะภาษาผู้ไท ที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.52 รองลงมาคือภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.96 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.23 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 4.02 ตามลำดับ

กลุ่มช่วงอายุระหว่าง 55 -65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.89 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ 3.89 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาพบว่า ภาษาผู้ไทกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ วัยผู้ใหญ่ และวัยรุ่น ตามลำดับ ภาษาอีสาน กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงสุด รองลงมาคือ วัยรุ่น และวัยสูงอายุ ตามลำดับ และภาษาไทยกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด รองลงมาคือ วัยสูงอายุ และวัยรุ่น ตามลำดับ พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมได้ดังแผนภูมิที่ 4.2

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยอายุ (Q.)

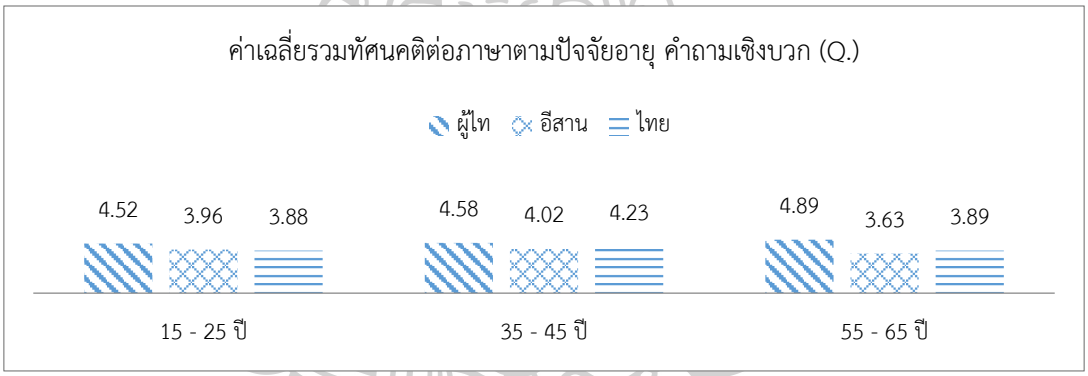

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00)

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาอีสานมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.99 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 2.10 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 2.42 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาอีสานและภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.75 รองลงมาคือภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 1.85

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 -65 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาอีสานมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.75 รองลงมาคือภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 1.87 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 1.97 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาพบว่า ภาษาผู้ไท กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบต่อภาษาผู้ไทมากที่สุด รองลงมาคือ วัยผู้ใหญ่ และวัยรุ่น ตามลำดับ ภาษาอีสาน กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบต่อภาษาอีสานมากที่สุด รองลงมาคือ วัยรุ่น และภาษาไทยกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือ วัยสูงอายุ และวัยรุ่น ตามลำดับ พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมได้ดังแผนภูมิที่ 4.3

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยอายุ (Q.)

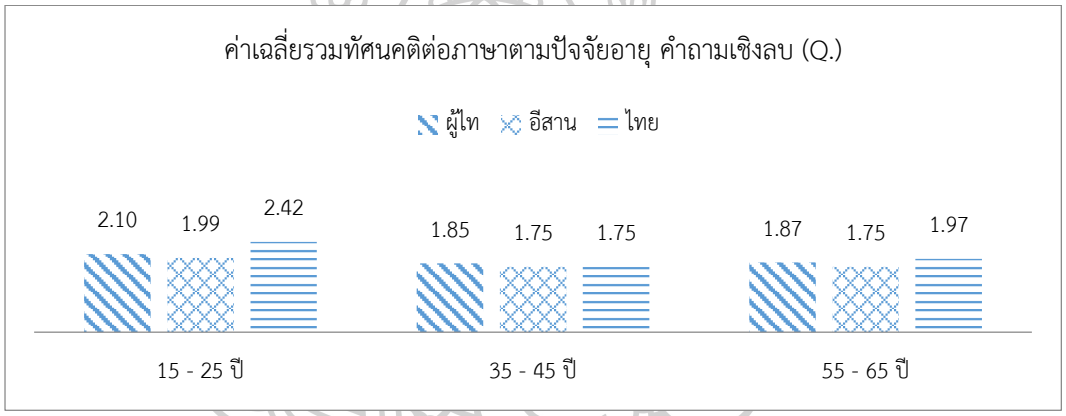

2. ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ทัศนคติต่อภาษาผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 2) ทัศนคติต่อภาษาอีสานตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย 3) ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และ 4) สรุป ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทเมื่อควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุในอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละบุคลิก/ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือ 7. น่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.35 และ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.30 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.75 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.70 รองลงมาคือ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.65 และ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.15 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 5. ฉลาด 8. เข้มแข็ง 10. ทันสมัย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.65 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.70 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด 8. เข้มแข็ง 10. ทันสมัย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.90

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.70และ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.45 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.65 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.95รองลงมาคือ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.75 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.40 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาผู้ไท						
	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
	15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
1. ซื่อสัตย์	4.30	4.15	4.75	4.75	4.70	4.95	4.60
2. สุภาพ	4.10	3.80	4.00	4.20	4.25	4.20	4.10
3. หน้าตาดี	4.25	4.30	4.70	4.35	4.90	4.75	4.55
4. ร่ำรวย	3.75	3.90	3.90	3.45	3.65	3.40	3.68
5. ฉลาด	3.95	3.65	3.90	4.10	4.05	3.95	3.93
6. เป็นมิตร	4.55	4.70	4.85	4.85	4.85	4.95	4.79
7. น่าเชื่อถือ	4.35	4.05	4.20	4.25	4.05	4.20	4.19
8. เข้มแข็ง	4.25	3.65	3.90	4.15	3.90	4.50	4.06
9. ขยัน	4.20	4.65	4.15	4.10	4.45	4.25	4.30
10. ทันสมัย	3.95	3.65	3.90	3.80	3.75	3.60	3.78
ค่าเฉลี่ย	**4.17**	**4.05**	**4.23**	**4.20**	**4.26**	**4.28**	**4.20**

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยจากเทคนิคการพรางเสียงคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน มีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในระดับ “มีทัศนคติดีมาก” กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 4.24 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะทั้ง 10 ประการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ 3. หน้าตาดี และ 6. เป็นมิตร สูงสุด และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด และ 10. ทันสมัย ต่ำสุด โดยมีค่าเฉลี่ยต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.70 รองลงมาคือ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.42 และ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 5. ฉลาด และ 10. ทันสมัย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.83

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.88 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.80 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.67 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.50

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า มีบุคลิก/ลักษณะ 5 ประการ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1. ซื่อสัตย์ 2. สุภาพ 3. หน้าตาดี 4. ร่ำรวย และ 6. เป็นมิตร ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีทัศนคติที่ดีต่อทั้งภาษาและผู้พูดภาษาที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกับตนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ยกเว้นบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงอาศัยอยู่ในชุมชนเศรษฐกิจที่มีกิจการขายผ้าไหมแพรวา ทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัดที่มีชื่อเสียง (วัดป่ารังสีปาลิวัน บ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์) ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและซื้อสินค้าอยู่เสมอ สภาพเศรษฐกิจของชาวผู้ไทในอำเภอสามชัยจึงดีกว่าอำเภอคำม่วง พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาผู้ไท		
	คำม่วง	สามชัย	Sig.
1. ซื่อสัตย์	4.40	4.80	.000*
2. สุภาพ	3.97	4.22	.028*
3. หน้าตาดี	4.42	4.67	.027*
4. ร่ำรวย	3.85	3.50	.010*
5. ฉลาด	3.83	4.03	.102
6. เป็นมิตร	4.70	4.88	.019*
7. น่าเชื่อถือ	4.20	4.17	.805
8. เข้มแข็ง	3.93	4.18	.055
9. ขยัน	4.33	4.27	.474
10. ทันสมัย	3.83	3.72	.366
ค่าเฉลี่ย	4.15	4.24	.278

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

2.1) คำถามเชิงบวก

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทเมื่อควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ชอบ และ 2. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.90 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ชอบ และ 2. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.35 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะและ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลานต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.75

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ และ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษา อื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.30 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ และ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 5.00 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยอายุถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
			15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
เชิงบวก	1.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.65	4.65	4.85	4.80	4.80	4.95	**4.78**
	2.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	4.65	4.65	4.75	4.80	4.65	4.90	**4.73**
	3.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	4.05	4.35	4.85	4.30	4.70	5.00	**4.54**
	4.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ	4.25	4.45	4.90	4.90	4.55	4.95	**4.67**
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.9	4.45	4.90	4.90	4.55	4.85	**4.59**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**4.30**	**4.51**	**4.85**	**4.74**	**4.65**	**4.93**	**4.66**

ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาผู้ไทจากแบบสอบถามให้เลือกตอบตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไท แต่แตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.77 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 4.55 เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไท แต่แตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัยกล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 1.81 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 2.06

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไทของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบ คำถามเชิงบวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทพิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ และ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.72 รองลงมาคือ ข้อ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ค่าเฉลี่ย 4.68 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ และข้อ 5. รู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.42

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ ข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ ค่าเฉลี่ย 4.80 และข้อที่ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ค่าเฉลี่ย 4.78 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.67

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาผู้ไทจากคำถามเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงบวกในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 2 ข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ และ ข้อ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ความแตกต่างดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยสามารถใช้ภาษาผู้ไทอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ได้ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง และกลุ่มตัวตัวอย่างอำเภอสามชัยยังรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของชุมชนอำเภอสามชัยมีการใช้ภาษาผู้ไทในชีวิตประจำวันอย่างเข้มข้นตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง	สามชัย	Sig.
เชิงบวก	1.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.72	4.85	.092
	2.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	4.68	4.78	.289
	3.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	4.42	4.67	.017*
	4.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ	4.53	4.80	.055
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	4.42	4.77	.009*
	ค่าเฉลี่ยรวม		**4.55**	**4.77**	**.017***

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.2) คำถามเชิงลบ

พิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงบวก โดยควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท มากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ เมื่อพิจารณาคำถามที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุมีแนวโน้มเห็นด้วยมากที่สุดพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า และ 10. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.45 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.35 และ 3.10 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า 8. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน และ 10. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.15 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลามากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.50 และ 2.80 ตามลำดับพิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
			15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา	2.25	3.35	3.10	1.70	2.50	2.80	**2.62**
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	2.45	1.20	1.20	2.15	1.15	1.05	**1.53**
	8.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.30	2.10	2.20	2.15	2.00	2.15	**2.15**
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท	2.15	1.10	1.00	1.20	1.00	1.00	**1.24**
	10.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.45	2.10	1.90	2.15	1.95	2.15	**2.12**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.32**	**1.97**	**1.88**	**1.87**	**1.72**	**1.83**	**1.93**

เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไท พิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ ข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 1.42 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อนี้สูงกว่า ค่าเฉลี่ย 1.07 แสดงให้เห็นถึงความต่างของชุมชนทั้งสอง กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเป็นชุมชนชาวผู้ไทที่ไม่ค่อยมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอาศัยอยู่ในชุมชน รวมถึงไม่มีบุคคลภายนอกเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ในชุมชนมากนัก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีการติดต่อกับนักท่องเที่ยวทำให้มีแนวโน้มการใช้ภาษาผู้ไทน้อยกว่าอำเภอสามชัย ทั้งนี้สภาพชุมชนที่ต่างกันยังส่งผลต่อค่าเฉลี่ยการตอบคำถามข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า โดยกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 1.45 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 1.62 แสดงให้เห็นว่า ชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงมีแนวโน้มที่จะรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้ามากกว่าชาวผู้ไทอำเภอสามชัย

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาผู้ไทจากคำถามเชิงลบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 2 ข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา และ ข้อ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท ความแตกต่างดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงที่มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย โดยเฉพาะจากคำถามข้อที่ 6. ที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีแนวโน้มเห็นด้วยว่าการเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง	สามชัย	Sig.
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา	2.90	2.33	**.005***
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	1.62	1.45	**.321**
	8.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.20	2.10	**.499**
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท	1.42	1.07	**.003***
	10.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.15	2.08	**.674**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.06**	**1.81**	**.046***

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.2 ทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานเมื่อควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอ คำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 3. หน้าตาดี สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.15 และ 6. เป็นมิตร 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.05 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.50 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.25 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร 8. เข้มแข็ง และ9. ขยันสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.75 รองลงมาคือ 3. หน้าตาดี และ7. น่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.00 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมา คือ 9. ขยัน ค่าเฉลี่ย 4.10 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.05 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 2.55 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร และ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.80 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย และ 5. ฉลาด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ และ6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.50 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 3. หน้าตาดี 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาอีสาน						
	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
	15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
1. ซื่อสัตย์	3.80	4.00	3.75	4.40	4.30	4.50	**4.13**
2. สุภาพ	4.00	3.45	3.25	3.60	3.65	3.25	**3.54**
3. หน้าตาดี	4.25	3.65	4.00	3.75	3.90	3.25	**3.80**
4. ร่ำรวย	3.60	3.65	3.70	2.55	3.60	3.25	**3.39**
5. ฉลาด	3.70	4.05	3.50	3.35	3.60	3.25	**3.58**
6. เป็นมิตร	4.05	4.50	4.75	4.00	4.90	4.50	**4.47**
7. น่าเชื่อถือ	4.00	3.70	4.00	3.35	3.90	3.75	**3.79**
8. เข้มแข็ง	4.05	4.25	4.75	4.05	4.80	4.55	**4.41**
9. ขยัน	4.15	4.90	4.75	4.10	4.90	4.55	**4.56**
10. ทันสมัย	3.85	3.90	3.75	3.55	4.20	3.95	**3.87**
ค่าเฉลี่ย	**3.95**	**4.00**	**4.02**	**3.67**	**4.18**	**3.88**	**3.95**

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยจากเทคนิคการพรางเสียงคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน มีทัศนคติต่อภาษาอีสานในระดับ “มีทัศนคติดีมาก” กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 3.91 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะทั้ง 10 ประการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน สูงสุด และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ และ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด โดยมีค่าเฉลี่ยต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.60 รองลงมาคือ 6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.47 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.57

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.52 รองลงมาคือ 6. เป็นมิตร และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.47 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.13

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่ามีบุคลิก/ลักษณะ 4 ประการ ที่แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1. ซื่อสัตย์ 3. หน้าตาดี 4. ร่ำรวย และ 5. ฉลาด ความแตกต่างดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ยกเว้นบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ ที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง สามารถตีความได้ว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยพิจารณาผู้พูดภาษาอีสานว่าเป็นคนที่ซื่อสัตย์ต่างกับกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือทำธุรกิจร่วมกับคนที่พูดภาษาอีสานอยู่เสมอ จึงทำให้ค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะดังกล่าวค่อนข้างต่ำ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาอีสาน		
	คำม่วง	สามชัย	Sig.
1. ซื่อสัตย์	3.85	4.40	.000*
2. สุภาพ	3.57	3.50	.483
3. หน้าตาดี	3.97	3.63	.015*
4. ร่ำรวย	3.65	3.13	.000*
5. ฉลาด	3.75	3.40	.002*
6. เป็นมิตร	4.47	4.47	.783
7. น่าเชื่อถือ	3.90	3.67	.050
8. เข้มแข็ง	4.35	4.47	.595
9. ขยัน	4.60	4.52	.654
10. ทันสมัย	3.83	3.90	.627
ค่าเฉลี่ย	3.99	3.91	.357

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

2.1) คำถามเชิงบวก

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานเมื่อควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ชอบ และ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด

ค่าเฉลี่ย 3.55 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.40 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.60 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ ข้อที่ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 2.60

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 2.95 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 1.80 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
			15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
เชิงบวก	1.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.25	4.40	4.65	4.30	4.15	4.65	**4.40**
	2.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	4.25	3.75	3.55	3.65	3.45	2.80	**3.58**
	3.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.55	3.70	2.60	2.95	3.60	1.80	**3.03**
	4.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ	3.90	4.30	4.80	4.50	4.80	4.90	**4.53**
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.60	3.60	2.70	4.65	4.45	3.80	**3.80**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**3.91**	**3.95**	**3.66**	**4.01**	**4.09**	**3.59**	**3.87**

ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาอีสานจากแบบสอบถามให้เลือกตอบตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสาน แต่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.90 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 3.84 เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสาน แต่แตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัยกล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 1.74 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 1.92

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงบวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสานพิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ และ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.43 รองลงมาคือ ข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ ค่าเฉลี่ย 4.33 และข้อที่ 2. เป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ค่าเฉลี่ย 3.85 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.28

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.73 รองลงมาคือ ข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ท่านชอบ ค่าเฉลี่ย 4.37 และข้อที่ 5. รู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 3. เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 2.78

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาอีสานจากคำถามเชิงบวกแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงบวกในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 4 ข้อ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน ข้อ 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ ข้อ 4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ และ ข้อ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ เมื่อพิจารณาความแตกต่างในแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีแนวโน้มไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกข้อที่ 2. และ 3. อาจตีความได้ว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่อยากถ่ายทอดภาษาอีสานให้ลูกหลาน และไม่สามารถใช้ภาษาอีสานอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง	สามชัย	Sig.
เชิงบวก	1.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.43	4.37	**.802**
	2.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน	3.85	3.3	**.000***
	3.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.28	2.78	**.003***
	4.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ	4.33	4.73	**.001***
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.30	4.30	**.000***
	ค่าเฉลี่ยรวม		**3.84**	**3.90**	**.563**

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.1) คำถามเชิงลบ

พิจารณาทัศนคติต่อภาษาอีสานคำถามเชิงลบ โดยควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน มากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ เมื่อพิจารณาคำถามที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุมีแนวโน้มเห็นด้วยมากที่สุดพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.50 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 6. การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.15 และ 2.95 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำสามชัยทุกช่วงอายุ มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 6. การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ คือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 2.45 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 2.80 และช่วงอายุระหว่าง 55 – ค่าเฉลี่ย 3.60 ตามลำดับ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
			15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา	2.00	3.15	2.95	2.45	2.80	3.60	**2.83**
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	2.50	1.30	1.20	1.65	1.20	1.00	**1.48**
	8.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.30	2.10	2.15	1.45	2.15	1.75	**1.98**
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน	1.95	1.00	1.00	1.30	1.00	1.00	**1.21**
	10.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.25	1.30	1.70	2.05	1.50	1.15	**1.66**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.20**	**1.77**	**1.80**	**1.78**	**1.73**	**1.70**	**1.83**

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาอีสานคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสาน พิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ ข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.32 รองลงมาคือข้อที่ 7. รู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ค่าเฉลี่ย 1.67 และข้อที่ 10. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง ค่าเฉลี่ย 1.75 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.10 รองลงมาคือข้อที่ 7. รู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า ค่าเฉลี่ย 1.28 และข้อที่ 10. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง ค่าเฉลี่ย 1.57 ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาอีสานจากคำถามเชิงลบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 3 ข้อ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้าน

หรือกับคนแปลกหน้า ข้อ 8. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน และข้อ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน ความแตกต่างดังกล่าวเป็นความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยที่มีแนวโน้มไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง โดยกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่รู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า พิจารณาว่าภาษาอีสานเป็นภาษาที่มีแบบแผน และมีความคิดว่าในอีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้ยังคงมีคนพูดภาษาอีสาน พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง	สามชัย	Sig.
เชิงลบ	6.	การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา	2.70	2.95	**.142**
	7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า	1.67	1.28	**.009***
	8.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.18	1.78	**.002***
	9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน	1.32	1.10	**.022***
	10.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	1.75	1.57	**.195**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**1.92**	**1.74**	**.056**

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.3 ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ เมื่อควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 3. หน้าตาดี สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.30 รองลงมาคือ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.20 และ 7. น่าเชื่อถือ 10. ทันสมัย ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร และ 9. ขยัน ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.75 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 4. ร่ำรวย และ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.50 และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.55 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมาคือ 10. ทันสมัย ค่าเฉลี่ย 4.80 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.75 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร และ8. เข้มแข็ง ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.30

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.65 รองลงมา คือ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.50 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.25 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ และ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.45 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 รองลงมาคือ 2. สุภาพ ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด ค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.30 ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ 2. สุภาพ และ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.75 และ 5. ฉลาด ค่าเฉลี่ย 4.55 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.25 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาไทยกรุงเทพฯ						
	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
	15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
1. ซื่อสัตย์	3.85	3.55	3.50	3.45	3.65	3.40	**3.57**
2. สุภาพ	3.85	4.50	4.90	3.75	4.75	4.75	**4.42**
3. หน้าตาดี	4.30	4.10	4.75	4.25	4.05	4.00	**4.24**
4. ร่ำรวย	4.20	4.50	4.25	4.50	4.30	4.75	**4.42**
5. ฉลาด	4.00	4.30	4.25	4.10	4.30	4.55	**4.25**
6. เป็นมิตร	3.75	4.10	3.30	3.45	3.30	3.25	**3.53**
7. น่าเชื่อถือ	4.15	4.45	3.55	4.10	4.20	3.70	**4.03**
8. เข้มแข็ง	3.90	3.80	3.30	3.65	3.65	3.70	**3.67**
9. ขยัน	3.75	3.95	4.45	3.65	3.90	4.20	**3.99**
10. ทันสมัย	4.15	4.50	4.80	4.65	4.80	4.85	**4.63**
ค่าเฉลี่ย	**3.99**	**4.18**	**4.11**	**3.96**	**4.09**	**4.12**	**4.07**

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยจากเทคนิคการพรางเสียงคู่พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน มีทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ในระดับ “มีทัศนคติดีมาก” กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 4.05 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะทั้ง 10 ประการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 3. หน้าตาดี และ 10.

ทันสมัย สูงสุด และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ และ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด โดยมีค่าเฉลี่ยต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.48 รองลงมาคือ 2. สุภาพ ค่าเฉลี่ย 4.42 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.38 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 1. ซื่อสัตย์ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.63

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.77 รองลงมาคือ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.52 และ 2. สุภาพ ค่าเฉลี่ย 4.42 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.33

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่ามีบุคลิก/ลักษณะ 3 ประการ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 3. หน้าตาดี 6. เป็นมิตร และ 10. ทันสมัย ความแตกต่างส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ยกเว้นค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย ที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยพิจารณาว่าผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมือง จึงน่าจะมีความทันสมัยกว่าชุมชนของตน พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาไทยกรุงเทพฯ		
	คำม่วง	สามชัย	Sig.
1. ซื่อสัตย์	3.63	3.50	.259
2. สุภาพ	4.42	4.42	1.00
3. หน้าตาดี	4.38	4.10	.043*
4. ร่ำรวย	4.32	4.52	.101
5. ฉลาด	4.18	4.32	.345
6. เป็นมิตร	3.72	3.33	.004*
7. น่าเชื่อถือ	4.05	4.00	.712
8. เข้มแข็ง	3.67	3.67	1.00
9. ขยัน	4.05	3.92	.333
10. ทันสมัย	4.48	4.77	.007*
ค่าเฉลี่ย	4.09	4.05	.705

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

2.1) คำถามเชิงบวก

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ เมื่อควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองอำเภอมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต สูงสุดเหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามช่วงอายุ คือ อำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 4.40 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 5.00 และอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ค่าเฉลี่ย 4.75 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ย 5.00

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองอำเภอยังมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุดเหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน คือ อำเภอคำม่วง ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ค่าเฉลี่ย 3.35 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ค่าเฉลี่ย 3.20 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ค่าเฉลี่ย 2.85 ในขณะอำเภอสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ค่าเฉลี่ย 3.00 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ค่าเฉลี่ย 2.65 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ค่าเฉลี่ย 1.80 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงบวก ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
			15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
เชิงบวก	1.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.30	4.90	4.80	4.20	4.75	4.60	**4.59**
	2.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต	4.40	5.00	5.00	4.75	5.00	5.00	**4.86**
	3.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.40	3.45	3.35	3.70	3.40	2.30	**3.27**
	4.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไพเราะ	4.05	4.90	4.70	3.60	5.00	4.50	**4.46**
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.35	3.20	2.85	3.00	2.65	1.80	**2.81**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**3.90**	**4.29**	**4.14**	**3.85**	**4.16**	**3.64**	**4.00**

ค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ จากแบบสอบถามให้เลือกตอบตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ แต่แตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.11 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 3.88 เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ แต่แตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัยกล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงสุด ค่าเฉลี่ย 1.83 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 2.26 ตามลำดับ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบ คำถามเชิงบวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 1. เป็นภาษาที่ชอบ และข้อที่ 2. เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิตสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.80 รองลงมาคือ ข้อที่ 1.เป็นภาษาที่ท่านชอบ ค่าเฉลี่ย 4.67 และข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ ค่าเฉลี่ย 4.55 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. รู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.13

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 2. เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิตสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.92 รองลงมาคือ ข้อที่ 1.เป็นภาษาที่ท่านชอบ ค่าเฉลี่ย 4.52 และข้อที่ 4. เป็นภาษาที่ไพเราะ ค่าเฉลี่ย 4.37 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยต่อคำถามข้อที่ 5. รู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 2.48

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ จากคำถามเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงบวกในแต่ละข้อพบว่ามีคำถามเพียง 1 ข้อ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ข้อ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ ความแตกต่างดังกล่าวพิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกข้อดังกล่าวมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่ค่อยได้คลุกคลีกับผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ จึงรู้สึกไม่สนิทกับบุคคลที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯคำถามเชิงบวกตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง	สามชัย	เฉลี่ยรวม
เชิงบวก	1.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ท่านชอบ	4.67	4.52	**.152**
	2.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต	4.80	4.92	**.088**
	3.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ	3.40	3.13	**.074**
	4.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไพเราะ	4.55	4.37	**.191**
	5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ	3.13	2.48	**.000***
	ค่าเฉลี่ยรวม		**4.11**	**3.88**	**.013***

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.1) คำถามเชิงลบ

พิจารณาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ โดยควบคุมตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน มากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ เมื่อพิจารณาคำถามที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละช่วงอายุมีแนวโน้มเห็นด้วยมากที่สุดพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 8. การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย แต่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันแต่ละช่วงอายุ คือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ย 3.55ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 2.65 และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ค่าเฉลี่ย 4.00 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำสามชัย ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 6. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน ค่าเฉลี่ย 3.00 ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 ปี มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามข้อที่ 8. การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย ค่าเฉลี่ย 2.60 และ 3.10 ตามลำดับ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ ควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่ (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง			สามชัย			ค่าเฉลี่ย
			15-25	35-45	55-65	15-25	35-45	55-65	
เชิงลบ	6.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน	3.25	1.35	2.00	3.00	1.10	2.65	**2.23**
	7.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	2.55	1.00	1.00	1.15	1.00	1.00	**1.28**
	8.	การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย	3.55	2.65	4.00	2.00	2.60	3.10	**2.98**
	9.	ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้	2.85	2.65	2.20	2.00	2.60	1.50	**2.30**
	10.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	2.55	1.05	1.20	1.40	1.45	1.10	**1.46**
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.95**	**1.74**	**2.08**	**1.91**	**1.75**	**1.87**	**2.05**

เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณาจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) โดยเฉพาะข้อที่ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน โดยมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ ข้อที่ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.52 รองลงมาคือ ข้อที่ 10. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลงค่าเฉลี่ย 1.60 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบข้อที่ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.52 รองลงมาคือ ข้อที่ 10. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลงค่าเฉลี่ย 1.32 ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ t test กับปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ จากคำถามเชิงลบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคำถามเชิงลบในแต่ละข้อพบว่ามีคำถาม 4 ข้อ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ข้อ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน ข้อ 8. การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย ข้อ 9. ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้ ข้อ 10. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง ความแตกต่าง

ดังกล่าวเป็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงที่มีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำถามเชิงลบสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย พิจารณารายละเอียดได้ดังตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

	ข้อ	คำถาม	คำม่วง	สามชัย	Sig.
เชิงลบ	6.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน	2.2	2.25	**.726**
	7.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน	1.52	1.05	**.000***
	8.	การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย	3.4	2.57	**.000***
	9.	ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้	2.57	2.03	**.011***
	10.	ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง	1.6	1.32	**.042***
	ค่าเฉลี่ยรวม		**2.26**	**1.84**	**.004***

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2.4 สรุป ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.15 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.13 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.99 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.28 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.04 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.91 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาพบว่า ภาษาผู้ไท กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ส่วนภาษาอีสาน กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย และภาษาไทยกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมได้ดังแผนภูมิที่ 4.4

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (MGT.)

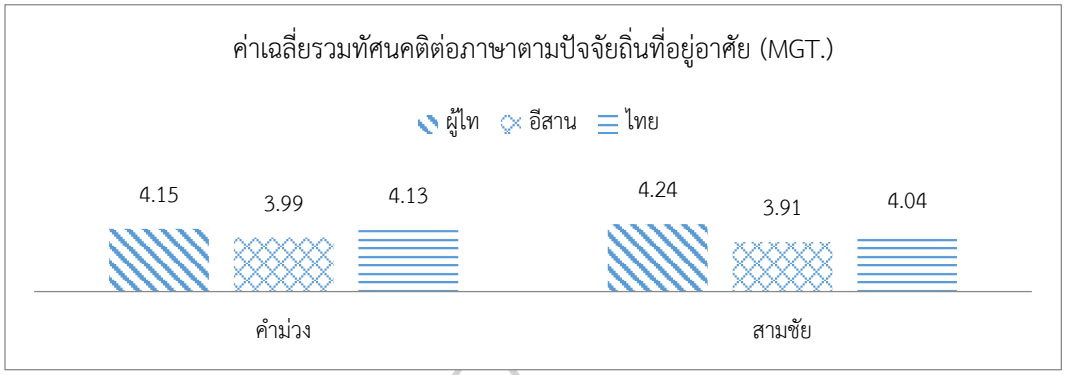

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงบวกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.00) โดยเฉพาะภาษาผู้ไท ที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.11 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.84 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.77 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.90 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาพบว่า ภาษาผู้ไทกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ภาษาอีสาน กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง และภาษาไทยกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมได้ดังแผนภูมิที่ 4.5

แผนภูมิที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงบวก ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

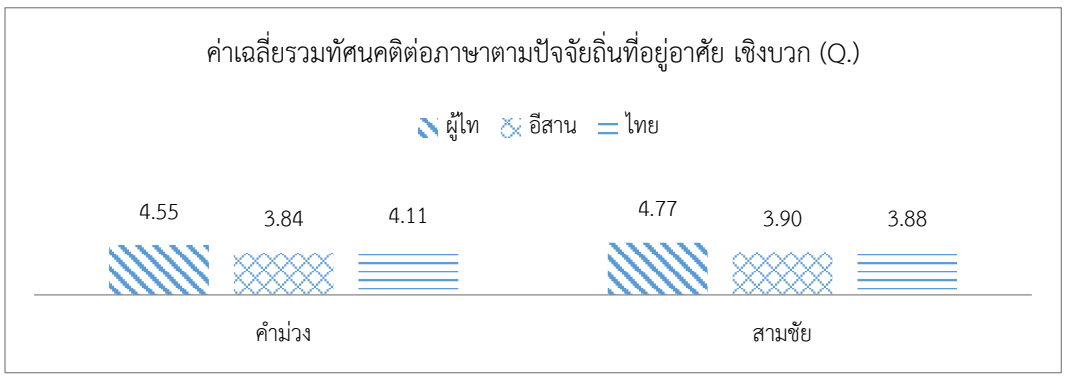

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.85 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 1.92 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 2.26 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.68 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 1.74 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 1.83 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงทุกภาษา พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมได้ดังแผนภูมิที่ 4.6

แผนภูมิที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษา คำถามเชิงลบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย (Q.)

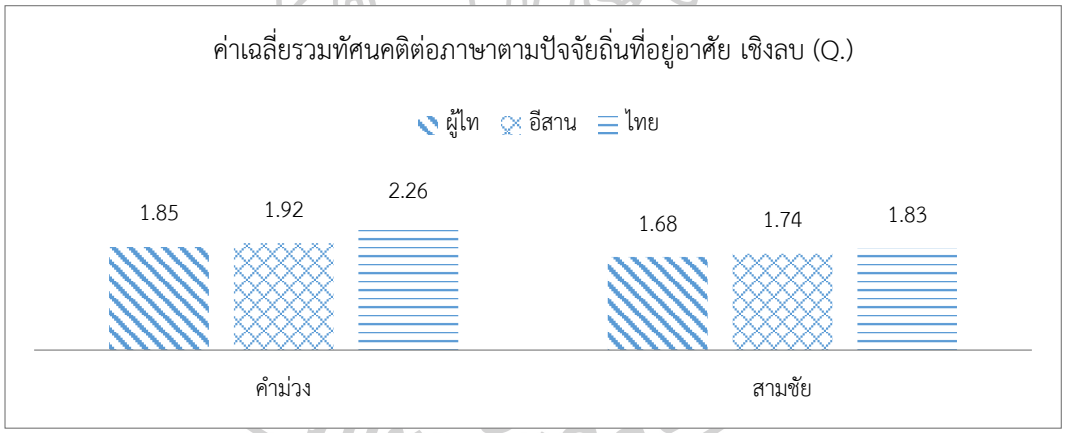

3. สรุป ทัศนคติต่อภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาโดยภาพรวมทั้งจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่และแบบสอบถามให้เลือกตอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อทุกภาษา โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.02 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.99 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการศึกษาแบ่งตามการเก็บข้อมูล สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.20 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.07 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.95 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยทัศนคติของแต่ละภาษาจัดอยู่ในเกณฑ์ “มีทัศนคติดีมาก” และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละบุคลิก/ลักษณะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.79 รองลงมาคือ 1. ซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.60 และ 3. หน้าตาดี ค่าเฉลี่ย 4.55 ตามลำดับ สาเหตุที่ชาวผู้ไทมีทัศนคติที่ดีต่อบุคลิก/ลักษณะดังกล่าวเนื่องจากภาษาผู้ไทเป็นภาษาแม่ของกลุ่มตัวอย่าง บุคลิก/ลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงส่วนใหญ่จึงเป็นคุณสมบัติที่ดี แสดงถึงความเป็นมิตรเนื่องจากเป็นภาษาที่คนในครอบครัวและชุมชนใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพของชาวผู้ไทโดยเฉพาะเพศหญิงที่ส่วนใหญ่จะมีผิวขาว และยังได้รับคำชื่นชมผ่านสื่อต่าง ๆ ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ผู้หญิงสวย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะดังกล่าวค่อนข้างสูง ในขณะเดียวกันก็มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.68 เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และใช้เวลาว่างในการทอผ้าและจักสาน ทำให้มีรายได้ไม่มาก

ทัศนคติต่อภาษาอีสานของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 9. ขยัน สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาคือ 6. เป็นมิตร ค่าเฉลี่ย 4.47 และ 8. เข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 4.41 ตามลำดับ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่าผู้พูดภาษาอีสานเป็นคนที่ขยันทำงานและมีร่างกายแข็งแรง โดยสังเกตจากการประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทำงานต่าง ๆ นอกจากนี้ภาษาอีสานและภาษาผู้ไทยังมีคำศัพท์บางคำที่คล้ายคลึงกัน ประกอบกับการอาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของชาวผู้ไท กลุ่มตัวอย่างจึงให้ค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะเป็นมิตรค่อนข้างสูง ในขณะเดียวกันก็มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 4. ร่ำรวย ต่ำสุด

ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 10. ทันสมัย สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.63 รองลงมาคือ 2. สุภาพ และ 4. ร่ำรวย ค่าเฉลี่ย 4.42 ตามลำดับ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่มักใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น การติดต่อราชการ การเรียนการสอน ฯลฯ อีกทั้งคนส่วนใหญ่ที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มักเป็นนักท่องเที่ยว พ่อค้า หรือคนที่มีหน้าที่การงานดี กลุ่มตัวอย่างจึงพิจารณาบุคลิก/ลักษณะดังกล่าวค่อนข้างสูง ในขณะเดียวกันก็มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.53 เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้ในชุมชนน้อยมาก เมื่อทดสอบค่านัยสำคัญ

ทางสถิติของบุคลิก/ลักษณะแต่ละภาษาพบว่า บุคลิก/ลักษณะที่ 6. เป็นมิตร และ 9. ขยัน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อทั้งสามภาษา (MGT.)

บุคลิก/ลักษณะ	ภาษาผู้ไท	ภาษาอีสาน	ภาษาไทย	ค่าเฉลี่ยรวม	Sig.
1. ซื่อสัตย์	4.60	4.13	3.57	**4.10**	**.796**
2. สุภาพ	4.10	3.54	4.42	**4.02**	**.304**
3. หน้าตาดี	4.55	3.80	4.24	**4.20**	**.835**
4. ร่ำรวย	3.68	3.39	4.42	**3.83**	**.143**
5. ฉลาด	3.93	3.58	4.25	**3.92**	**.558**
6. เป็นมิตร	4.79	4.47	3.53	**4.26**	**.034***
7. น่าเชื่อถือ	4.19	3.79	4.03	**4.00**	**.433**
8. เข้มแข็ง	4.06	4.41	3.67	**4.05**	**.788**
9. ขยัน	4.30	4.56	3.99	**4.28**	**.000***
10. ทันสมัย	3.78	3.87	4.63	**4.09**	**.314**
ค่าเฉลี่ย	**4.20**	**3.95**	**4.07**	**4.07**	**.392**

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

1.1) ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยอายุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท และภาษาอีสาน ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ

1.2) ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่าสถิติโดยใช้ Anova กับตัวแปรอายุ และใช้ t test กับตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ปัจจัยทางสังคมอายุและถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลทำให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคำถามบางข้อพิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทัศนคติต่อภาษา (MGT.)

ปัจจัยสังคม / บุคลิก/ลักษณะ	อายุ			ถิ่นที่อยู่อาศัย		
	ผู้ไท	อีสาน	ไทย	ผู้ไท	อีสาน	ไทย
1. ซื่อสัตย์	√			√	√	
2. สุภาพ		√	√	√		
3. หน้าตาดี	√			√	√	√
4. ร่ำรวย		√		√	√	
5. ฉลาด		√			√	
6. เป็นมิตร		√	√	√		√
7. น่าเชื่อถือ			√			
8. เข้มแข็ง	√	√				
9. ขยัน	√	√	√			
10. ทันสมัย			√			√

หมายเหตุ เครื่องหมาย √ หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.38 สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคมอายุและถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลทำให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคำถามบางข้อ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาปัจจัยอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในบุคลิก/ลักษณะที่ 1 . ซื่อสัตย์ 3. หน้าตาดี 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาอีสานในบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 4. ร่ำรวย 5. ฉลาด 6. เป็นมิตร 8. เข้มแข็ง และ 9. ขยัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ในบุคลิก/ลักษณะที่ 2. สุภาพ 6. เป็นมิตร 7. น่าเชื่อถือ 9. ขยัน และ 10. ทันสมัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ เมื่อพิจารณาปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในบุคลิก/ลักษณะที่ 1 . ซื่อสัตย์ 2. สุภาพ 3. หน้าตาดี 4. ร่ำรวย และ 6. เป็นมิตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาอีสานในบุคลิก/ลักษณะที่ 1 . ซื่อสัตย์ 3. หน้าตาดี 4. ร่ำรวย และ 5. ฉลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ในบุคลิก/ลักษณะที่ 3. หน้าตาดี 6. เป็นมิตร และ 10. ทันสมัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบ ประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางบวกต่อทั้งสามภาษา พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00) และไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากคำถามเชิงบวกของภาษาผู้ไทมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.67 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.00 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.87 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากคำถามเชิงลบจะพบว่ามีค่าเฉลี่ยไม่เกิน 3.00 และใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย 1.00 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางบวกต่อภาษานั้น ๆ ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากคำถามเชิงลบที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 1.83 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 1.94 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 2.05 ตามลำดับ พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาทั้งสามของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบได้ดังแผนภูมิที่ 4.7

แผนภูมิที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่าง (Q.)

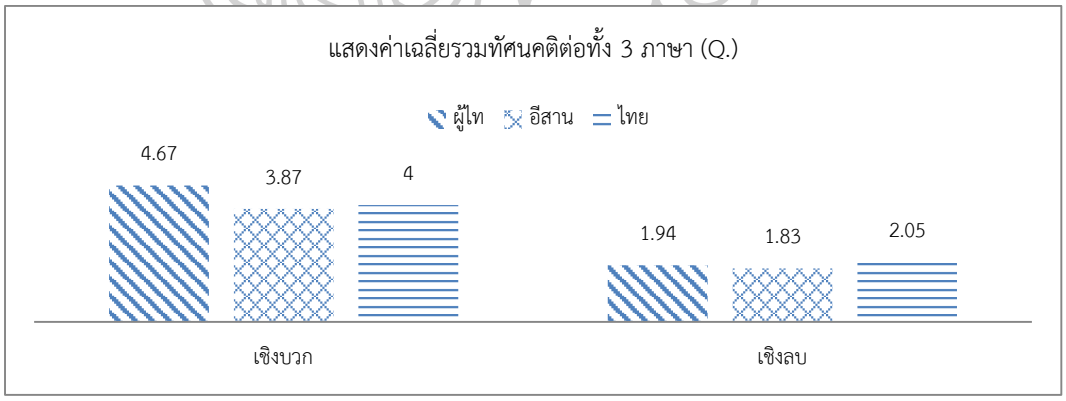

2.1) ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยอายุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท และภาษาอีสาน ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีทัศนคติที่ดีต่อ ผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ

2.2) ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ตามลำดับ

เมื่อพิสูจน์ค่าสถิติโดยใช้ Anova กับตัวแปรอายุ และใช้ t test กับตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ปัจจัยทางสังคมอายุและถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลทำให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคำถามบางข้อ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทัศนคติต่อภาษา (Q.)

ปัจจัยสังคม / คำถาม	อายุ			ถิ่นที่อยู่อาศัย		
	ผู้ไท	อีสาน	ไทย	ผู้ไท	อีสาน	ไทย
ข้อที่ 1			√			
ข้อที่ 2		√	√	√	√	
ข้อที่ 3	√	√	√	√	√	
ข้อที่ 4	√	√	√		√	
ข้อที่ 5	√	√	√	√	√	√
ข้อที่ 6	√	√	√	√		
ข้อที่ 7	√	√	√		√	√
ข้อที่ 8			√		√	√
ข้อที่ 9	√	√	√	√	√	√
ข้อที่ 10		√	√			√

หมายเหตุ เครื่องหมาย √ หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.39 สรุปได้ว่า ปัจจัยอายุและถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลทำให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคำถามบางข้อ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาปัจจัยอายุ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในคำถามข้อที่ 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราว ต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ 4. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษา ผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษา ผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า และ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาอีสานในคำถามข้อที่ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ

4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ 6. การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน และ 10. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

เมื่อพิจารณาปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาผู้ไทในคำถามข้อที่ 2. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน 3. ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ 6. การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา และ 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาอีสานในคำถามข้อที่ 2. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน 3. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ 4. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ 7. ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า 8. ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน 9. อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ในคำถามข้อที่ 5. ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ มากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ 7. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน 8. การเรียนภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย 9. ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ไม่ได้จะหางานทำไม่ได้ และ 10. ภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

3) เทคนิคการพรางเสียงคู่และแบบสอบถามให้เลือกตอบ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่และแบบสอบถามให้เลือกตอบพบว่า ทัศนคติต่อภาษาผู้ไท กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอสามชัย และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.36 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 4.32 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 4.23 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 4.08 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท

ภาษาผู้ไท						
กลุ่มตัวอย่าง / วิธีเก็บข้อมูล	15 – 25 ปี		35 – 45 ปี		55 – 65 ปี	
	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย
M	4.17	4.20	4.05	4.26	4.23	4.28
Q	3.99	4.44	4.27	4.47	4.49	4.17
ค่าเฉลี่ย	**4.08**	**4.32**	**4.16**	**4.36**	**4.36**	**4.23**

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่และแบบสอบถามให้เลือกตอบพบว่า ทัศนคติต่อภาษาอีสาน กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 4.05 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วงค่าเฉลี่ย 3.98 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.89 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน

ภาษาอีสาน						
กลุ่มตัวอย่าง / วิธีเก็บข้อมูล	15 – 25 ปี		35 – 45 ปี		55 – 65 ปี	
	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย
M	3.95	3.67	4.00	4.18	4.02	3.88
Q	3.86	4.12	4.09	4.18	3.93	3.95
ค่าเฉลี่ย	**3.90**	**3.89**	**4.05**	**4.18**	**3.98**	**3.91**

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่และแบบสอบถามให้เลือกตอบพบว่า ทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปีอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.23 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 4.15 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ย 4.07 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย 3.73 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ

ภาษาไทยกรุงเทพฯ						
กลุ่มตัวอย่าง / วิธีเก็บข้อมูล	15 – 25 ปี		35 – 45 ปี		55 – 65 ปี	
	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย	คำม่วง	สามชัย
M	3.99	3.96	4.18	4.09	4.11	4.12
Q	3.48	3.97	4.28	4.21	4.03	3.89
ค่าเฉลี่ย	**3.73**	**3.97**	**4.23**	**4.15**	**4.07**	**4.00**

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาการเก็บข้อมูลโดยภาพรวมตามปัจจัยอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.99 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.85 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.37 และ 4.33 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 4.24 และ 3.96 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.14 และ 3.94 ตามลำดับ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลทั้งสองแบบ ตามปัจจัยอายุ

ปัจจัยสังคม / วิธีเก็บข้อมูล	15 – 25 ปี			35 – 45 ปี			55 – 65 ปี		
	ผู้ไท	อีสาน	ไทย	ผู้ไท	อีสาน	ไทย	ผู้ไท	อีสาน	ไทย
MGT.	3.99	3.86	3.97	4.27	4.09	4.26	4.49	3.93	4.03
Q.	4.44	4.12	3.72	4.47	4.18	4.21	4.17	3.95	3.89
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.21**	**3.99**	**3.85**	**4.37**	**4.14**	**4.24**	**4.33**	**3.94**	**3.96**

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาจากการเก็บข้อมูลโดยภาพรวมตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัยมีลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาเหมือนกันแต่มีค่าเฉลี่ยต่างกัน คือ มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.20 และ 4.30 รองลงมาคือภาษาไทย ค่าเฉลี่ย 4.03 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.98 และ 4.00 ตามลำดับ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลทั้งสองแบบ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ปัจจัยสังคม / วิธีเก็บข้อมูล	คำม่วง			สามชัย		
	ผู้ไท	อีสาน	ไทย	ผู้ไท	อีสาน	ไทย
MGT.	4.15	3.99	4.13	4.24	3.91	4.04
Q.	4.25	3.96	3.93	4.36	4.08	4.02
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.20**	**3.98**	**4.03**	**4.30**	**4.00**	**4.03**

การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ 2 ข้อ ได้แก่ 1. ปัจจัยสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น และ 2. ปัจจัยสังคมด้านถิ่นที่อยู่อาศัย มีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย จะมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้บางประการ โดยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งหมดแต่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 4.30 สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ที่มีค่าเฉลี่ย 4.20

เมื่อพิจารณาสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 4.37 และค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.24 สูงกว่างกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ซึ่งต่างจากงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาทัศนคติต่อภาษาโดยใช้ปัจจัยสังคมอายุมาพิจารณา เช่น งานของพัชรา อัมพวานนท์ (2551) ศึกษาทัศนคติต่อภาษามอญและภาษาไทยยูทากะ โทมิโอกะ (2552) ศึกษาทัศนคติต่อภาษาอีสานและภาษาไทย ศิริรัตน์ ชูพันธ์ อรรถพลพิพัฒน์ (2556) ศึกษาทัศนคติต่อภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทย ผลการศึกษาของงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างยิ่งสูงอายุมักจะมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยมักจะมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่นเช่นกัน ผู้วิจัยพิจารณาว่าสาเหตุที่งานวิจัยเรื่องนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานดังกล่าวเนื่องจากสภาพแวดล้อมของชุมชนแต่ละที่มีความแตกต่างกัน รวมถึงประเด็นคำถามและเครื่องมือที่ใช้วัด

ทัศนคติต่อภาษาของงานวิจัยแต่ละเรื่องก็ต่างกัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ในบทความเรื่องนี้มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและภาษาไทยสูงที่สุด

บทที่ 5
การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษาการเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามให้เลือกตอบประกอบการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามให้เลือกตอบผู้วิจัยแบ่งแวดวงการใช้ภาษาออกเป็น 2 แวดวง ได้แก่ 1) แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนประกอบด้วย 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน 2) แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนประกอบด้วย 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ โดยในแต่ละสถานที่จะมีคู่สนทนาที่ต่างกัน สาเหตุที่ผู้วิจัยกำหนดให้มีคู่สนทนาในแต่ละสถานที่ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการสถานการณ์การใช้ภาษาที่ครอบคลุมทุกบริบทการใช้ภาษา ทั้งนี้ผู้วิจัยจะไม่พิจารณารายละเอียดของแต่ละคู่สนทนาว่ามีการเลือกใช้แตกต่างกันอย่างไร แต่จะพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละสถานที่และแต่ละแวดวงการใช้ภาษา เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมการเลือกใช้ภาษาได้อย่างชัดเจน

ตอนที่ 3 การเลือกภาษา

สถานที่	คู่สนทนา	ภาษาที่เลือก			
		ผู้ไท	อีสาน	ไทย	อื่น ๆ
บ้าน	ปู่/ย่า				
	ตา/ยาย				
	พ่อ/แม่				
	พี่/น้อง				
	คู่สมรส*				
	ลูก*				
ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน	พ่อค้า/แม่ค้า				
	คนรู้จัก*				
	คนแปลกหน้า*				
วัดในหมู่บ้าน	พระสงฆ์				
	คนรู้จัก				
	คนแปลกหน้า				
โรงเรียน	ครู				
	เพื่อน				
	คนแปลกหน้า				

ภาพที่ 12 ตัวอย่างแบบสอบถามการเลือกภาษา

การนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. การเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยอายุ 2. การเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย และ 3. สรุป การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยอายุ

การศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยอายุ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1.1 การเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี 1.2 การเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี 1.3 การเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี และ 1.4 การเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 3 ช่วงอายุ โดยในแต่ละประเด็นผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นการศึกษาย่อยตามแวดวงการใช้ภาษา 2 แวดวง คือ แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน และแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี

ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.00 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.83 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.92 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.92 พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.1

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี

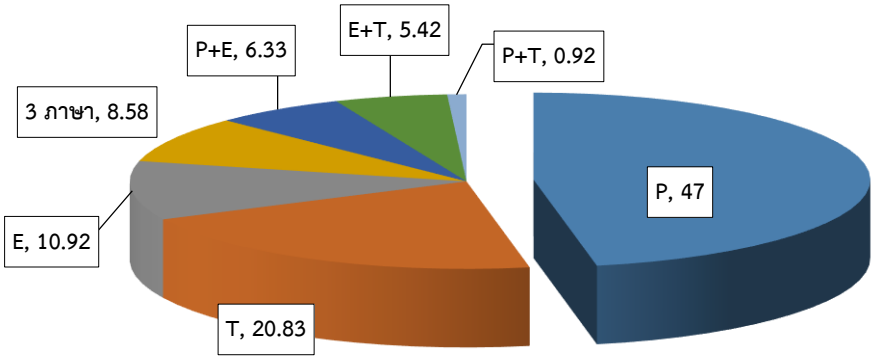

[14]

[14] **P** หมายถึง ใช้ภาษาผู้ไท **E** หมายถึง ใช้ภาษาอีสาน **T** หมายถึง ใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ **P+E** หมายถึง ใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน **P+T** หมายถึง ใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ **E+T** หมายถึง ใช้ภาษาอีสานปนภาษาไทย

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.83 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.96 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.21 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.21 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี

แวดวง	**มากที่สุด** ⟵						**น้อยที่สุด**
ในชุมชน	P, 74.38	T, 8.96	E, 5.21	3L, 4.38	P+E, 3.75	E+T, 3.13	P+T, 0.21

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเลือกใช้ภาษาผู้ไทและภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 28.75 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 14.72 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.39 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.39 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี

แวดวง	**มากที่สุด** ⟵					**น้อยที่สุด**
นอกชุมชน	P, T, 28.75	E, 14.72	3L, 11.39	P+E, 8.05	E+T, 6.94	P+T, 1.39

กรุงเทพฯ **3L** หมายถึง ใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสานและภาษาไทยกรุงเทพฯ การปนหมายถึงการปนทั้งในระดับคำหรือประโยคก็ได้

1.2 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี

ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.30 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.04 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.91 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.2

แผนภูมิที่ 5.2 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี

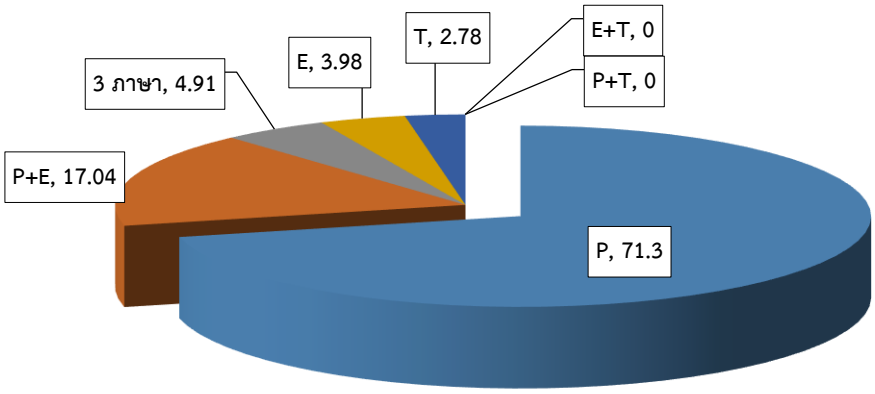

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.29 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.00 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.88 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสาน ภาษาผู้ไทปนภาษาไท และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี

แวดวง	มากที่สุด ←				น้อยที่สุด
ในชุมชน	P, 92.29	P+E, 5.00	3L, 1.88	T, 0.82	

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 54.50 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 26.67 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.33 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี

แวดวง	มากที่สุด	←			น้อยที่สุด →
นอกชุมชน	P, 54.50	P+E, 26.67	3L, 7.33	E, 7.17	T, 4.33

1.3 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี

ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.59 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.19 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.11 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสาน และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.3

แผนภูมิที่ 5.3 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 - 65 ปี

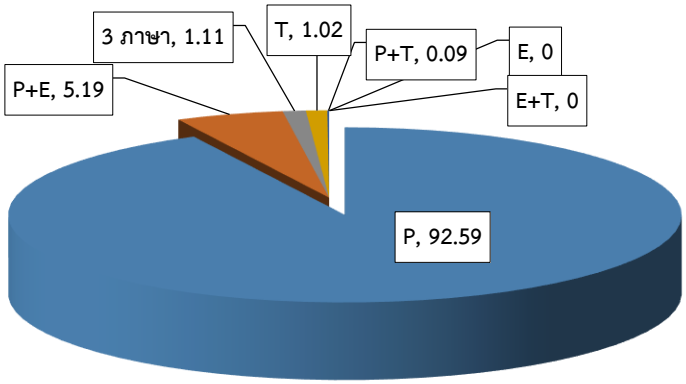

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุดค่าเฉลี่ยร้อยละ 98.13 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.25 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.63 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสาน ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี

แวดวง	มากที่สุด ⟵				น้อยที่สุด
ในชุมชน	P, 98.13	P+E, 1.25	3L, 0.63		

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุดค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.17 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.33 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.83 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสาน ภาษาไทยกรุงเทพฯ ปนภาษาอีสาน พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี

แวดวง	มากที่สุด ⟵					น้อยที่สุด
ในชุมชน	P, 88.17	P+E, 8.33	T, 1.83	3L, 1.50	P+T, 0.17	

1.4 การเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 3 ช่วงอายุ

การการเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 3 ช่วงอายุในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณารายละเอียดการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามแวดวงการใช้ภาษาในแต่ละสถานที่ของแต่ละช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี โดยแบ่งประเด็นการศึกษาตามแวดวงการใช้ภาษา 2 แวดวง ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน และแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

1.1) บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่บ้านตามปัจจัยสังคมอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่บ้านมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากวัยสูงอายุไปยังวัยรุ่น กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 100 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 98.75 และกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ค่าเฉลี่ยร้อยละ 95. 42 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่บ้าน ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด ←			น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	P, 95.42	E, 2.50	T, 2.08	
35 – 45 ปี	P, 98.75	T, 1.25		
55 – 65 ปี	P, 100			

1.2) ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้านตามปัจจัยสังคมอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้านมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากวัยสูงอายุไปยังวัยรุ่น กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 96.67 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.50 และกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.33 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาในลำดับรองลงมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.33 และไม่พบการใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เลือกใช้ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.17 และใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสานเท่ากับกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.33 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสาน ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด ←						น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	P, 53.33	T, 13.33	P+E, 10.83	E, 8.33	3L, 7.50	E+T, 6.67	
35 – 45 ปี	P, 92.50	3L, 4.17	P+E, 3.33				
55 – 65 ปี	P, 96.67	P+E, 3.33					

1.3) วัดในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่วัดในหมู่บ้านตามปัจจัยสังคมอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่บ้านมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากวัยสูงอายุไปยังวัยรุ่น กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.83 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.17 และกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.33 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาในลำดับรองลงมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 18.33 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.00 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.83

กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.67 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุเลือกใช้ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.50 แลภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสาน ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่วัดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด ←						น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	P, 53.33	T, 18.33	3L, 10.00	E, 7.50	E+T, 5.83	P+E, 4.17	P+T, 0.83
35 – 45 ปี	P, 79.17	P+E, 16.67	3L, 3.33	T, 0.83			
55 – 65 ปี	P, 95.83	3L, 2.50	P+E, 1.67				

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ มีรายละเอียดดังนี้

2.1) โรงเรียน

การเลือกภาษาในสถานที่โรงเรียน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 - 25 ปี เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่กำลังศึกษาจึงเป็นเสมือนสถานการณ์การใช้ภาษาจริง และจากการเก็บข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุมีสถานการณ์การเลือกภาษาที่โรงเรียนน้อยมาก ผู้วิจัยจึงไม่พิจารณาข้อมูลดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุดังกล่าวเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในสถานที่โรงเรียนมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.67 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.00 และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.67 ตามลำดับ

และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 ทั้งนี้การเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มักใช้กับคู่สนทนาคุณครูและคนแปลกหน้า

2.2) ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้านตามปัจจัยสังคมอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้านมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากวัยสูงอายุไปยังวัยรุ่น กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.50 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.17 และกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ค่าเฉลี่ยร้อยละ 25.83 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาในลำดับรองลงมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเลือกใช้ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 22.50 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.67 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67

กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 30.83 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.83 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด						น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	P, 25.83	3L, 22.50	E, 16.67	T, 15.00	E+T, 10.00	P+E, 8.33	P+T, 1.67
35 – 45 ปี	P, 44.17	P+E, 30.83	3L, 16.67	E, 8.33			
55 – 65 ปี	P, 92.50	P+E, 5.83	P+T, 0.83	3L, 0.83			

2.3) โรงพยาบาลประจำอำเภอ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่โรงพยาบาลตามปัจจัยสังคมอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุมีลำดับการเลือกใช้ภาษาที่ต่างกัน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.50 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 27.50 และภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.33 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ

กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสานมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.17 ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.50 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุ เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.33 ตามลำดับ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.11

ตารางที่ 5.11 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด						น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	T, 37.50	P, 27.50	P+E, 13.33	E, 11.67	E+T, 5.00	3L, 5.00	
35 – 45 ปี	P+E, 39.17	P, 37.50	3L, 10.00	E, 8.33	T, 5.00		
55 – 65 ปี	P, 83.33	P+E, 1.67	3L, 3.33	T, 1.67			

2.4) ที่ว่าการอำเภอ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ที่ว่าการอำเภอตามปัจจัยสังคมอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ที่ว่าการอำเภอมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากวัยสูงอายุไปยังวัยรุ่น กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 89.17 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.00 และกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.00 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาในลำดับรองลงมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเลือกใช้ภาษาอีสานและภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.00 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 27.50 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.33 กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.17 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง

วัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.12 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ที่ว่าการอำเภอ ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด						น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	P, 35.00	E, 20.00	T, 20.00	P+E, 12.50	3L, 7.50	E+T, 3.33	P+T, 1.67
35 – 45 ปี	P, 60.00	P+E, 27.50	E, 8.33	3L, 4.17			
55 – 65 ปี	P, 89.17	P+E, 9.17	3L, 1.67				

2.5) ธนาคาร

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ธนาคารตามปัจจัยสังคมอายุพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุมีลำดับการเลือกใช้ภาษาต่างกัน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.67 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.33 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.50 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67

กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุมีลำดับการเลือกใช้ภาษาที่คล้ายกัน คือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.67 และ 80.83 ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 27.50 และ 10.00 ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.67 และ 7.50 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.13

ตารางที่ 5.13 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ธนาคาร ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด						น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	T, 36.67	P, 28.33	E, 17.50	E+T, 7.50	3L, 6.67	P+E, 1.67	P+T, 1.67
35 – 45 ปี	P, 41.67	P+E, 27.50	T, 16.67	E, 8.33	3L, 5.83		
55 – 65 ปี	P, 80.83	P+E, 10.00	T, 7.50	3L, 1.67			

2.6) สถานีตำรวจ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่สถานีตำรวจตามปัจจัยสังคมอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่สถานีตำรวจมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากวัยสูงอายุไปยังวัยรุ่น กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.00 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 89.17 และกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.83 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาในลำดับรองลงมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 21.67 และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.33 และ 5.00 ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และ 3 ภาษา เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.14

ตารางที่ 5.14 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่สถานีตำรวจ ตามปัจจัยอายุ

อายุ	มากที่สุด						น้อยที่สุด
15 – 25 ปี	P, 35.83	T, 21.67	3L, 15.83	E, 15.00	P+E, 5.83	E+T, 4.17	P+T, 1.67
35 – 45 ปี	P, 89.17	P+E, 8.33	E, 2.50				
55 – 65 ปี	P, 95.00	P+E, 5.00					

2. การเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

การศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ 2.1 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง 2.2 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอสามชัย และ 2.3 การเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 2 ถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละประเด็นผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นการศึกษาย่อยตามแวดวงการใช้ภาษา 2 แวดวง คือ แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน และแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.25 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.89 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.17 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.6 พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.4

แผนภูมิที่ 5.4 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง

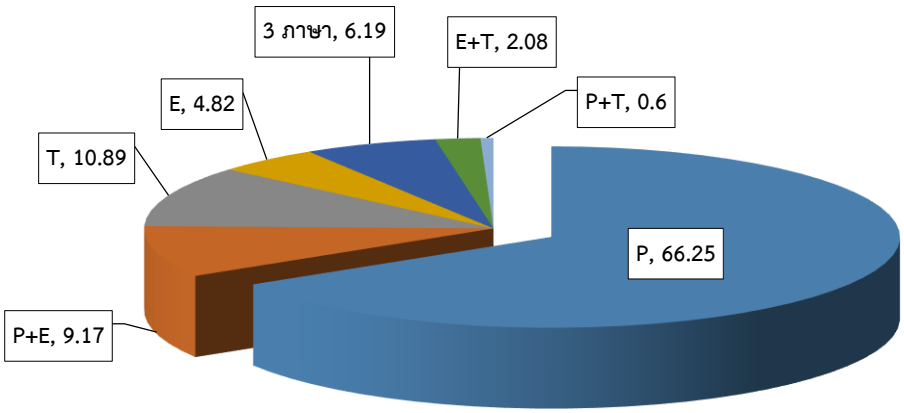

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.89 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.96 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.58 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุดค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.69 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.15

ตารางที่ 5.15 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน อำเภอคำม่วง

แวดวง	มากที่สุด						น้อยที่สุด
ในชุมชน	P, 83.89	T, 4.86	3L, 4.58	P+E, 3.47	E, 2.36	P+T, 0.14	E+T, 0.69

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.02 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 15.42 และภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.44 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.94 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.16

ตารางที่ 5.16 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน อำเภอคำม่วง

แวดวง	มากที่สุด						น้อยที่สุด
ในชุมชน	P, 53.02	T, 15.42	P+E, 13.44	3L, 7.40	E, 6.67	E+T, 3.13	P+T, 0.94

2.2 การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอสามชัย

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุดค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.68 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.64 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.43 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุดค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.12 พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.5

แผนภูมิที่ 5.5 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย

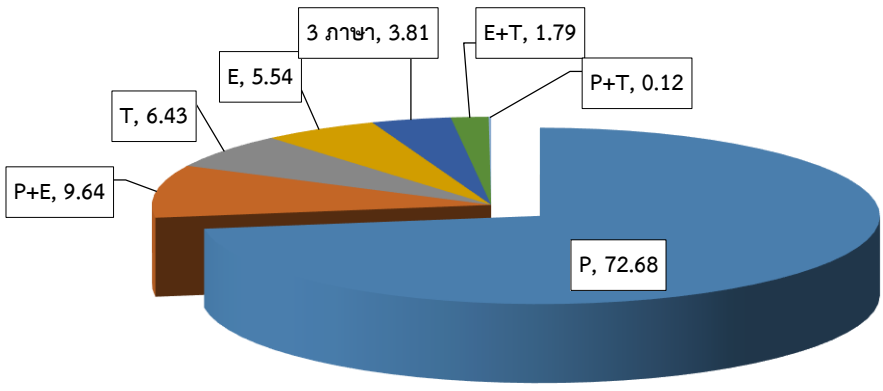

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.64 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.19 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และ 3 ภาษา พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.17

ตารางที่ 5.17 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายในชุมชน อำเภอสามชัย

แวดวง	มากที่สุด					น้อยที่สุด
ในชุมชน	P, 92.64	P+E, 3.19	T, 1.67	E+T, 1.39	E, 1.11	

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุดค่าเฉลี่ยร้อยละ 57.71 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 14.48 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.00 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.21 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.18

ตารางที่ 5.18 แสดงลำดับการเลือกภาษาภายนอกชุมชน อำเภอสามชัย

แวดวง	มากที่สุด						น้อยที่สุด
ในชุมชน	P, 57.71	P+E, 14.48	T, 10.00	E, 8.85	3L, 6.67	E+T, 2.08	P+T, 0.21

2.3 การเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวผู้ไท 2 ถิ่นที่อยู่อาศัย

การศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่าง 2 ถิ่นที่อยู่อาศัยตามแวดวงการใช้ภาษาในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณารายละเอียดการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามแวดวงการใช้ภาษาในแต่ละสถานที่ของแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย โดยแบ่งประเด็นการศึกษาตามแวดวงการใช้ภาษา 2 แวดวง ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน และแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

1.1) บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่บ้านตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่บ้านมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง เลือกใช้ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 97.50 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.83 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 98.61 ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง รองลงมาเลือกใช้ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.83 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.56 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 อำเภอ ไม่เลือกใช้การปน 2 ภาษา และ 3 ภาษา เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.19

ตารางที่ 5.19 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด			น้อยที่สุด
คำม่วง	P, 97.50	T, 1.67	E, 0.83	
สามชัย	P, 98.61	E, 0.83	T, 0.56	

1.2) ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้านตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้านมากที่สุด เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.78 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.11 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.78 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.76 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสาน ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และ 3 ภาษา พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.20

ตารางที่ 5.20 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด						น้อยที่สุด
คำม่วง	P, 75.00	3L, 7.78	T, 6.11	E, 5.56	P+E, 3.89	E+T, 1.67	
สามชัย	P, 86.67	P+E, 7.78	T, 2.78	E+T, 2.78			

1.3) วัดในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่วัดในหมู่บ้านตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่วัดในหมู่บ้านมากที่สุด เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.56 รองลงมาคือ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.56 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 10.00 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.56

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.00 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.78 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และ 3 ภาษา พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่วัดในหมู่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด						น้อยที่สุด
คำม่วง	P, 65.56	3L, 10.56	T, 10.00	P+E, 10.00	E, 2.22	E+T, 1.11	P+T, 0.56
สามชัย	P, 86.67	P+E, 5.00	E, 2.78	T, 2.78	E+T, 2.78		

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ มีรายละเอียดดังนี้

2.1) โรงเรียน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่โรงเรียนตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในสถานที่โรงเรียนมากที่สุด เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.67 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.33 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.33

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.67 และภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.33 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง เนื่องจากสถานที่ตั้งของโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไปศึกษาตั้งอยู่ในอำเภอสามชัยซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอีสาน ใช้ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการติดต่อสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยจึงมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ขณะเดียวกันโรงเรียนที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงไปศึกษาตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวชุมชนชาวผู้ไท ทั้งยังมีชาวผู้ไทศึกษาในโรงเรียนจำนวนมาก ค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไทในสถานที่โรงเรียนจึงสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.22

ตารางที่ 5.22 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่โรงเรียน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด						น้อยที่สุด
คำม่วง	T, 33.33	P, 31.67	3L, 13.33	E, 6.67	E+T, 6.67	P+E, 5.00	P+T, 3.33
สามชัย	T, 50.00	E+T, 16.67	P, 8.33	E, 8.33	P+E, 8.33	3L, 8.33	

2.2) ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้านตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย มีลำดับการเลือกใช้ภาษาที่คล้ายกัน กล่าวคือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้านมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 52.22 และ 56.11 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.67 และ 13.33 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.89 และ 12.78 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.56 และ 1.11 ตามลำดับ พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.23

ตารางที่ 5.23 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด						น้อยที่สุด
คำม่วง	P, 52.22	P+E, 16.67	3L, 13.89	E, 8.33	T, 7.22	E+T, 1.11	P+T, 0.56
สามชัย	P, 56.11	P+E, 13.33	3L, 12.78	E, 8.33	E+T, 5.56	T, 2.78	P+T, 1.11

2.3) โรงพยาบาล

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่โรงพยาบาลตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย มีลำดับการเลือกใช้ภาษาที่คล้ายกัน กล่าวคือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่โรงพยาบาลมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.22 และ 51.67 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 19.44 และ 23.33 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.67 และ 12.78 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.24

ตารางที่ 5.24 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่โรงพยาบาล ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด					น้อยที่สุด	
คำม่วง	P, 47.22	P+E, 19.44	T, 16.67	3L, 8.33	E, 5.00	E+T, 3.33	
สามชัย	P, 51.67	P+E, 23.33	T, 12.78	E, 8.33	3L, 3.89		

2.4) ที่ว่าการอำเภอ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ที่ว่าการอำเภอตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ที่ว่าการอำเภอมากที่สุด เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 56.11 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 15.56 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 12.22 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.11

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 17.22 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.11 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.25

ตารางที่ 5.25 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ที่ว่าการอำเภอ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด						น้อยที่สุด
คำม่วง	P, 56.11	P+E, 15.56	T, 12.22	E, 7.78	3L, 5.00	E+T, 2.22	P+T, 1.11
สามชัย	P, 66.67	P+E, 17.22	E, 11.11	3L, 3.89	T, 1.11		

2.5) ธนาคาร

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ธนาคารตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย มีลำดับการเลือกใช้ภาษาที่คล้ายกัน กล่าวคือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ธนาคารมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.78 และ 52.78 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 23.33 และ 17.22 ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อย

ละ 13.89 และ 12.22 ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษา พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.26

ตารางที่ 5.26 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่ธนาคาร ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด						น้อยที่สุด
คำม่วง	P, 47.78	T, 23.33	P+E, 13.89	E, 6.11	E+T, 5.00	3L, 2.78	P+T, 1.11
สามชัย	P, 52.78	T, 17.22	P+E, 12.22	E, 11.11	3L, 6.67		

2.6) สถานีตำรวจ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในสถานที่สถานีตำรวจตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ชุมชน เลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่สถานีตำรวจมากที่สุด เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.89 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.67 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.11 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.11

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.78 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.33 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.56 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ พิจารณาลำดับการเลือกภาษาดังตารางที่ 5.27

ตารางที่ 5.27 แสดงลำดับการเลือกภาษาสถานที่สถานีตำรวจ ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่	มากที่สุด						น้อยที่สุด
คำม่วง	P, 68.89	T, 11.67	E, 6.11	3L, 5.00	P+E, 4.44	E+T, 2.78	P+T, 1.11
สามชัย	P, 77.78	P+E, 8.33	E, 5.56	3L, 5.56	T, 2.78		

3. สรุป การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาภาพรวมพบว่า ชาวผู้ไทเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 69.46 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.40 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.66 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.36 พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.6

แผนภูมิที่ 5.6 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของชาวผู้ไท

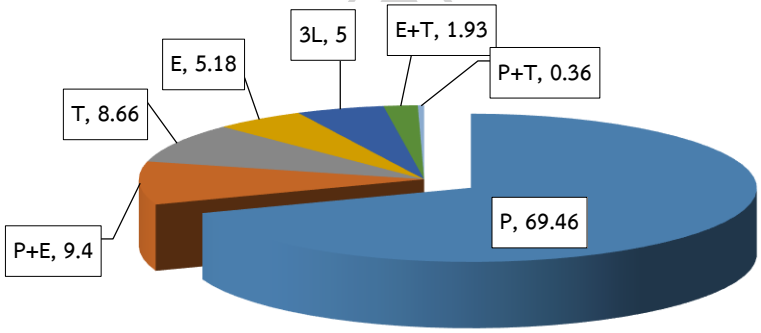

เมื่อพิจารณารายละเอียดการเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามแวดวงการใช้ภาษาแต่ละสถานที่ โดยแบ่งประเด็นการศึกษาตามแวดวงการใช้ภาษาออกเป็น 2 แวดวง ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน และแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.26 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.33 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.26 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.07 พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.7

แผนภูมิที่ 5.7 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

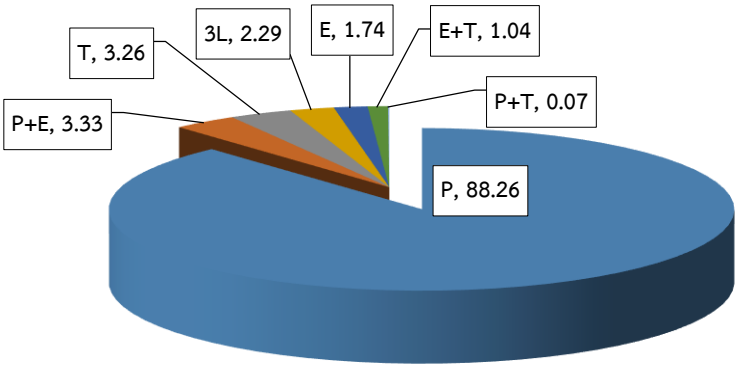

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละสถานที่จะพบว่า สถานที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่บ้านมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 98.06 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.11 และ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.83 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ปนทั้ง 2 และ 3 ภาษา

สถานที่ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.83 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.83 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.44 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ

สถานที่วัดในหมู่บ้าน เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.11 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.50 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.39 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.28 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.28

ตารางที่ 5.28 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวง	ภาษา / สถานที่	P	E	T	2 ภาษา			3 ภาษา
					P+E	P+T	E+T	
ภายในชุมชน	บ้าน	98.06	0.83	1.11	0	0	0	0
	ตลาดในหมู่บ้าน	80.83	2.78	4.44	5.83	0	2.22	3.89
	วัดในหมู่บ้าน	76.11	2.50	6.39	7.50	0.28	1.94	5.28
รวมภายในชุมชน		**88.26**	**1.74**	**3.26**	**3.33**	**0.07**	**1.04**	**2.29**

เมื่อพิจารณาคู่สนทนาในแต่ละสถานที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับคนในครอบครัว และคนรู้จัก โดยเฉพาะกับคนในครอบครัวที่สูงอายุที่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย

ร้อยละ 100 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละสถานที่จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไท มากกว่าร้อยละ 50 กับคู่สนทนาที่เป็นคนรู้จักในชุมชน แต่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทกับคู่สนทนาที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 เพียง 1 คู่สนทนา คือ สถานที่วัดในหมู่บ้าน เลือกใช้ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ ใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.00 และใช้ภาษาไทย 12.50 ตามลำดับ พิจารณารายละเอียดค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาระหว่างคู่สนทนาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนดังตารางที่ 5.29

ตารางที่ 5.29 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาระหว่างคู่สนทนาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

แวดวง	สถานที่	คู่สนทนา	P	E	T	2 ภาษา			3 ภาษา
						P+E	P+T	E+T	
ภายในชุมชน	บ้าน	ปู่/ย่า	100	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		ตา/ยาย	100	0.00	0.00	0.00	-	-	-
		พ่อ/แม่	100	-	-	-	-	-	-
		พี่/น้อง	100	-	-	-	-	-	-
		คู่สมรส	94.17	4.17	1.67	-	-	-	-
		ลูก	94.17	0.83	5.00	-	-	-	-
	ตลาดในหมู่บ้าน	พ่อค้า/แม่ค้า	90.00	2.50	2.50	3.33	-	-	1.67
		คนรู้จัก	91.67	3.33	-	0.83	-	1.67	2.50
		คนแปลกหน้า	60.83	2.50	10.83	13.33	-	5.00	7.50
	วัดในหมู่บ้าน	พระสงฆ์	88.33	1.67	4.17	1.67	0.83	0.83	2.50
		คนรู้จัก	92.50	0.83	2.50	0.83	-	-	3.33
		คนแปลกหน้า	47.50	5.00	12.50	20.00	-	5.00	10.00

2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนแบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.36 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.96 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 12.71 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.57 พิจารณารายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.8

แผนภูมิที่ 5.8 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

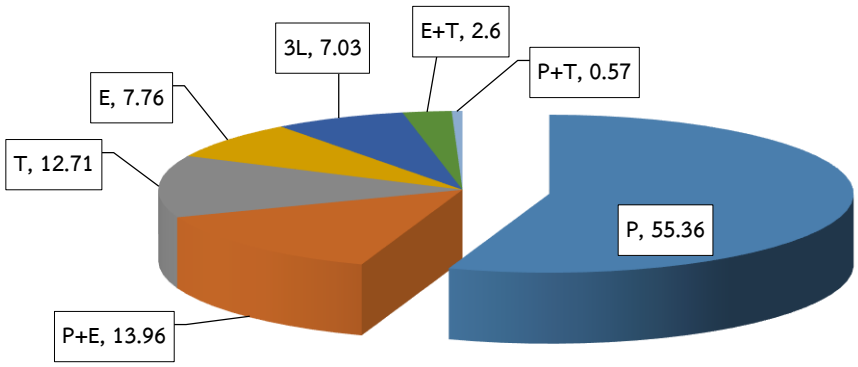

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละสถานที่จะพบว่า สถานที่โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.67 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.00 และ ภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.67 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.67

สถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 54.17 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 15.00 และ 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.33 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.83

สถานที่โรงพยาบาล เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.44 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 21.39 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 14.72 ตามลำดับ และไม่พบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ

สถานที่ที่ว่าการอำเภอ เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.39 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.39 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.44 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.56

สถานที่ธนาคาร เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.28 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.28 และภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.06 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.56

สถานที่สถานีตำรวจ เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.22 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.83 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.56 พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ 5.30

ตารางที่ 5.30 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวง	ภาษา / สถานที่	P	E	T	2 ภาษา			3 ภาษา
					P+E	P+T	E+T	
ภายนอกชุมชน	โรงเรียน	20	7.50	41.67	6.67	1.67	11.67	10.83
	ตลาดนอกหมู่บ้าน	54.17	8.33	5.00	15.00	0.83	3.33	13.33
	โรงพยาบาล	49.44	6.67	14.72	21.39	0	1.67	6.11
	ที่ว่าการอำเภอ	61.39	9.44	6.67	16.39	0.56	1.11	4.44
	ธนาคาร	50.28	8.61	20.28	13.06	0.56	2.50	4.72
	สถานีตำรวจ	73.33	5.83	7.22	6.39	0.56	1.39	5.28
รวมภายนอกชุมชน		**55.36**	**7.76**	**12.71**	**13.96**	**0.57**	**2.60**	**7.03**

เมื่อพิจารณาคู่สนทนาในแต่ละสถานที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับคู่สนทนาที่เป็นคนรู้จัก ค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 แต่เมื่อเปลี่ยนคู่สนทนาจะพบการเลือกใช้ภาษาผู้ไทแตกต่างกันไปตามคู่สนทนา กล่าวคือ สถานที่โรงเรียน เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ กับคู่สนทนาครูและคนแปลกหน้ามากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.00 และ 42.50 ตามลำดับ เลือกใช้ภาษาผู้ไท กับคู่สนทนาเพื่อนมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.00 สถานที่ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับพ่อค้า/แม่ค้า มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.33 รองลงมาคือใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.17 เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับคนแปลกหน้า มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.67 รองลงมาคือภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.00

สถานที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับหมอ/พยาบาล มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.67 รองลงมาคือใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.00 เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสานกับคนแปลกหน้า มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 32.50 รองลงมาคือภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 26.67

สถานที่ที่ว่าการอำเภอ เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับเจ้าหน้าที่ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.33 รองลงมาคือใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.00 เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับคนแปลกหน้ามากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.67 รองลงมาคือภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 25.00

สถานที่ธนาคาร เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ กับเจ้าหน้าที่ธนาคาร มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.33รองลงมาคือใช้ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 21.67 เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับคนแปลกหน้า มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.67 รองลงมาคือภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.17

สถานที่สถานีตำรวจ เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.67 รองลงมาคือใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.17 เลือกใช้ภาษาผู้ไทกับคนแปลกหน้า มากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.33 รองลงมาคือใช้ปน 3 ภาษา ค่าเฉลี่ยร้อยละ

11.67 พิจารณารายละเอียดค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาระหว่างคู่สนทนาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนดังตารางที่ 5.29

ตารางที่ 5.31 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาระหว่างคู่สนทนาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

แวดวง	สถานที่	คู่สนทนา	P	E	T	2 ภาษา			3 ภาษา
						P+E	P+T	E+T	
	โรงเรียน	ครู	5.00	-	80.00	7.50	-	2.50	5.00
		เพื่อน	50.00	-	2.50	12.50	5.00	25.00	5.00
		คนแปลกหน้า	5.00	22.50	42.50	0.00	-	7.50	22.50
	ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน	พ่อค้า/แม่ค้า	48.33	3.33	2.50	24.17	-	8.33	13.33
		คนรู้จัก	82.50	1.67	1.67	5.83	-	-	8.33
		คนแปลกหน้า	31.67	20.00	10.83	15.00	2.50	1.67	18.33
	โรงพยาบาลประจำอำเภอ	หมอ/พยาบาล	36.67	-	35.00	20.00	-	2.50	5.83
		คนรู้จัก	85.00	0.83	-	11.67	-	-	2.50
		คนแปลกหน้า	26.67	19.17	9.17	32.50	-	2.50	10.00
	ที่ว่าการอำเภอ	เจ้าหน้าที่	58.33	5.83	10.83	20.00	-	1.67	3.33
		คนรู้จัก	89.17	1.67	1.67	4.17	1.67	-	1.67
		คนแปลกหน้า	36.67	20.83	7.50	25.00	-	1.67	8.33
	ธนาคาร	เจ้าหน้าที่ธนาคาร	21.67	0.83	53.33	15.83	-	2.50	5.83
		คนรู้จัก	87.50	0.83	1.67	5.83	1.67	0.83	1.67
		คนแปลกหน้า	41.67	24.17	5.83	17.50	-	4.17	6.67
	สถานีตำรวจ	เจ้าหน้าที่ตำรวจ	71.67	5.83	9.17	9.17	-	1.67	2.50
		คนรู้จัก	90.00	1.67	1.67	3.33	1.67	-	1.67
		คนแปลกหน้า	58.33	10.00	10.83	6.67	-	2.50	11.67

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 69.46 รองลงมาคือภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.40 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.66 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.36 เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกใช้ภาษาในแต่ละแวดวงพบว่า แวดวงภายในชุมชน กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุดในทุกสถานที่ พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ ตารางที่ 5.32

ตารางที่ 5.32 แสดงภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สูงสุดภายในชุมชนตามปัจจัยสังคม

ปัจจัยสังคม / ภายในชุมชน	อายุ			ถิ่นที่อยู่อาศัย	
	15 – 25 ปี	35 – 45 ปี	55 – 65 ปี	คำม่วง	สามชัย
บ้าน	P	P	P	P	P
ร้านค้า/ตลาด	P	P	P	P	P
วัด	P	P	P	P	P

พิจารณาภาษาที่ใช้ในแวดวงภายนอกชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงเลือกใช้ภาษาผู้ไทในแต่ละสถานที่สูงสุด ยกเว้นสถานที่โรงเรียนที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด สถานที่โรงพยาบาลพบกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสานสูงสุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี เลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุด และสถานที่ธนาคารพบกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด จะเห็นได้ว่าปัจจัยสังคมอายุมีผลทำให้เห็นความแตกต่างของการเลือกภาษามากกว่าปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย พิจารณารายละเอียดดังตารางที่ ตารางที่ 5.33

ตารางที่ 5.33 แสดงภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สูงสุดภายนอกชุมชนตามปัจจัยสังคม

ปัจจัยสังคม / ภายนอกชุมชน	อายุ			ถิ่นที่อยู่อาศัย	
	15 – 25 ปี	35 – 45 ปี	55 – 65 ปี	คำม่วง	สามชัย
โรงเรียน	T	-	-	T	T
ร้านค้า/ตลาด	P	P	P	P	P
โรงพยาบาล	T	P+E	P	P	P
ที่ว่าการอำเภอ	P	P	P	P	P
ธนาคาร	T	P	P	P	P
สถานีตำรวจ	P	P	P	P	P

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยสังคมอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุดเนื่องจากเป็นภาษาแม่ที่ตนใช้มาตั้งแต่เกิด แต่มีความ

แตกต่างในลำดับรองลงมา กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน รองลงมาตามลำดับ โดยเฉพาะการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทหลายเรื่องที่พบแนวโน้มการใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในกลุ่มวัยรุ่นเพิ่มขึ้นเนื่องจากเป็นวัยที่กำลังศึกษา จึงได้เรียนรู้และใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในสถานการณ์ที่หลากหลายทั้งจากสื่อและเพื่อนที่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ เมื่อออกนอกหมู่บ้านหรือพบคนแปลกหน้ากลุ่มวัยรุ่นมักสนทนาด้วยภาษาไทยกรุงเทพฯ สาเหตุหนึ่งอาจมาจากการอายที่จะพูดภาษากลุ่มชาติพันธุ์ของตนในที่สาธารณะโดยเฉพาะกับคนแปลกหน้า ส่วนอีกสาเหตุอาจมาจากการกลัวคู่สนทนาไม่เข้าใจเพราะหากสนทนาด้วยภาษาผู้ไทอาจทำให้บุคคลที่สนทนาด้วยไม่เข้าใจความหมายที่ตนพูดได้ กลุ่มตัวอย่างจึงเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สนทนา ในขณะที่ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และ ช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีลำดับการเลือกใช้ภาษารองลงมาที่คล้ายกัน คือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนกับภาษาอีสาน และเลือกใช้ 3 ภาษา นอกจากนี้ทั้งสองช่วงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสานปนกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการพบว่า สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุส่วนใหญ่มักใช้ภาษาผู้ไทและมีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไทสูงสุด เนื่องจากภาษาผู้ไทเป็นเพียงภาษาเดียวที่ตนถนัด หากจะให้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ ก็กลัวพูดไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน อีกทั้งตนก็ไม่ได้ออกไปพบปะผู้คน กล่าวคือ ผู้หญิงวัยสูงอายุส่วนใหญ่จะทอผ้าอยู่บ้าน ส่วนผู้ชายก็จะจักสานอยู่ที่บ้านเช่นกัน หากบ้านใดไม่ทอผ้าก็มักปลูกหม่อนเลี้ยงไหมขายให้บ้านที่ทอผ้า กลุ่มตัวอย่างวัยนี้จึงพูดแต่ภาษาผู้ไทในแทบทุกแวดวง และยังให้เหตุผลอีกว่าในจังหวัดกาฬสินธุ์มีชาวผู้ไทอยู่เป็นจำนวนมากคนส่วนใหญ่จึงน่าจะเข้าใจภาษาผู้ไทได้

เมื่อผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาของ 3 ช่วงอายุมาทดสอบค่าสำคัญทางสถิติ (P-value) โดยใช้ Anova และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ ตามความนิยมที่ใช้กันในงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผลการเปรียบเทียบพบว่า ค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาตามปัจจัยอายุส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ ยกเว้นการเลือกใช้ภาษาผู้ไท รายละเอียดดังตารางที่ 5.34

ตารางที่ 5.34 แสดงค่าสำคัญทางสถิติการเลือกภาษา ตามปัจจัยอายุ

ภาษา / อายุ	P	E	T	2 ภาษา			3 ภาษา
				P+E	P+T	E+T	
15 – 25 ปี	47.00	10.92	20.83	6.33	0.92	5.42	8.58
35 – 45 ปี	71.30	3.98	2.78	17.04	0.00	0.00	4.91
55 – 65 ปี	92.59	0.00	1.02	5.19	0.09	0.00	1.11
ค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ	69.46	5.18	8.66	9.40	0.36	1.93	5.00
Sig.	0.1016	5.25E-07*	1.29E-07*	0.0002*	0.0015*	0.0001*	0.002*

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองอำเภอเลือกใช้ภาษาผู้ไทในแต่ละแวดวงสูงที่สุดเหมือนกัน แต่ค่าเฉลี่ยของอำเภอสามชัยสูงกว่าอำเภอคำม่วง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกมากเท่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ซึ่งเป็นชุมชนเศรษฐกิจ มีนักท่องเที่ยวและพ่อค้าเข้ามาติดต่ออยู่เสมอจึงทำให้มีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาอื่น ๆ ปนค่อนข้างสูง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกภาษาในลำดับที่ 2 ของทั้งสองอำเภอพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงจะเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน จากการสังเกตการณ์ขณะเก็บข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ในอำเภอคำม่วง จะสนทนากับผู้วิจัยด้วยภาษาไทยกรุงเทพฯ เนื่องจากชาวบ้านเข้าใจว่าผู้วิจัยเป็นนักท่องเที่ยวจึงใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สนทนาด้วย แต่เมื่อผู้วิจัยสนทนากับชาวบ้านด้วยภาษาอีสานชาวบ้านก็สนทนากับผู้วิจัยด้วยภาษาผู้ไทปนกับภาษาอีสาน และในขณะเดียวกันเมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่อำเภอสามชัย ชาวบ้านกลับสนทนากับผู้วิจัยด้วยภาษาผู้ไท เนื่องจากชาวบ้านคุ้นชินกับการใช้ภาษาผู้ไทและหมู่บ้านแห่งนี้ไม่ค่อยมีคนแปลกหน้าเข้ามาติดต่อ หากมีบุคคลแปลกหน้าเข้ามาติดต่อก็เป็นคนที่สามารถพูดและฟังภาษาอีสานได้ ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงใช้ภาษาผู้ไทปนกับภาษาอีสานในการสนทนา

เมื่อผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 อำเภอ มาทดสอบค่าสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ ผลการเปรียบเทียบพบว่าค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ แต่พบการเลือกภาษาผู้ไทปนกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติรายละเอียดดังตารางที่ 5.35

ตารางที่ 5.35 แสดงค่าสำคัญทางสถิติ (P-value) การเลือกภาษา ตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย

ภาษา / ถิ่นที่อยู่	P	E	T	2 ภาษา			3 ภาษา
				P+E	P+T	E+T	
คำม่วง	66.25	4.82	10.89	9.17	0.60	2.08	6.19
สามชัย	72.68	5.54	6.43	9.64	0.12	1.79	3.81
ค่าเฉลี่ยรวม ร้อยละ	69.46	5.18	8.66	9.40	0.36	1.93	5.00
Sig.	0.3938	0.3257	0.0720	0.4436	0.0164*	0.3730	0.1130

หมายเหตุ เครื่องหมาย * หมายถึง ค่า Sig. ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

การศึกษาการเลือกภาษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ 2 ข้อ คือ ข้อ 1 ปัจจัยสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยการเลือกภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ๆ ข้อ 2 ปัจจัยสังคมด้านถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลต่อค่าเฉลี่ยการเลือกภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย จะมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.59 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.30 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.00 ตามลำดับ ในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.83 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.78 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.02 ตามลำดับ ข้อ 2 กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.68 และกลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.25 ซึ่งน้อยกว่าอำเภอสามชัย

บทที่ 6
สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

1. สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสาน และภาษาผู้ไท ของชาวผู้ไท และศึกษาการเลือกภาษาของชาวผู้ไท อำเภอคำม่วง และอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 120 คน ตามปัจจัยสังคมอายุและถิ่นที่อยู่อาศัย ปัจจัยอายุประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุที่ 1 อายุระหว่าง 55 – 65 ปี ช่วงอายุที่ 2 อายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15 – 25 ปี ปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยประกอบด้วย 2 ถิ่น ได้แก่ 1. หมู่ 3 บ้านโพน และหมู่ 4 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง 2. หมู่ 3 บ้านหนองช้าง และหมู่ 5 บ้านหนองแก่นทราย ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาและผลการศึกษาการเลือกภาษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษา

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาโดยภาพรวมทั้งจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ (matched guise technique) และแบบสอบถามให้เลือกตอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัยมีทัศนคติที่ดีต่อทุกภาษา โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.03 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.99 ตามลำดับ และเมื่อพิสูจน์ค่าสถิติโดยใช้ Anova กับตัวแปรอายุ และใช้ t test กับตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัย โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ พบว่า ปัจจัยทางสังคมอายุและถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลทำให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในคำถามบางข้อ สามารถพิจารณาผลการศึกษาตามปัจจัยสังคมอายุและถิ่นที่อยู่อาศัยได้ดังนี้

1) ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยสังคมอายุ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ และแบบสอบถามให้เลือกตอบตามปัจจัยอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง **15 – 25 ปี** มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.99 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.85 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง **35 – 45 ปี และ 55 – 65 ปี** มี

ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.37 และ 4.33 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 4.24 และ 3.96 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.14 และ 3.94 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามวิธีเก็บข้อมูลสามารถพิจารณาผลการศึกษาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1.1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยสังคมอายุพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง **15 – 25 ปี** มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.97 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.81 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง **35 – 45 ปี** มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 4.15 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 4.10 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง **55 – 65 ปี** มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.10 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.95 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติแต่ละภาษาโดยควบคุมปัจจัยอายุพบว่า **ภาษาผู้ไท** กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุในอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง แต่พบบุคลิก/ลักษณะข้อที่ 4. ร่ำรวย 9. ขยัน และ10. ทันสมัย ของกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุในอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย **ภาษาอีสาน** กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกช่วงอายุในอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสาน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี อำเภอสามชัย ที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาอีสานสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง เมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะแต่ละข้อพบว่ามีบุคลิก/ลักษณะข้อที่ 1. ซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยสูงอายุอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง **ภาษาไทยกรุงเทพฯ** กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกช่วงอายุในอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี อำเภอสามชัย ที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง เมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะแต่ละข้อพบว่ามีบุคลิก/ลักษณะข้อที่ 5. ฉลาด และ 10. ทันสมัย ของกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุอำเภอคำม่วง

1.2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงบวกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.00) โดยเฉพาะภาษาผู้ไท ที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.52 รองลงมาคือภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.96 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.23 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 4.02 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 - 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.89 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.89 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.63 ตามลำดับ

ด้านทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาอีสานมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.99 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 2.10 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 2.42 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาอีสานและภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.75 รองลงมาคือภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 1.85

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 - 65 ปี ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาอีสานมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.75 รองลงมาคือภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 1.87 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 1.97 ตามลำดับ

ส่วนลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาโดยควบคุมปัจจัยอายุพบว่า **ภาษาผู้ไท** กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุในอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง **ภาษาอีสาน** กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุในอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง **ภาษาไทยกรุงเทพฯ** กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกช่วงอายุในอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติ

ต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี อำเภอสามชัย ที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง

2) ทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยสังคมอายุจากการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ และแบบสอบถามให้เลือกตอบตามปัจจัยอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่าง**อำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย** มีลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาเหมือนกันแต่มีค่าเฉลี่ยต่างกัน คือ มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.20 และ 4.30 รองลงมาคือภาษาไทย ค่าเฉลี่ย 4.03 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.98 และ 4.00 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามวิธีเก็บข้อมูลสามารถพิจารณาผลการศึกษาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1) เทคนิคการพรางเสียงคู่

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.15 รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.13 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.99 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.28 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.04 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.91 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาโดยควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า **ภาษาผู้ไท** กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง เมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะแต่ละข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยต่อแต่ละบุคลิก/ลักษณะสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ยกเว้นข้อที่ 2. สุภาพ 5. ฉลาด 7. น่าเชื่อถือ และ 8. เข้มแข็ง ที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย วัยกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะแต่ละข้อสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ยกเว้นข้อที่ 1. ซื่อสัตย์ 6. เป็นมิตร และ 8. เข้มแข็ง ที่กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด **ภาษาอีสานและภาษาไทยกรุงเทพฯ** กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาทั้งสอง สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย และเมื่อพิจารณาบุคลิก/ลักษณะแต่ละข้อพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยต่อบุคลิก/ลักษณะแต่ละข้อสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น

2.2) แบบสอบถามให้เลือกตอบ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงบวกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวกในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.00) โดยเฉพาะภาษาผู้ไท ที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 4.11 และภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.84 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.77 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 3.90 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ

ด้านทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบคำถามเชิงลบพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อทั้ง 3 ภาษา พิจารณาจากการตอบคำถามที่ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบในแต่ละภาษา (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.85 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 1.92 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 2.26 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.68 รองลงมาคือ ภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ย 1.74 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 1.83 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยทัศนคติแต่ละภาษาโดยควบคุมปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อ**ภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ** สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง

1.2 ผลการศึกษาการเลือกภาษา

การศึกษาการเลือกภาษาในงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลการศึกษาการเลือกภาษาโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 69.46 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.40 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.66 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.36 เมื่อพิจารณารายละเอียดตามแวดวงการใช้ภาษาและปัจจัยสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามแวดวงการใช้ภาษา

การศึกษาการเลือกภาษาของชาวผู้ไทตามแวดวงการใช้ภาษาในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 แวดวง ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน และแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน สรุปได้ดังนี้

1.1) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน

การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 สถานที่ ได้แก่ บ้าน ตลาด/ร้านค้าในหมู่บ้าน และวัดในหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในแวดวงการใช้ภาษาภายในชุมชนโดยสรุปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.26 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.33 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.26 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.07

1.2) การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน

การเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชน แบ่งออกเป็น 6 สถานที่ ได้แก่ โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาล ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนโดยสรุปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.36 รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 13.96 และภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 12.71 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.57 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละสถานที่จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาผู้ไทมากที่สุดในทุกสถานที่ยกเว้นสถานที่โรงเรียนที่ใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากที่สุด

2) การเลือกภาษาตามปัจจัยสังคมอายุ

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยสังคมอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุดเนื่องจากเป็นภาษาแม่ที่ตนใช้มาตั้งแต่เกิด แต่มีความแตกต่างในลำดับรองลงมา กล่าวคือ ช่วงอายุระหว่าง **15 – 25 ปี** เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสานรองลงมาตามลำดับ ในขณะที่ช่วงอายุระหว่าง **35 – 45 ปี** และ ช่วงอายุระหว่าง **55 – 65 ปี** มีลำดับ

การเลือกใช้ภาษารองลงมาที่คล้ายกัน คือ เลือกใช้ภาษาผู้ไทปนกับภาษาอีสาน และเลือกใช้ 3 ภาษา นอกจากนี้ทั้งสองช่วงอายุยังไม่พบการเลือกใช้ภาษาอีสานปนกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เหมือนกัน

เมื่อผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาของ 3 ช่วงอายุมาทดสอบค่าสำคัญทางสถิติ (P-value) โดยใช้ Anova และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ ผลการเปรียบเทียบพบว่า ค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาตามปัจจัยอายุส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ ยกเว้นการเลือกใช้ภาษาผู้ไท

3) การเลือกภาษาตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย

ผลการศึกษาการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยสังคมถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองอำเภอเลือกใช้ภาษาผู้ไทในแต่ละแวดวงสูงที่สุดเหมือนกัน แต่ค่าเฉลี่ยของอำเภอสามชัยสูงกว่าอำเภอคำม่วง เมื่อพิจารณาลำดับการเลือกภาษาในลำดับที่ 2 ของทั้งสองอำเภอพบว่า กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงจะเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัยเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน

เมื่อผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 อำเภอ มาทดสอบค่าสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ ผลการเปรียบเทียบพบว่าค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาตามปัจจัยถิ่นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ แต่พบการเลือกภาษาผู้ไทปนกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ 2 ข้อ ได้แก่ 1. ปัจจัยสังคมด้านถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย จะมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง และ 2. ปัจจัยสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ และค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ๆ

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้บางประการ **ข้อแรก** ปัจจัยสังคมด้านถิ่นที่อยู่อาศัยมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย จะมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วง ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานดังกล่าว คือ ชาวผู้ไทอำเภอสามชัย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาผู้ไทสูงกว่าชาวผู้ไทอำเภอคำม่วง ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทของกลุ่มตัวอย่างอำเภอสามชัย ค่าเฉลี่ย 4.28 ค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.68 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอำเภอคำม่วงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ย 4.15 ค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไท ค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.25 ซึ่งน้อยกว่าอำเภอสามชัย

ข้อที่สอง ปัจจัยสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทและมีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ และค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ๆ ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานดังกล่าวบางประการ คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 และมีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาผู้ไทสูงสุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.59 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ย 3.97 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ๆ แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี ค่าเฉลี่ย 4.17 ทั้งนี้แม้กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี จะมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ๆ แต่กลับพบค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ สูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาไทยกรุงเทพฯ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.83

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบงานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและไท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของยูทากะ โทมิโอกะ (2552) ศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าคนไทยอีสานทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาอีสาน และภาษาไทยมาตรฐาน แต่กลุ่มอายุน้อยจะมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าภาษาไทยอีสาน ซึ่งต่างจากงานวิจัยเรื่องนี้ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุน้อยมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยกว่าภาษาผู้ไทที่เป็นภาษาแม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาว่ากลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยของยูทากะ โทมิโอกะ (2552) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักศึกษาหรือบุคลากรในมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มักใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการเรียนการสอน รวมถึงการใช้เพื่อติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายใน

มหาวิทยาลัยต่างกับชุมชนชาวผู้ไทจังหวัดกาฬสินธุ์ที่เป็นสังคมชนบทคนที่อยู่ภายในชุมชนยังคงใช้ภาษาผู้ไทในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวผู้ไท เช่น มหกรรมผู้ไทนานาชาติ งานแพรวากาฬสินธุ์ กิจกรรมการสอนทอผ้าในโรงเรียน ฯลฯ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อภาษาแม่ ทั้งยังเป็นการธำรงอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้รักและภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน รวมถึงมีความเข้มข้นในการเลือกใช้ภาษาผู้ไทค่อนข้างสูง

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาด้านทัศนคติต่อภาษากับงานวิจัยของนวพล กรรณมณีเลิศ (2559) ที่ศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาของชาวไทพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทพวนมีทัศนคติทางบวกต่อทั้งสามภาษา และมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาพวนเท่ากับภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาอีสานมีทัศนคติทางบวกน้อยที่สุด ชาวไทพวนยิ่งอายุน้อยยิ่งมีทัศนคติทางบวกต่อแต่ละภาษามากที่สุด ต่างกับงานวิจัยเรื่องนี้ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน

จากการศึกษาการเลือกภาษาในงานวิจัยของ ยูทากะ โทมิโอกะ (2552) พบว่า กลุ่มคนไทยอีสานอายุน้อยนิยมใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากกว่ากลุ่มอายุมาก และมักเลือกใช้ภาษาอีสานในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการและเลือกใช้ภาษาไทยในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ พิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาในแวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนโดยเฉพาะสถานที่ธนาคารเมื่อสนทนากับพนักงาน และสถานที่โรงพยาบาลเมื่อสนทนากับหมอหรือพยาบาล ชาวผู้ไทส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการสนทนา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบการเลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ กับบุคคลแปลกหน้าทั้งภายนอกและภายในชุมชนอีกด้วย เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาในงานวิจัยของนวพล กรรณมณีเลิศ (2559) พบว่า ทั้งสามกลุ่มอายุมีแนวโน้มเลือกใช้ภาษาพวนเป็นอันดับที่หนึ่ง ตามด้วยภาษาไทย และภาษาอีสานตามลำดับ ต่างกับงานวิจัยเรื่องนี้ที่พบว่าชาวผู้ไทเลือกภาษาผู้ไทสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน ภาษาไทยกรุงเทพฯ และเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาไทยกรุงเทพฯ น้อยที่สุด

กล่าวโดยสรุป การเลือกภาษาของงานวิจัยเรื่องนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุเลือกใช้ภาษาผู้ไทสูงสุดเหมือนกัน เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาในลำดับรองลงมาจะแตกต่างกันตามช่วงอายุ คือ ช่วงอายุระหว่าง 15 – 25 ปี เลือกใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอีสาน ในขณะที่ช่วงอายุระหว่าง 35 – 45 ปี และช่วงอายุระหว่าง 55 – 65 ปี มีลำดับการเลือกใช้ภาษาคล้ายกัน คือเลือกใช้ภาษาผู้ไทปนภาษาอีสาน และเลือกใช้ 3 ภาษา ตามลำดับ และทั้งสองช่วงอายุไม่พบการเลือกใช้

ภาษาอีสานปนภาษาไทยกรุงเทพฯ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554: 396) ที่ศึกษาการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย และพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุจะใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มากที่สุด กลุ่มวัยกลางคนจะใช้ทั้งสองภาษา กล่าวคือ ใช้ทั้งภาษาชาติพันธุ์ของตนและภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการสื่อสาร และยังพบว่า มักใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ในการสื่อสารภายในครอบครัว ส่วนวัยหนุ่มสาวจะเป็นวัยที่ใช้สองภาษาในแวดวงครอบครัว แต่มีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ มากขึ้นเรื่อย ๆ หรือพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นภาษาหลัก พูดภาษากลุ่มชาติพันธุ์กับผู้สูงอายุเท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาว่าสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองพื้นที่เลือกใช้ภาษาผู้ไทค่าเฉลี่ยสูงกว่าภาษาอีสานซึ่งเป็นภาษาประจำภูมิภาค เนื่องจากความคล้ายคลึงทางด้านเสียงและคำศัพท์ระหว่างภาษาผู้ไทกับภาษาอีสาน ทำให้กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาผู้ไทในสถานที่ต่าง ๆ มากกว่าภาษาอีสาน และคิดว่าบุคคลที่อยู่ในภาคอีสานน่าจะเข้าใจภาษาของตนด้วยเช่นกัน

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในงานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการศึกษาที่สำคัญ เพราะสามารถเป็นเครื่องทำนายอนาคตของภาษาในชุมชนนั้น ๆ ได้ ว่าอยู่ในสภาวะเช่นไร จากการศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย ผู้วิจัยพิจารณาว่าภาษาผู้ไทของทั้งสองชุมชนกำลังอยู่ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ (change in progress) สังเกตได้จากการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระดับอายุที่แตกต่างกัน การเลือกใช้ภาษาของชาวผู้ไทวัยสูงอายุเปรียบเสมือนการใช้ภาษาของอดีต การเลือกใช้ภาษาของชาวผู้ไทวัยผู้ใหญ่เปรียบเสมือนการใช้ภาษาของปัจจุบัน และการเลือกใช้ภาษาของชาวผู้ไทวัยรุ่นเปรียบเสมือนการใช้ภาษาของอนาคต ซึ่งอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532: 16) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เปรียบเสมือนว่าเราได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาจริง ๆ นอกจากนี้ การศึกษาการเลือกภาษายังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่จะเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนให้เตรียมตัวได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังเป็นการศึกษาที่สอดรับกับนโยบายภาษาแห่งชาติ (National Language Policy) เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น ท้ายที่สุดผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชาวผู้ไทในชุมชน ให้ตระหนักรู้และกระตุ้นให้เกิดการใช้ภาษาผู้ไท ภาษาอีสาน และภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้เหมาะสมกับแวดวงการใช้ภาษา ตลอดจนมีการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมสืบไป

3. ข้อเสนอแนะ

1) ควรศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดอื่น เพื่อแสดงให้เห็นทัศนคติและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทในแต่ละพื้นที่ว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร และปัจจัยใดที่ทำให้เหมือนหรือต่างกัน
2) ควรศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไทที่ทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานครหรือในพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่พื้นที่ที่มีชาวผู้ไทอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

รายการอ้างอิง

กรมทรัพยากรธรณี. (2552). **การจำแนกเขตเพื่อการจดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี จังหวัดกาฬสินธุ์.** กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542). **วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดกาฬสินธุ์**. คุรุสภาลาดพร้าว : กรุงเทพฯ.

จรัลวิไล จรูญโรจน์, ม.ล.(2557). **ภาษาในปริบทสังคมและวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____.(2556). **เทคนิคการวิจัยทางภาษาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จรัลวิไล จรูญโรจน์, ม.ล. และ Yang Liahou. (2558). “ทัศนคติต่อผู้พูดภาษาไทยและภาษาจีนของชาวไทยที่เรียนภาษาจีนและชาวจีนที่เรียนภาษาไทย: การศึกษาด้วยกลวิธีพรางเสียงคู่.” **วารสารมนุษยศาสตร์ฉบับบัณฑิตศึกษา** 4, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 48 – 67.

ณัฐพร จันทร์เติม และรัตนา จันทร์เทาว์. (2560). “การสังเคราะห์งานศึกษาภาษาผู้ไทในประเทศไทย.” **วารสารภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม** 6, 1 (มกราคม – มิถุนายน): 83-97.

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. 2526. **ภูไทย.** กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.

ทิพย์สุรางค์ วะชุม, (2554). “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของผ้าไหมแพรวา การศึกษาในบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดียู ศรีนราวัฒน์. (2529). “ทัศนคติที่บอกได้จากภาษา.” **วารสารธรรมศาสตร์** 15, 1 (มีนาคม): 50 – 57.

นวพล กรรณมณีเลิศ. (2559). “ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาของชาวไทพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นันทกา วชิรพินพง. (2530). “การศึกษาทัศนคติทางภาษาที่มีต่อภาษาจีนและผู้พูดภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประพนธ์ จุนทวิเทศ. (2532). “ภาวะหลายภาษาในบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง

อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจณี ศรีธรราษฎร์. (2526). "การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทยใน 3 จังหวัด." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระมหาอภิชาติ ธมฺมาภินนฺโท. (2558). "มิติทางวัฒนธรรมของการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองช้าง ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พัชรา อัมพวานนท์. (2551). "การธำรงและการเปลี่ยนแปลงภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล. (2554). "การเลือกภาษาและการธำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภูวดล ศรีธเรศ. (2554). "การจัดการคุณค่าและมูลค่าผ้าไหมแพรวาของชาวผู้ไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานวัฒนธรรม) วิทยาลัยนวัตกรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยูทากะ โทมิโอกะ. (2552). "ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). **พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์).** กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วัชรวร วงศ์กัณหา. (2558). "คนไทไกลบ้าน : จากเมืองหล้าฟ้าแถนถึงเมืองลุ่มลีดเลียง." ใน **วิจิตร แพรวา มรดกภูมิปัญญาสู่ราชินีแห่งไหม**, 43 – 72. สุชานาถ บุญเที่ยง, บรรณาธิการ. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ศิริรัตน์ ชูพันธ์ อรรถพลพิพัฒน์. (2556). "ทัศนคติของคนกะเหรี่ยงที่มีต่อภาษากะเหรี่ยงและภาษาไทย." **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี** 5, 1 (มกราคม – มิถุนายน): 137 – 162.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวังกาฬสินธุ์. **แผนที่หน่วยให้บริการในเขตอำเภอคำม่วง**. เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2562 เข้าถึงได้จาก http://www.sks.go.th

สมทรง บุรุษพัฒน์, สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, สุมิตรา สุรรัตน์เดชา, ปัทมาพัฒน์พงษ์, ณรงค์ อาจสมิติ,

พิเชฐ สีตะพงศ์. (2554). “การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย.” สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมใจ ดำรงสกุล. 2546. **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ผู้ไทย.** นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2534). **สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน.** ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สราวุฒิ ไกรเสม. (2552). “การธำรงและการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักละโวยในตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิริกัญญา วรชิน. (2552). “การศึกษาสถานภาพทางภาษาของภาษาผู้ไทอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สิเนหา วังคะฮาด. (2542). “ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านท่าคอยนาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานเกษตรอำเภอสามชัย. **แผนที่อำเภอสามชัย.** เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2562 เข้าถึงได้จาก http://samchai.kalasin.doae.go.th/index7.html

สำนักงานเทศบาลตำบลโพน. (2561). **บ้านโพน.** เข้าถึงเมื่อ 4 กุมพาพันธ์. เข้าถึงได้จาก http://www.poncity.go.th/index.php

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์. 2548. **จังหวัดกาฬสินธุ์.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สุเทพ ไชยขันธุ์. 2556**. ผู้ไท ลูกแถน : ความเป็นมาคนอีสาน ภาคพิเศษ.** กรุงเทพฯ : ตถาตา.

สุชาดา วัฒนะ. (2549). “ภาวะหลายภาษาในบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุชานาถ บุญเที่ยงและภูวดล ศรีธเรศ. (2558). “คนไทไกลบ้าน : จากเมืองหล้าฟ้าแถนถึงเมืองลุ่มลีดเลียง.” ใน **วิจิตรแพรวา มรดกภูมิปัญญาสู่ราชินีแห่งไหม**, 113 - 124. สุชานาถ บุญเที่ยง, บรรณาธิการ. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

สุทธิดา จันทร์ดวง. (2560). “การแปรการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาผู้ไทกะป่องประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุพัตรา จิรนันทนาภรณ์, อรทัย ชินอัครพงศ์ และอัญชลี สิงห์น้อย. (2551). “ทัศนคติทางภาษาของ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีต่อภาษาของตนเอง.” วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 5, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม) : 1 – 24.

สุภาพร คำยุธา. (2546). “การฟ้อนของชาวผู้ไทย : กรณีศึกษา หมู่บ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏยศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2549). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์.” **ใน ภาษาและวรรณกรรมสารฉบับภาษาและวรรณกรรมกับสังคม, บาหยัน อิ่มสำราญ, บรรณาธิการ.** นครปฐม : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. (2551). **การศึกษาภาษาถิ่น : ภาษาตระกูลไท.** นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2547). “ความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์ : ทรัพยากรล้ำค่าหรือปัญหาที่แก้ไม่ตก.”**วารสารภาษาและวัฒนธรรม** 23, 1 (ม.ค.-มิ.ย.) : 15-24.

_____. (2549). “สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์.” **วารสารภาษาและวัฒนธรรม** 25, 2 (ก.ค.-ธ.ค.) : 5-17.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). **แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สุวิทย์ ธีรศาสวัต และณรงค์ อุปัญญ์. (2538). รายงานการวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวิถีครอบครัวและชุมชนอีสาน : กรณีผู้ไทย.” ภาควิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้าง. **ตำบลหนองช้าง.** (2561). เข้าถึงเมื่อ 4 กุมพาพันธ์. เข้าถึงได้จาก http://nongchang.go.th/public/texteditor/data/index/menu/237

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2532). **คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2545). **ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2556). **ภาษาศาสตร์สังคม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพันธ์ อุนากรสวัสดิ์. (2536). “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Natthida Chakshuraksha. (2003) “LANGUAGE MAINTENANCE AND SHIFT IN A

DISPLACED TAI LANGUAGE: A CASE STUDY OF BLACK TAI AT NONGKHE VILLAGE, THAILAND.” Ph.D. Linguistics, Graduate School, Mahidol University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของชาวผู้ไท จังหวัดกาฬสินธุ์

<u>ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป</u>

1. **อำเภอ** ☐ คำม่วง ☐ สามชัย

2. **เพศ** ☐ ชาย ☐ หญิง

3. **อายุ** ..... ปี

4. **ชาติพันธุ์ของบิดา** ☐ ผู้ไท ☐ อีสาน ☐ ไทย ☐ อื่น ๆ ....

5. **ชาติพันธุ์ของมารดา** ☐ ผู้ไท ☐ อีสาน ☐ ไทย ☐ อื่น ๆ ....

6. **สถานภาพ** ☐ โสด ☐ สมรส (ชาติพันธุ์ของคู่สมรส.....)

7. **ระดับการศึกษา** ☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ ประถมศึกษา
   ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
   ☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

8. **อาชีพ** ☐ เกษตรกร ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ ค้าขาย
   ☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ อื่น ๆ .....

มหาวิทยาลัยศิลปากร

<u>ตอนที่ 2 ทัศนคติต่อภาษา</u>

ท่านคิดว่าเสียงที่ท่านได้ยินมีบุคลิก/ลักษณะอย่างไร

แบบทดสอบการฟังเสียง <u>ภาษาไทย</u> (คนที่ 1)

	บุคลิก/ลักษณะ	**ระดับคะแนน**					**บุคลิก/ลักษณะ**
1.	ซื่อสัตย์	5	4	3	2	1	คดโกง
2.	สุภาพ	5	4	3	2	1	หยาบคาย
3.	หน้าตาดี	5	4	3	2	1	ขี้เหร่
4.	ร่ำรวย	5	4	3	2	1	จน
5.	ฉลาด	5	4	3	2	1	โง่
6.	เป็นมิตร	5	4	3	2	1	ไม่เป็นมิตร
7.	น่าเชื่อถือ	5	4	3	2	1	ไม่น่าเชื่อถือ
8.	เข้มแข็ง	5	4	3	2	1	อ่อนแอ
9.	ขยัน	5	4	3	2	1	ขี้เกียจ
10.	ทันสมัย	5	4	3	2	1	ล้าหลัง

แบบทดสอบการฟังเสียง <u>ภาษาอีสาน</u> (คนที่ 2)

	บุคลิก/ลักษณะ	**ระดับคะแนน**					**บุคลิก/ลักษณะ**
1.	ซื่อสัตย์	5	4	3	2	1	คดโกง
2.	สุภาพ	5	4	3	2	1	หยาบคาย
3.	หน้าตาดี	5	4	3	2	1	ขี้เหร่
4.	ร่ำรวย	5	4	3	2	1	จน
5.	ฉลาด	5	4	3	2	1	โง่
6.	เป็นมิตร	5	4	3	2	1	ไม่เป็นมิตร
7.	น่าเชื่อถือ	5	4	3	2	1	ไม่น่าเชื่อถือ
8.	เข้มแข็ง	5	4	3	2	1	อ่อนแอ
9.	ขยัน	5	4	3	2	1	ขี้เกียจ
10.	ทันสมัย	5	4	3	2	1	ล้าหลัง

แบบทดสอบการฟังเสียง <u>ภาษาผู้ไท</u> (คนที่ 1)

	บุคลิก/ลักษณะ	**ระดับคะแนน**					**บุคลิก/ลักษณะ**
1.	ซื่อสัตย์	5	4	3	2	1	คดโกง
2.	สุภาพ	5	4	3	2	1	หยาบคาย
3.	หน้าตาดี	5	4	3	2	1	ขี้เหร่
4.	ร่ำรวย	5	4	3	2	1	จน
5.	ฉลาด	5	4	3	2	1	โง่
6.	เป็นมิตร	5	4	3	2	1	ไม่เป็นมิตร
7.	น่าเชื่อถือ	5	4	3	2	1	ไม่น่าเชื่อถือ
8.	เข้มแข็ง	5	4	3	2	1	อ่อนแอ
9.	ขยัน	5	4	3	2	1	ขี้เกียจ
10.	ทันสมัย	5	4	3	2	1	ล้าหลัง

แบบทดสอบการฟังเสียง <u>ภาษาไทยกรุงเทพฯ</u> (คนที่ 3)

	บุคลิก/ลักษณะ	**ระดับคะแนน**					**บุคลิก/ลักษณะ**
1.	ซื่อสัตย์	5	4	3	2	1	คดโกง
2.	สุภาพ	5	4	3	2	1	หยาบคาย
3.	หน้าตาดี	5	4	3	2	1	ขี้เหร่
4.	ร่ำรวย	5	4	3	2	1	จน
5.	ฉลาด	5	4	3	2	1	โง่
6.	เป็นมิตร	5	4	3	2	1	ไม่เป็นมิตร
7.	น่าเชื่อถือ	5	4	3	2	1	ไม่น่าเชื่อถือ
8.	เข้มแข็ง	5	4	3	2	1	อ่อนแอ
9.	ขยัน	5	4	3	2	1	ขี้เกียจ
10.	ทันสมัย	5	4	3	2	1	ล้าหลัง

แบบทดสอบการฟังเสียง <u>ภาษาอีสาน</u> (คนที่ 1)

	บุคลิก/ลักษณะ	**ระดับคะแนน**					**บุคลิก/ลักษณะ**
1.	ซื่อสัตย์	5	4	3	2	1	คดโกง
2.	สุภาพ	5	4	3	2	1	หยาบคาย
3.	หน้าตาดี	5	4	3	2	1	ขี้เหร่
4.	ร่ำรวย	5	4	3	2	1	จน
5.	ฉลาด	5	4	3	2	1	โง่
6.	เป็นมิตร	5	4	3	2	1	ไม่เป็นมิตร
7.	น่าเชื่อถือ	5	4	3	2	1	ไม่น่าเชื่อถือ
8.	เข้มแข็ง	5	4	3	2	1	อ่อนแอ
9.	ขยัน	5	4	3	2	1	ขี้เกียจ
10.	ทันสมัย	5	4	3	2	1	ล้าหลัง

แบบทดสอบการฟังเสียง <u>ภาษาไทยกรุงเทพฯ</u> (คนที่ 2)

	บุคลิก/ลักษณะ	**ระดับคะแนน**					**บุคลิก/ลักษณะ**
1.	ซื่อสัตย์	5	4	3	2	1	คดโกง
2.	สุภาพ	5	4	3	2	1	หยาบคาย
3.	หน้าตาดี	5	4	3	2	1	ขี้เหร่
4.	ร่ำรวย	5	4	3	2	1	จน
5.	ฉลาด	5	4	3	2	1	โง่
6.	เป็นมิตร	5	4	3	2	1	ไม่เป็นมิตร
7.	น่าเชื่อถือ	5	4	3	2	1	ไม่น่าเชื่อถือ
8.	เข้มแข็ง	5	4	3	2	1	อ่อนแอ
9.	ขยัน	5	4	3	2	1	ขี้เกียจ
10.	ทันสมัย	5	4	3	2	1	ล้าหลัง

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อภาษาไทยกรุงเทพฯในเรื่องต่อไปนี้ กรุณาทำเครื่องหมาย √ ในช่องว่าง

5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วย 3 หมายถึง ปานกลาง
2 หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วย 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ภาษาไทย

ข้อ	คำถาม	5	4	3	2	1
1.	ภาษาไทยเป็นภาษาที่ท่านชอบ					
2.	ภาษาไทยเป็นภาษาที่สำคัญ และจำเป็นต่อการใช้ชีวิต					
3.	ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ					
4.	ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไพเราะ					
5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาไทยมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ					
6.	ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ชัดเจน					
7.	ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน					
8.	การเรียนภาษาไทยเป็นสิ่งที่ล้าสมัย					
9.	ท่านคิดว่าถ้าพูดภาษาไทยไม่ได้จะหางานทำไม่ได้					
10.	ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง					

ภาษาอีสาน

ข้อ	คำถาม	5	4	3	2	1
1.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านชอบ					
2.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน					
3.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ					
4.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไพเราะ					
5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาอีสานมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ					
6.	การเรียนภาษาอีสานเป็นการเสียเวลา					
7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาอีสานนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า					
8.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน					
9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาอีสาน					
10.	ภาษาอีสานเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง					

ภาษาผู้ไท

ข้อ	คำถาม	5	4	3	2	1
1.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านชอบ					
2.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ท่านอยากถ่ายทอดให้ลูกหลาน					
3.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าภาษาอื่น ๆ					
4.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไพเราะ					
5.	ท่านรู้สึกสนิทสนมกับเพื่อนที่พูดภาษาผู้ไทมากกว่าเพื่อนที่พูดภาษาอื่น ๆ					
6.	การเรียนภาษาผู้ไทเป็นการเสียเวลา					
7.	ท่านรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาผู้ไทนอกหมู่บ้านหรือกับคนแปลกหน้า					
8.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่มีแบบแผน					
9.	อีก 30 – 40 ปีข้างหน้าในชุมชนนี้คงไม่มีใครพูดภาษาผู้ไท					
10.	ภาษาผู้ไทเป็นภาษาที่ไม่พบในวรรณคดีหรือเพลง					

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 3 การเลือกภาษา

สถานที่	คู่สนทนา	ภาษาที่เลือก			
		ผู้ไท	อีสาน	ไทย	อื่น ๆ
บ้าน	ปู่/ย่า				
	ตา/ยาย				
	พ่อ/แม่				
	พี่/น้อง				
	คู่สมรส*				
	ลูก*				
ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน	พ่อค้า/แม่ค้า				
	คนรู้จัก*				
	คนแปลกหน้า*				
วัดในหมู่บ้าน	พระสงฆ์				
	คนรู้จัก				
	คนแปลกหน้า				
โรงเรียน	ครู				
	เพื่อน				
	คนแปลกหน้า				
ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน	พ่อค้า/แม่ค้า				
	คนรู้จัก				
	คนแปลกหน้า				
โรงพยาบาลประจำอำเภอ	หมอ/พยาบาล				
	คนรู้จัก				
	คนแปลกหน้า				
ที่ว่าการอำเภอ	เจ้าหน้าที่				
	คนรู้จัก				
	คนแปลกหน้า				
ธนาคาร	เจ้าหน้าที่ธนาคาร				
	คนรู้จัก				
	คนแปลกหน้า				
สถานีตำรวจ	เจ้าหน้าที่ตำรวจ				
	คนรู้จัก				
	คนแปลกหน้า				

*หากไม่มีคู่สมรสหรือลูกให้สมมติว่าถ้ามีคู่สมรสหรือลูกจะพูดภาษาอะไรกับบุคคลนั้น

*คนรู้จัก หมายถึง ญาติพี่น้องหรือเพื่อน

*คนแปลกหน้า หมายถึง บุคคลที่ไม่เคยสนทนาด้วยมาก่อน

ภาคผนวก ข.

บทพูดเทคนิคการพรางเสียงคู่

การทำนา หมายถึง การปลูกข้าวและการดูแลรักษาต้นข้าวในนา ตั้งแต่ปลูกไปจนถึงเก็บเกี่ยว การปลูกข้าวในแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันไปตามสภาพของดินฟ้าอากาศ และสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ ในแหล่งที่ต้องอาศัยน้ำจากฝนเพียงอย่างเดียว ก็ต้องกะระยะเวลาการปลูกข้าวให้เหมาะสมกับช่วงที่มีฝนตกสม่ำเสมอ และเก็บเกี่ยวในช่วงที่ฤดูฝนหมดพอดี เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน สำหรับการทำนาในประเทศไทยมีปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ 1. สภาพพื้นที่ และภูมิอากาศ 2. สภาพน้ำสำหรับการทำนา

ที่มา: มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สืบค้นจาก http://www.thairice.org

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติผู้เขียน
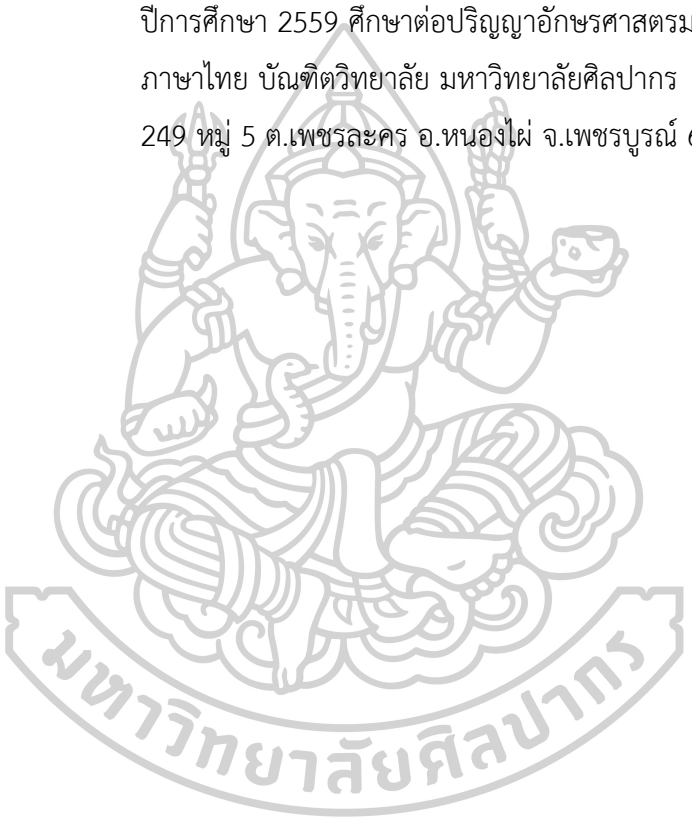
ชื่อ-สกุล	วรรธนะ ปัญบุตร
วัน เดือน ปี เกิด	25 กันยายน 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบูรณ์
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2558 สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2559 ศึกษาต่อปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	249 หมู่ 5 ต.เพชรละคร อ.หนองไผ่ จ.เพชรบูรณ์ 67140